

การปฏิบัติงานตามกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกกระทำ
ด้วยความรุนแรงภายในครอบครัว

นายศิริพงษ์ ตั้งประภากร

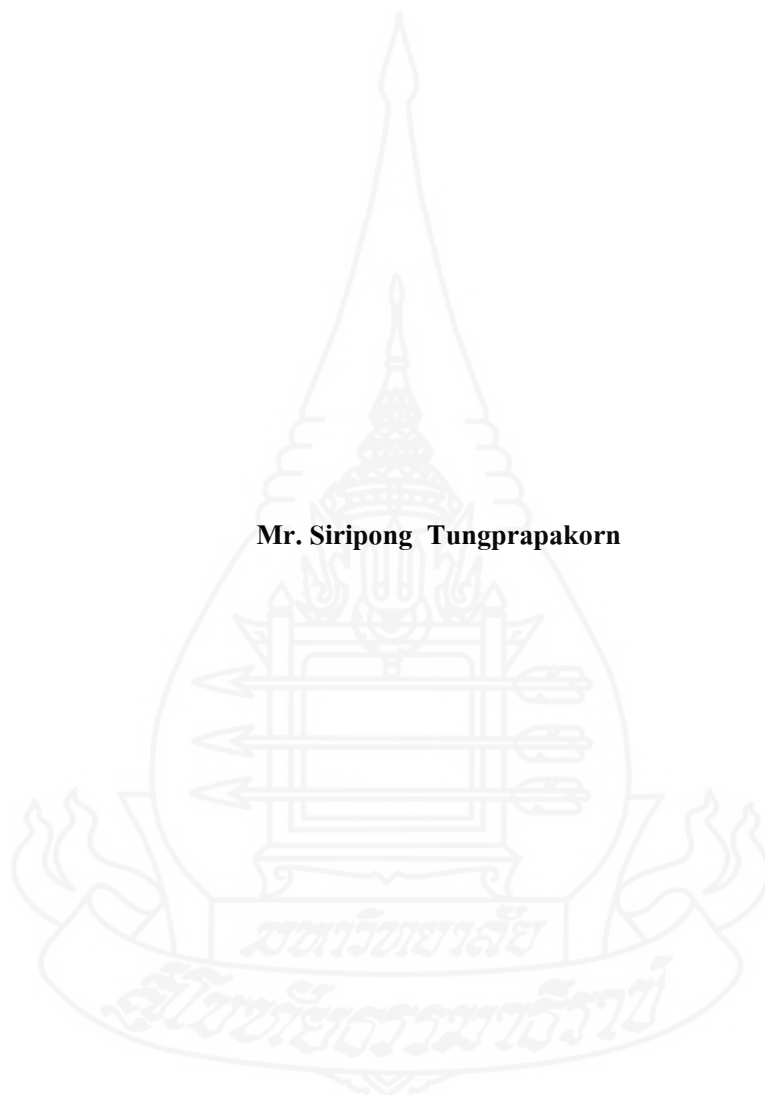

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2561

The Operation under the Law on Protection of Victims of Domestic Violence

Mr. Siripong Tungprapakorn

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Laws in Criminal Law and Criminal Justice

School of Law

Sukhothai Thammathirat Open University

2018

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การปฏิบัติงานตามกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง
ภายในครอบครัว
ชื่อและนามสกุล นายศิริพงษ์ ตั้งประภากร
วิชาเอก กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม
สาขาวิชา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์สุจินตนา ชุมวิสูตร

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2562

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์สุจินตนา ชุมวิสูตร)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์วิกรณ์ รักษ์ปวงชน)

(รองศาสตราจารย์รวุฒิ เทพทอง)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

ชื่อการศึกษา คั่นคว้ออิสระ การปฏิบัติงานตามกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงภายในครอบครัว

ผู้ศึกษา นายศิริพงษ์ ตั้งประภากร **รหัสนักศึกษ** 2584002162 **ปริญญา** นิติศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์สุจินตนา ชุมวิสูตร **ปีการศึกษา** 2561

บทคัดย่อ

การศึกษาคั่นคว้ออิสระเรื่อง มาตรการทางกฎหมาย และปัญหาอุปสรรคของการปฏิบัติงานตามกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงภายในครอบครัว มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาแนวความคิด ความหมาย ทฤษฎี ประเภท และรูปแบบ เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว (2) เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวตามกฎหมายไทยและต่างประเทศ (3) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการใช้กฎหมายคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทย เปรียบเทียบกับต่างประเทศ (4) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาเพื่อปรับปรุงแก้ไขกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทย

การศึกษาคั่นคว้ออิสระนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยจากเอกสาร ข้อมูลที่ทำการศึกษามีทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ โดยรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วารสาร สิ่งตีพิมพ์ ควบบทความ ตำรา บทความ ระเบียบวิธีปฏิบัติที่เกี่ยวข้องและข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

ผลการศึกษาพบว่า บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการและการปฏิบัติงานตามกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงภายในครอบครัว ยังมีปัญหาในการบังคับใช้อยู่หลายประการ คือ (1) ปัญหาความหมายของคำว่า “ความรุนแรง” ครอบคลุมเพียงการกระทำที่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ แต่ยังไม่ครอบคลุมถึง การกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน และการกระทำที่ก่อให้เกิดความรำคาญต่อบุคคลในครอบครัว (2) ปัญหาคำนิยามของคำว่า “บุคคลในครอบครัว” ที่บัญญัติว่า บุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน เห็นว่า ยังมีความหมายไม่ชัดเจน จึงส่งผลให้การใช้กฎหมายนี้ต้องมีการตีความ (3) ปัญหาคำนิยามของคำว่า บุตร ยังไม่ครอบคลุมถึงบุคคลในครอบครัวที่ได้รับอุปการะโดยพฤตินัย (4) ปัญหาการปฏิบัติงานร่วมกันของเจ้าหน้าที่ที่ยังไม่มีการกำหนดทิศทางที่ชัดเจน จึงควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เพื่อแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานตามกฎหมาย ซึ่งจะส่งผลให้มีการนำกฎหมาย ฉบับนี้มาบังคับใช้มากขึ้น สมดังเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้

คำสำคัญ ความรุนแรงในครอบครัว การคุ้มครองผู้ถูกระทำ

Independent Study title: The Operation under the Law on Protection of Victims of Domestic Violence

Author: Mr. Siripong Tungprapakorn; **ID:** 2584002162; **Degree:** Master of Laws;

Independent Study advisor: Sujintana Chumwisut, Associate Professor;

Academic year: 2018

Abstract

Independent study on Legal Measures and Problems and Obstacles in the Operation under the Law on Protection of Victims of Domestic Violence had 4 objects: (1) to study concepts, definitions, theories, types, and forms of domestic violence. (2) to study of legal measures to solve domestic violence problems according to Thai and foreign laws. (3) to analyze problems and obstacles in using the law to protect victims with domestic violence in Thailand comparing to foreign countries. (4) to suggest for solving problems in order to improve the law on protection of domestic violence victims in Thailand.

This independent study is a qualitative research study by researching from documents of both in Thailand and abroad by collecting information from books, journals, publications, laws, textbooks, articles, relevant procedures and information on the internet

The study indicated that provisions of laws relating to measures and operations according to the law to protect victims of domestic violence. There are still many problems in enforcement as follows: (1) The problem of the definition of "violence" covers only actions that cause danger to the body, mind or health, but not yet covered actions that cause damage to property and acts that cause annoyance to family members. (2) Problems, definitions of the word "Person in the family" that states that any person must rely on and live in the same household. The meaning is still unclear therefore the use of this law requires interpretation. (3) The problem of the definition of the child has not been covered to a family member who is de facto foster. (4) Problems of joint operations of staff that do not have a clear direction. Therefore, there should be an amendment to the Family Protection Act for Victims of Violence in order to solve the problem of legal work which will affect to the law enforcement more as the spirit of this law.

Keywords: Legal Measures, Domestic Violence Victim Protection Law

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยจากความกรุณาและการอนุเคราะห์อย่างสูง จากรองศาสตราจารย์วิกรณ์ รักษ์ปวงชน ประธานคณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ และรองศาสตราจารย์สุจินตนา ชุมวิสูตร อาจารย์ที่ให้คำปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ ให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องทุกขั้นตอน และให้ข้อคิดที่มีคุณค่าต่อการศึกษา จนทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณพ่อ แม่ และครอบครัว ที่ให้คำปรึกษาในเรื่องต่างๆ รวมทั้งเป็นกำลังใจที่ดีเสมอมา คณะอาจารย์ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ให้ความรู้ ข้อคิดต่างๆ มาตลอด ขอขอบคุณเพื่อนๆ ที่ช่วยให้คำแนะนำดีๆ เกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ และขอบคุณผู้มีพระคุณทุกท่านที่ข้าพเจ้าอาจมิได้กล่าวถึงมา ณ ที่นี้

ศิริพงษ์ ตั้งประภากร

มิถุนายน 2562

สารบัญ

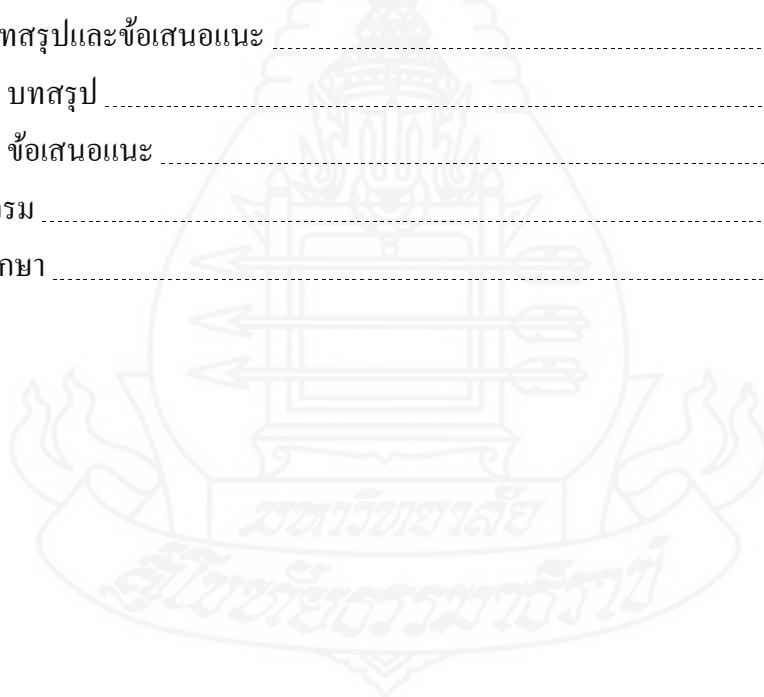
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
3. ขอบเขตการศึกษา	3
4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
5. วิธีดำเนินการศึกษา	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี ความหมาย ประเภทและรูปแบบของความรุนแรงในครอบครัว	5
1. แนวคิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว	6
2. ทฤษฎีการลงโทษ แนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ แนวคิดในเรื่องครอบครัวสมานฉันท์ และการเยียวยาความรุนแรงในครอบครัว	11
3. ความหมายของความรุนแรงในครอบครัว (Definition of domestic violence)	19
4. ประเภทและลักษณะของการใช้ความรุนแรงในครอบครัว	28
5. รูปแบบความรุนแรง	30
บทที่ 3 มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงภายในครอบครัว ตามกฎหมายไทยและต่างประเทศ	36
1. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัวตามกฎหมายไทย	36
1.1 หลักการและเหตุผลตามกฎหมายไทย	36
1.2 เจตนารมณ์ของกฎหมาย	40
1.3 ความหมายของคำว่า “ความรุนแรง”	42
1.4 ความหมายของ “บุคคลในครอบครัว”	44
1.5 บทกำหนดโทษฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง พ.ศ. 2550	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
1.6 การแจ้งเหตุการณ์กระทำ ความรุนแรงในครอบครัว	51
1.7 อายุความในการดำเนินคดี	54
1.8 การฟ้องคดีและการผิดฟ้อง	57
1.9 พนักงานเจ้าหน้าที่และอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่	60
1.10 ศาล ที่พิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัว	62
1.11 มาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว	62
1.12 การชดใช้ค่าสินไหมทดแทน	67
2. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง ตามกฎหมายประเทศมาเลเซีย	67
2.1 หลักการและเหตุผลตามกฎหมายของประเทศมาเลเซีย	68
2.2 เจตนารมณ์ของกฎหมาย Domestic Violence Act, 1994	68
2.3 ความหมายของการกระทำรุนแรงในครอบครัว ของ (Domestic Violence Act, 1994) ของประเทศมาเลเซีย	69
2.4 ความหมายของ “บุคคลในครอบครัว” ตาม Domestic Violence Act, 1994	71
2.5 บทกำหนดโทษฐานกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ตาม Domestic Violence Act, 1994	71
2.6 การแจ้งเหตุการณ์กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ตาม Domestic Violence Act, 1994	72
2.7 อายุความในการดำเนินคดี	72
2.8 การฟ้องคดีและการผิดฟ้อง	72
2.9 พนักงานเจ้าหน้าที่และอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่	73
2.10 ศาลที่พิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัว ตาม Domestic Violence Act, 1994	75
2.11 มาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว ตาม Domestic Violence Act, 1994	76
2.12 การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนและการให้คำปรึกษา	77

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3. เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัวตามกฎหมายไทยกับกฎหมายมาเลเซีย	78
บทที่ 4 วิเคราะห์ปัญหา และอุปสรรคของการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองผู้ถูกระทำ ด้วยความรุนแรงภายในครอบครัว	100
1. ปัญหาในการกำหนดคำนิยามของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำ ด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติ ส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562	100
2. ปัญหาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษทางอาญา	102
3. ปัญหา มาตรการทางกฎหมายต่อผู้กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว	102
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	106
1. บทสรุป	106
2. ข้อเสนอแนะ	108
บรรณานุกรม	113
ประวัติผู้ศึกษา	116

ญ

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1	
เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้ถูกระทำ ด้วยความรุนแรงภายในครอบครัวตามกฎหมายไทยกับกฎหมายมาเลเซีย	90

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การกระทำด้วยความรุนแรงภายในครอบครัวเป็นปัญหาหนึ่งของประเทศไทย และต่างประเทศ ซึ่งประเทศไทยในอดีต ผู้คนในสังคมมักจะมองพฤติกรรมกระทำ ความรุนแรง ในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัวภายในครอบครัวซึ่งบุคคลในครอบครัวที่เกิดปัญหาการใช้ความรุนแรง ต้องแก้ไขปัญหากันเอง บุคคลอื่นถือว่าเป็นบุคคลภายนอก ไม่สมควรเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหา ภายในครอบครัวของผู้อื่น เว้นแต่ การกระทำด้วยความรุนแรงนั้นจะมีความรุนแรงจนกลายเป็นความผิด ต่อกฎหมายอาญา รัฐจึงจะเข้าไปจัดการกับปัญหาการกระทำรุนแรงดังกล่าวได้

ปัญหาการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวนั้นสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคนในทุกสังคม ทั่วโลก ซึ่งผู้ที่เป็นผู้ลงมือกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวส่วนใหญ่จะเป็นเพศชายและเป็นผู้นำครอบครัว และผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวส่วนใหญ่แล้วจะเป็นเพศหญิง รองลงมาก็คือเด็ก และผู้สูงอายุ นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบันปัญหาการกระทำด้วยความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัว ยิ่งทวีความรุนแรงและมีความซับซ้อนของปัญหามากขึ้น เนื่องจากปัญหาสามารถเกิดขึ้นได้ จากหลายสาเหตุ และหลายปัจจัย โดยเริ่มจากตัวบุคคล ครอบครัว ชุมชน หรือสังคม หรืออาจมีสาเหตุ ของปัญหาจากบุคลิกภาพ ส่วนบุคคลอันสืบเนื่องจากพันธุกรรม อาการป่วยทางจิตประสาท การได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว หรือการมีปัญหาคู่ครองแตกแยก การใช้สารเสพติด ให้โทษ การมีพฤติกรรมดื่มสุราหรือของมีเมา มีพฤติกรรมเล่นการพนัน สภาพปัญหาทางเศรษฐกิจ การแบ่งชั้นหรือวรรณะ การแบ่งแยกทางวัฒนธรรม หรือศาสนา ฯลฯ ซึ่งสาเหตุเหล่านี้ล้วนแล้ว แต่เป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลให้เกิดปัญหาการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว และเมื่อเกิดการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวขึ้นแล้วย่อมส่งผลให้เกิดอันตราย ต่อผู้ถูกกระทำทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสุขภาพ ในสังคมไทยมีปัญหาเหล่านี้มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่ในปัจจุบันสังคมไทย เริ่มมีความตระหนักและเกิดความตื่นตัวกับปัญหาในการใช้ความรุนแรง ในครอบครัว ปัญหาดังกล่าว มีความละเอียดอ่อนเนื่องจากเป็นปัญหาของบุคคลที่มีความเกี่ยวพันใกล้ชิดกัน การนำเอามาตรการ ทางกฎหมายอาญามาบังคับใช้เพียงอย่างเดียวย่อมไม่สามารถที่จะแก้ไข ปัญหา ความรุนแรงในครอบครัว ให้หมดไปได้และผู้กระทำความผิดมี โอกาสที่จะหวนกลับมากระทำความผิด ในลักษณะเดิมซ้ำได้อีก

ดังนั้นรัฐบาลไทยจึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ได้มุ่งเน้นที่จะให้ความคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และยังมีการบำบัดผู้กระทำเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันไม่ให้ผู้กระทำหวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก อีกทั้งยังให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในการแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งทำให้มุมมองในเรื่องดังกล่าวของสังคมไทยในปัจจุบันไม่ใช่เรื่องส่วนตัวอีกต่อไป และเป็นเรื่องที่บุคคลในสังคมไทย ควรรู้และเข้าไปแทรกแซงเพื่อแก้ปัญหาได้อย่างทันที่วงที่ ก่อนที่ปัญหาจะลุกลามยากที่จะแก้ไขได้ อีกทั้งพระราชบัญญัตินี้ยังได้กำหนดหน้าที่และภารกิจของหน่วยงาน และมีกลไกที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานเพื่อให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 นั้นยังมีช่องว่างในการบังคับใช้กฎหมาย และมีปัญหาอยู่หลายประการ เช่น ปัญหาความหมายของคำว่า “ความรุนแรง” ครอบคลุมเพียงการกระทำที่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ แต่ยังไม่ครอบคลุมถึง การกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน และการกระทำที่ก่อให้เกิดความรำคาญ ต่อบุคคลในครอบครัว เนื่องจากในบางกรณีผู้กระทำ กระทำความเสียหายต่อทรัพย์สินของบุคคล ในครอบครัว กระทำให้เกิดความรำคาญต่อบุคคลในครอบครัว โดยการกระทำทั้งสองกรณีดังกล่าวแม้มิได้ทำร้ายร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของผู้ถูกระทำซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัว แต่การกระทำทั้งสองกรณีดังกล่าวถือเป็นจุดเริ่มของการกระทำด้วยความรุนแรง ทั้งทางร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพในเวลาต่อมา ปัญหาคำนิยามของคำว่า “บุคคลในครอบครัว” ที่บัญญัติว่า บุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ใน ครัวเรือนเดียวกันเห็นว่าจะมีความหมายกว้าง เช่น คนใช้ หรือลูกจ้างที่ทำงานเป็นแม่บ้านซึ่งพักอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกันจะถือว่าเป็นบุคคลในครอบครัวตามกฎหมายฉบับนี้หรือไม่ จึงส่งผลให้การนำกฎหมายฉบับนี้มาบังคับใช้ต้องมีการตีความ ส่วนปัญหาคำนิยามของคำว่า บุคคลในครอบครัวเกี่ยวกับบุตร กฎหมายบัญญัติไว้เฉพาะบุตร และบุตรบุญธรรมเท่านั้น จึงถือว่าเป็นบุตรซึ่งยังไม่ครอบคลุมถึงบุคคลที่ได้รับอุปการะเป็นบุตร โดยพฤตินัย เช่น รับเด็กมาอุปการะเป็นบุตรจะถือว่าเป็นเด็กนั้นเป็นบุคคลในครอบครัวหรือไม่ และปัญหาการปฏิบัติงานร่วมกันของเจ้าหน้าที่ที่ยังไม่มีทิศทางที่ชัดเจนทั้งที่ต้องอาศัยทีมสหวิชาชีพ ในการดำเนินการจึงจะสัมฤทธิ์ผล อีกทั้งกฎหมายมีบทกำหนดโทษที่เบาซึ่งอาจส่งผลให้ผู้กระทำ ความผิดไม่เกรงกลัวและหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำได้อีก จากปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษาแนวคิด ความหมาย ทฤษฎี ประเภท และรูปแบบที่เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว
- 2.2 เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวตามกฎหมายไทยและต่างประเทศ
- 2.3 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการใช้กฎหมายคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ
- 2.4 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาเพื่อปรับปรุงแก้ไขกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทย

3. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้จะศึกษาถึงแนวคิด ความหมาย ทฤษฎี ประเภท ความเป็นมา หลักการ รูปแบบของความรุนแรงในครอบครัว ความหมายของบุคคลในครอบครัว ข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว และวิเคราะห์คำนิยามของกฎหมายว่าครอบครัวรวมถึงการใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันแล้วหรือไม่ นอกจากนี้ยังศึกษาถึงความเหมาะสมและความพอเพียงของมาตรการทางกฎหมาย ในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยจะศึกษาพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ ศึกษาเฉพาะกฎหมาย ที่เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวทั้งกฎหมายไทยและกฎหมายของประเทศมาเลเซีย

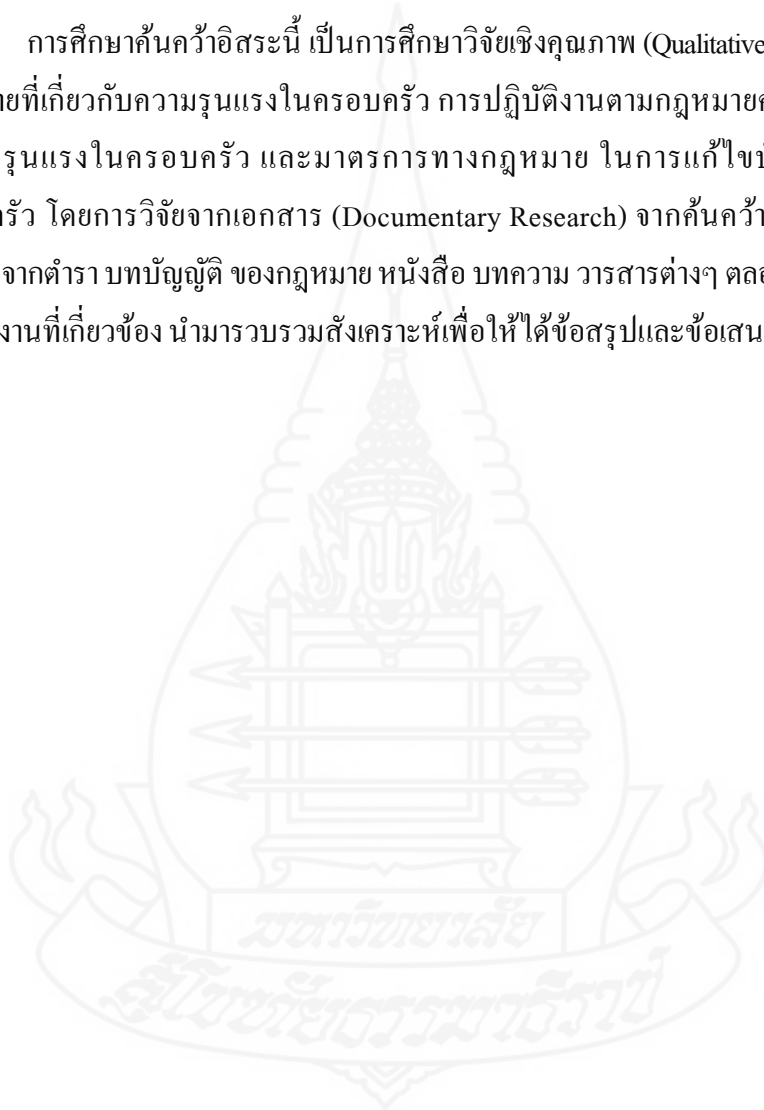
4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 4.1 ทราบแนวคิด ความหมาย ทฤษฎี ประเภท และรูปแบบที่เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว
- 4.2 ทราบมาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวตามกฎหมายไทยและต่างประเทศ
- 4.3 ทราบปัญหาและอุปสรรคของการใช้กฎหมายคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

4.4 ทราบแนวทางในการแก้ปัญหาเพื่อปรับปรุงแก้ไขกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกระทำ
ด้วยความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทย

5. วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษา
ข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว การปฏิบัติงานตามกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกระทำ
ด้วยความรุนแรงในครอบครัว และมาตรการทางกฎหมาย ในการแก้ไขปัญหาความรุนแรง
ในครอบครัว โดยการวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) จากค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล
ที่เกี่ยวข้องจากตำรา บทบัญญัติ ของกฎหมาย หนังสือ บทความ วารสารต่างๆ ตลอดจนเอกสารราชการ
ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำมารวบรวมสังเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อสรุปและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข
ต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี ความหมาย ประเภทและรูปแบบ ของความรุนแรงในครอบครัว

ปัญหาการกระทำด้วยความรุนแรงภายในครอบครัวนั้นเป็นปัญหาที่ละเอียดอ่อน เมื่อพิจารณาจากตัวผู้กระทำและผู้ถูกกระทำแล้วทั้งสองฝ่ายต่างเป็นบุคคลภายในครอบครัวเดียวกันที่มีความใกล้ชิด ในการใช้ชีวิตประจำวัน หากมองที่โครงสร้างของสังคม วัฒนธรรมและค่านิยมของบุคคลในสังคม ของประเทศไทยในปัจจุบันจะพบว่า บุคคลในครอบครัวของไทยในปัจจุบันต้องประสบภาวะของเศรษฐกิจตกต่ำ มีอัตราการจ้างงานที่น้อย หางานทำได้ยาก อีกทั้งผู้ที่มิงานทำส่วนใหญ่จะมีรายได้ไม่น้อยไม่ค่อยเพียงพอต่อการใช้จ่ายภายในครอบครัว ในทางกลับกันพบว่า การใช้ชีวิตประจำวันมีค่าครองชีพที่สูง ส่งผลให้เกิดความเครียด และมีปัญหาทางสุขภาพจิตต่อบุคคลในสังคม ทั้งระดับครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ ส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมา นอกจากนี้สภาพสังคมในปัจจุบันมีปัญหาต่างๆ มากมายอยู่แล้ว เช่น ปัญหายาเสพติด แหล่งอบายมุข สถานบันเทิง สื่อลามกอนาจาร และสื่อเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรง ในรูปแบบต่างๆ ที่บุคคลในสังคมเข้าถึงได้ง่ายในทุกเพศและวัย โดยยากที่จะป้องกันไม่ให้บุคคลต่างๆ ได้รับสื่อเหล่านั้น ส่งผลให้บุคคลที่ได้รับสื่อดังกล่าวมีพฤติกรรมเลียนแบบโดยใช้ความรุนแรงทั้งต่อบุคคลอื่นและบุคคลภายในครอบครัวของตนเอง ทั้งทางร่างกายและทางเพศ ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ ส่งผลให้เกิดปัญหาอาชญากรรม ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคลที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้นการนำมาตรการทางกฎหมาย ซึ่งเป็นมาตรการหลักที่ใช้ในการแก้ปัญหา การกระทำด้วยความรุนแรงภายในครอบครัวจะต้องมีความสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงได้นำแนวคิด ความหมาย ประเภท และรูปแบบของความรุนแรงในครอบครัวมารวบรวมไว้ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว

องค์การอนามัยโลก นิยามความหมาย “ความรุนแรง” ว่าเป็นการใช้อำนาจหรือกำลัง เพื่อจะขู่ ทั้ต่อตนเอง ผู้อื่น ชุมชนหรือกลุ่มบุคคล ส่งผลทำให้เกิดหรือมีแนวโน้มให้เกิดการบาดเจ็บถึงแก่ชีวิต หรือก่อให้เกิดอันตรายต่อจิตใจ หรือเป็นการยับยั้งความเจริญงอกงามปิดกั้น หรือกีดกัน ทำให้เสียและส่งผลให้ไม่ได้รับในสิ่งที่ควรได้รับ ซึ่งจากคำนิยามดังกล่าวนี้มีความเกี่ยวข้องกับความจริงใจ หรือตั้งใจ การใช้กำลังและการใช้อำนาจ¹

จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเมื่อมีผู้กระทำด้วยความรุนแรงเกิดขึ้นย่อมส่งผลให้ผู้ถูกกระทำได้รับอันตราย แก่กาย หรือจิตใจ อีกทั้งหากเป็นการกระทำด้วยความรุนแรงต่อบุคคลภายในครอบครัวย่อมจะส่งผลให้บุคคลในครอบครัวขาดความสงบสุข

1.1 แนวคิดระบบชายเป็นใหญ่ คือ ระบบชายเป็นใหญ่ นั้นเป็นต้นเหตุของความไม่เสมอภาคกันทางเพศ ซึ่งกลุ่มสิทธิสตรีคิดว่าเป็นต้นเหตุที่สำคัญของความเหลื่อมล้ำทางกฎหมาย อันนำมาซึ่งการ กีดกันหรือเลือกปฏิบัติต่อสตรี “ระบบชายเป็นใหญ่” (patriarchy) เป็นระบบที่สังคมเชิดชูให้ความสำคัญ แก่ฝ่ายชายเหนือกว่าหญิง และฝ่ายชายเป็นศูนย์กลางของอำนาจ ซึ่งฝ่ายชายอาศัยอำนาจดังกล่าว ในการสืบทอดอำนาจผ่านการอบรมขัดเกลา (socialization) ผ่านสถาบันต่างๆ เริ่มต้นตั้งแต่สถาบันครอบครัว สถาบัน โรงเรียน สถาบันศาสนา สถาบันสื่อมวลชน ฯลฯ เพื่อให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียว ทางความคิดที่จะสืบทอดอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่กับสมาชิกของสังคมทุกเพศ ทุกวัย ดังนั้นแก่นกลาง ของระบบชายเป็นใหญ่ คือ ความคิด ความเชื่อ และค่านิยมที่เห็นว่าธรรมชาติ ได้สร้างให้ผู้ชายเก่งกว่า เฉลียวฉลาดกว่าและเหนือกว่าผู้หญิง ดังนั้น จึงเชื่อว่าเป็นความถูกต้องชอบธรรม และเป็นความยุติธรรมตามธรรมชาติ ที่ผู้ชายควร ได้รับสิทธิและการปฏิบัติที่ดีกว่าหญิง โดยฝ่ายหญิงไม่ควรมีการโต้แย้งหรือสงสัย²

จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นได้ว่าระบบชายเป็นใหญ่ ทำให้เพศชายและเพศหญิง มีความไม่เสมอภาคกันในทางเพศ และเป็นระบบที่สืบทอดกันมายาวนาน โดยมองว่าเพศชายนั้น เก่งกว่าเพศหญิง และเพศชายต้องมีสิทธิ์ต่างๆ มากกว่าฝ่ายหญิง และเพศชายต้องได้รับการปฏิบัติ ในเรื่องต่างๆ ดีกว่าเพศหญิง

¹ บุญเสริม หุตะแพทย์ และคณะ, รายงานการวิจัยเรื่องทัศนคติและบทบาทของทิมสหวิชาชีพต่อการแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัว, นนทบุรี: จตุพร ดีไซน์, 2552, หน้า 45

² “เรื่องเดียวกัน”, หน้า 49

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างหญิงชาย คือ ความแตกต่างที่สำคัญ ทั้งสองด้าน คือ ความแตกต่างตามธรรมชาติ (sex) และความแตกต่างทางสังคม (gender)

ความแตกต่างทางด้านธรรมชาติของชายและหญิง หมายถึง ความแตกต่างทางด้านชีววิทยา ซึ่งมีลักษณะสากล (universal) คงที่ สม่ำเสมอ และไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ ความแตกต่าง ตามธรรมชาติ ได้แก่ ความแตกต่างของฮอร์โมน ระบบสืบพันธุ์และอวัยวะประจำเพศ แต่โดยภาวะ ทางธรรมชาติ ทั้งชายและหญิงต่างต้องพึ่งพาอาศัยกันในการที่จะให้กำเนิดชีวิต³

จากแนวคิดดังกล่าว จะเห็นได้ว่าทั้งชายและหญิงมีความแตกต่างกัน เนื่องจากในการกำหนดนโยบายหรือกฎหมายใดๆ ที่มีความคิดแบบเบ็ดเสร็จและรวบยอดว่า ผู้หญิงต้องมีภาระ ในการตั้งครรถ์ และเลี้ยงดูบุตร ก็จะห้ามเพศหญิงไม่ให้ทำงาน ซึ่งความคิดดังกล่าวก่อให้เกิด ความไม่เป็นธรรมต่อหญิง ที่ไม่มีบุตร ส่วนที่กล่าวว่า ความแตกต่างตามธรรมชาติ ระหว่างหญิงชาย มีลักษณะเป็นสากล หมายความว่า ชายหญิงเผ่าพันธุ์หรือเชื้อชาติได้ก็ตาม ย่อมมีร่างกายและระบบ สืบพันธุ์ไม่แตกต่างกัน อีกทั้งย่อมไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานที่หรือกาลเวลา

ส่วนความแตกต่างทางสังคม (gender) หมายถึง ความแตกต่างที่ถูกสังคม ปรุงแต่ง หรือสร้างขึ้นตามค่านิยม ความคิดและความเชื่อของสังคมนั้นๆ ซึ่งไม่ใช่ลักษณะสากล สามารถ เปลี่ยนแปลงได้ ตามสถานที่เวลาและสภาพทางชนชั้น ความคิดความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นชาย หรือความเป็นหญิง ซึ่งส่วนใหญ่จะถูกเหมารวมว่า “เป็นความแตกต่างที่ธรรมชาติสร้างขึ้น” เห็นว่า จะมีเฉพาะภาวะ ตามธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับสภาพทางชีววิทยา (biological role) แต่หน้าที่อื่นๆ เช่น การอบรมเลี้ยงดู การสั่งสอนลูก การทำงานบ้าน การประกอบอาหาร การทำความสะอาด การดูแลครอบครัว ฯลฯ ไม่ใช่บทบาทหน้าที่ที่ติดตัวมาแต่กำเนิดของผู้หญิงแต่เป็นหน้าที่ที่สังคม กำหนดมอบหมายให้ (gender role) การเหมารวมภาระหน้าที่ที่สังคมคาดหวังว่าเป็นส่วนหนึ่ง ของภาระหน้าที่ทางธรรมชาติของหญิง จึงเป็นการหล่อหลอมความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรม ที่กำหนดอย่างตายตัวว่างานในบ้านเป็นงานของผู้หญิง ผู้ชาย ไม่ต้องทำ และถ้าผู้หญิงคนไหน ไม่ทำงานบ้านก็ไม่ใช่กุลสตรี เป็นต้น⁴

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ความแตกต่างทางสังคม นั้นถูกมองว่าเป็นความแตกต่าง ที่ธรรมชาติ ได้สร้างขึ้นระหว่างเพศชายและเพศหญิง หน้าที่หรืองานต่างๆ ที่ฝ่ายหญิงต้องทำ หากไม่ทำก็จะถูกสังคมมองว่าไม่ใช่แม่บ้านแม่เรือน หรือไม่ใช่ภริยาที่ดี ทั้งที่หน้าที่หรืองานต่างๆ ที่ฝ่ายหญิงต้องกระทำนั้น แท้จริงแล้วฝ่ายชายก็สามารถที่จะกระทำได้เช่นเดียวกับฝ่ายหญิง แต่หาก ฝ่ายชายไม่กระทำก็ไม่ได้ถูกสังคมมองว่าเป็นสามีที่ไม่ดีแต่อย่างใด

³ “เรื่องเดียวกัน”, หน้า 49

⁴ “เรื่องเดียวกัน”, หน้า 50

ปัจจุบันนี้ความตื่นตัวในเรื่องสิทธิและความเสมอภาคระหว่างเพศ (sex หรือ gender equality) เป็นกระแสความเคลื่อนไหวที่สำคัญในระดับโลก ขบวนการเรียกร้องสิทธิสตรีเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันให้เกิดข้อตกลงระดับสากลซึ่งเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมกับสตรีหลายฉบับ เช่นอนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ (The UN Convention on the Elimination of All forms of Discrimination Against Women)

1.3 แนวคิดความรุนแรงต่อผู้หญิง Merton คือ ภาวะความผิดปกติของคนหรือสังคมที่ใดที่มีการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างคนต่างเพศ ที่มีการให้ค่าแก่เพศทั้งสองแตกต่างกันและการบรรลุถึงบทบาท ทางเพศดังกล่าวถูกยับยั้งหรือประสบอุปสรรค ก็จะมีอัตราการเกิดความรุนแรงทางเพศสูง กล่าวได้ว่า ถ้าสังคมใดส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียม ทางเพศกันมากขึ้นเท่าใด อัตราการเกิดความรุนแรงทางเพศ ในสังคมนั้นย่อมจะลดลงเท่านั้น⁵

จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นได้ว่า สังคมที่ยังเกิดปัญหาเรื่องการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และมองเห็นคุณค่าของเพศชายมีความแตกต่างกันกับเพศหญิงนั้นถือว่าเป็นสังคมที่มีความผิดปกติ และสังคมดังกล่าวย่อมมีอัตราการเกิดความรุนแรงต่อบุคคลต่างเพศได้สูง

ความรุนแรงในครอบครัวในมุมมองของนักสังคมวิทยา มีความเห็นว่า ความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องของโครงสร้างทางสังคมที่มีผลกระทบต่อผู้คน และพฤติกรรมของคนในสังคม สังคมที่นิยมและยกย่องชายเป็นใหญ่ (patriarchal society)⁶ คือ สังคมที่มีการกำหนดและควบคุมกฎเกณฑ์โดยชาย ขณะที่นักจิตวิทยามองว่าผู้กระทำรุนแรงในครอบครัวมีลักษณะบุคลิกภาพที่ผิดปกติเฉพาะบุคคล โดยให้เหตุผลว่า สมาชิกคนอื่นๆ ที่อยู่ภายใต้โครงสร้างสังคมในระดับชนชั้นเดียวกัน ได้รับการขัดเกลาจากวัฒนธรรมทางสังคม แบบเดียวกัน ไม่ใช่จะมีพฤติกรรมการกระทำรุนแรงทุกคน แท้จริงมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่กระทำพฤติกรรมเช่นนี้ ส่วนความรุนแรงในมุมมองของ “ผู้หญิง” (feminism) มีความเห็นว่า ความรุนแรงเป็นเรื่องของ “เพศ” และ “อำนาจ” ที่อยู่เบื้องหลังการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม ที่ให้ค่าความสำคัญและชื่นชมชายมากกว่าหญิง โดยนิยามความรุนแรงในมุมมองของผู้หญิงหมายความรวมถึงการที่เหยื่อสูญเสียพื้นที่แห่งความเป็นส่วนตัว ถูกทำให้โดดเดี่ยว สูญเสียความเชื่อมั่น การถูกทำร้ายทางเพศ (ถูกข่มขืน) ถูกตามตื้อทำร้ายซ้ำๆ และรวมทั้งถูกข่มขู่คุกคามด้วย⁷

⁵ “เรื่องเดียวกัน”, หน้า 50

⁶ วันทนิษฐ์ วาสิกะสิน, รายงานการศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาค่านิยมของสังคมไทยต่อปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง, กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545, หน้า 11

⁷ บุญเสริม หุตะแพทย์และคณะ, “อ่างแล้ว”, หน้า 51

จากมุมมองของนักสังคมวิทยาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าในสังคมใดๆ ที่มีเพศชายเป็นผู้มีอำนาจกำหนดกฎเกณฑ์ในสังคม สังคมนั้นๆ ก็มักจะยกย่องเพศชายให้เหนือกว่าเพศหญิง ส่วนมุมมองของเพศหญิง เกี่ยวกับเรื่องการเมืองการมีพฤติกรรมกระทำรุนแรง เห็นว่าเป็นค่านิยมทางวัฒนธรรมที่ยกย่องเพศชายมากกว่า เพศหญิง

คำว่า “ความรุนแรงต่อผู้หญิง” (violence against women) หมายถึง ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงในภาพรวมทั้งในและนอกความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส และมีใช้คู่สมรสซึ่งในกรณีความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงที่มีใช้คู่สมรส หรือผู้ที่มีความสัมพันธ์กันฉันสามีภรรยา นั้นจะพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง “ผู้กระทำ” กับ “ผู้ถูกกระทำ” จะเปลี่ยนไปเป็น “ผู้กระทำผิด” กับ “เหยื่ออาชญากรรม” แทน คือมีการการล่วงละเมิดทางเพศหรือมีการทำร้ายร่างกายและชีวิตเกิดขึ้น ดังนั้น คำว่า ความรุนแรงต่อผู้หญิง จึงมีนัยที่กว้างขวาง โดยครอบคลุมทั้งในกรณีที่สามีทำร้ายภรรยา และในกรณีที่ผู้ชายทำอันตรายแก่ชีวิตร่างกาย และล่วงละเมิดทางเพศผู้หญิงอื่นๆ ไปด้วยทั้งหมด⁸

จากถ้อยคำดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กรณีที่ฝ่ายชายเป็นผู้กระทำความรุนแรงหรือล่วงละเมิดทางเพศต่อฝ่ายหญิง หากฝ่ายชายที่กระทำความรุนแรงต่อฝ่ายหญิงนั้นเป็นคู่สมรสของฝ่ายหญิง กลับถูกมองว่า การกระทำของฝ่ายชายดังกล่าวไม่ได้เป็นการกระทำความผิดหรือฝ่ายหญิงนั้นต้องตกเป็นเหยื่อ ของอาชญากรรมแต่อย่างใด แต่ในกรณีกลับกันหากฝ่ายชายที่ได้กระทำความรุนแรงหรือล่วงละเมิดทางเพศต่อฝ่ายหญิงไม่ใช่คู่สมรสของฝ่ายหญิง การกระทำดังกล่าวกลายเป็นการก่ออาชญากรรม

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์ (human security) คือ การที่ประชาชนได้รับหลักประกันด้านสิทธิ การสนองตอบต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐาน ความปลอดภัย และสามารถดำรงชีวิต ในสังคม ได้อย่างมีศักดิ์ศรี ตลอดจนการได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการพัฒนาศักยภาพตนเอง โดยครอบคลุมในด้านต่างๆ คือ ความมั่นคงทางด้านสุขภาพ การศึกษา ศาสนา และความเชื่อ ที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อม บุคคล ครอบครัว และชุมชน โดยเฉพาะความมั่นคงในด้านบุคคลนั้น ได้ระบุว่าเป็นความมั่นคงปลอดภัยจากความรุนแรงทางกายภาพ และภัยคุกคามต่อตนเอง เช่น การทำร้ายเด็ก ทรมานร่างกาย ข่มขืน การฆ่าตัวตาย และการใช้สารเสพติด เป็นต้น⁹

⁸ บุญเสริม หุตะแพทย์และคณะ, “อ้างแล้ว”, หน้า 51

⁹ บุญเสริม หุตะแพทย์และคณะ, “อ้างแล้ว”, หน้า 51

1.5 แนวคิดเกี่ยวกับครอบครัวกับการทำหน้าที่ของครอบครัว คือ ครอบครัวนับว่าเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมที่เก่าแก่ที่สุด และมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในการทำหน้าที่หล่อหลอม ความเป็นมนุษย์ด้วยการอบรมเลี้ยงดู ให้การศึกษาอบรม สร้างประชากรที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม ครอบครัว ที่มีความสมบูรณ์ สามารถสร้างภูมิคุ้มกันสิ่งเลวร้าย ก่อให้เกิดความมั่นคงแข็งแรง และเป็นพลังหลักในการสร้างสันติสุขให้แก่สังคมในวงกว้าง¹⁰

คณะอนุกรรมการด้านครอบครัว ในคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) ได้ให้คำนิยามคำว่า ครอบครัว ว่าเป็น กลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันกันทางอารมณ์ และจิตใจในการดำเนินชีวิตร่วมกัน รวมทั้งการพึ่งพิงกันทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กันทางกฎหมาย และทางสายโลหิต และบางครอบครัวอาจมีข้อยกเว้นบางประการจากที่กล่าวมา โดยนัยดังกล่าว สะท้อนให้เห็นความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวที่ต้องมีฐานความรัก ความเข้าใจ ความผูกพันพึ่งพิงสายใยการดำรงชีวิตร่วมกัน ซึ่งรูปแบบของความเป็นครอบครัว ในอนาคตนั้นอาจมีความหลากหลาย ไม่จำกัดอยู่เฉพาะครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยาย ครอบครัวกลุ่มหรือชุมชน ดังเช่นในอดีตเท่านั้น

ครอบครัวนอกจากจะทำหน้าที่ในทางชีววิทยาแล้ว ยังเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรมการให้กำเนิดบุตร เพื่อสืบทอดพันธุกรรมของพ่อแม่ และเป็นตัวแทนสืบทอดชีวิตมนุษยชาติ นอกจากนี้ ครอบครัวยังมีบทบาทหน้าที่ในการปกป้องให้ความปลอดภัย กำหนดสถานภาพมีหน้าที่ทางเศรษฐกิจ ให้ความรัก ให้ความรู้ ให้การศึกษา ตลอดจนทำหน้าที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้แก่สมาชิกในครอบครัว กล่าวได้ว่า ถ้าครอบครัวใดทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์จะมีผลให้สมาชิกในครอบครัวนั้นมีคุณภาพดี ทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ ดังนั้น การเกิดความรุนแรงในครอบครัวจึงมีผลต่อความสงบสุข และความมั่นคงของครอบครัว

¹⁰ บุญเสริม หุตะแพทย์และคณะ, “อ้าวแล้ว”, หน้า 51-52

2. ทฤษฎีการลงโทษ แนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ แนวคิดในเรื่องครอบครัวสมานฉันท์ และการเยียวยาความรุนแรงในครอบครัว

การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมหรือชุมชนของมนุษย์ มีความจำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์ ซึ่งอาจหมายถึงข้อตกลงของสังคมหรือชุมชนนั้น จารีตประเพณี หรือกฎหมายต่างๆ ที่ได้กำหนดขึ้นมา เพื่อให้สังคมหรือชุมชนมีความสงบสุขและเป็นระเบียบเรียบร้อย การใช้วิธีการลงโทษผู้กระทำความผิดจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็น ซึ่งมีการดำเนินการลงโทษผู้กระทำความผิดติดต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน และถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การที่มนุษย์ได้ใช้วิธีการลงโทษมนุษย์ด้วยกันโดยทั่วไปแล้วก็เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมไม่สามารถอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้ ต้องอยู่รวมๆ กัน¹¹

การลงโทษผู้ที่กระทำความผิดเป็นวิธีการหนึ่งที่ต้องมีการนำมาใช้เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลที่เกิดจากการกระทำความผิดต่อผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดต่อร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สิน เป็นเครื่องมือที่รัฐเข้ามามีอำนาจและบทบาทในการดำเนินการ ซึ่งแต่เดิมการลงโทษถือเป็นบทบาทของสังคมที่จะต้องลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อเป็นการตอบโต้โดยทั่วไปแล้วทฤษฎีการลงโทษที่นิยมในปัจจุบันมีดังนี้

2.1 ทฤษฎีการลงโทษ ในปัจจุบันมี 4 ทฤษฎี¹² คือ

2.1.1 การลงโทษเพื่อการแก้แค้นและทดแทนการกระทำความผิด (Punishment as retribution retaliation or revenge) การลงโทษเพื่อการแก้แค้นและทดแทนเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณและเป็นการลงโทษที่แพร่หลายมากที่สุด ถือได้ว่าเป็นวัตถุประสงค์ที่เก่าที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากสัญชาตญาณแห่งการแก้แค้นของตนและสัตว์ซึ่งมีมาแต่ดึกดำบรรพ์และมาจากความคิดที่ว่าจะเป็นการไม่ยุติธรรมเลย หากว่าผู้กระทำความผิดจะไม่ได้รับผลอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดนั้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดระบบศีลธรรมโดยในการลงโทษควรเป็นโทษ ที่หนักและสาสมกับความผิดที่ได้กระทำตามทฤษฎี Free Will โดย Jeremy Bentham มีความเห็นว่ากฎหมายควรกำหนดโทษให้เหมาะสมกับความผิดและควรกำหนดลักษณะของโทษไว้หลายๆ ประเภท เพราะโทษอย่างเดียวกันจะให้เหมาะสมกับความผิดทุกอย่างย่อมเป็นไปได้

¹¹ ไชยเจริญ สันติศิริ, คำบรรยายอาชญาวิทยาและทัณฑ์วิทยาชั้นปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร: พิทยา, 2506, หน้า 6

¹² สหชน รัตนไพจิตร, ความประสงค์ของการลงโทษทางอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527, หน้า 32

ในปัจจุบันการลงโทษเพื่อการแก้แค้นและทดแทนไม่เป็นที่นิยมของนักทฤษฎีทั่วไป เพราะแนวคิดนี้ล้าสมัยและไม่ชอบด้วยมนุษยธรรม แต่ก็ยังคงมีการใช้กันอยู่เพราะความรู้สึกนึกคิดของคนส่วนมากยังต้องการให้อาชญากรได้รับผลจากการกระทำผิดที่หลักพอกับความอุกฉกรรจ์ของความผิดที่ได้กระทำลงไป จึงไม่อาจจะทิ้งวัตถุประสงค์การลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนนี้ได้

นอกจากนี้การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐคือ ผู้พิพากษาจะกำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิดรายใดก็มักจะมีถึงพฤติการณ์แห่งความร้ายแรงของการกระทำผิด สมควรจะลงโทษหนักเบาเพียงใด วัตถุประสงค์การลงโทษเพื่อการแก้แค้นและทดแทนนี้จึงยังใช้อยู่ในปัจจุบัน

2.1.2 การลงโทษเพื่อการยับยั้งหรือป้องกัน (Punishment as a deterrent or restraint or prevention) มีวัตถุประสงค์เพื่อจะทำให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบและเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด อีกต่อไป และเพื่อเป็นการเตือนมิให้คนอื่น ๆ ทำตามอย่างผู้กระทำความผิดเพราะจะถูกลงโทษเช่นเดียวกัน สมมติฐานภายใต้แนวคิดนี้มีอยู่ว่า ถ้าสังคมไม่สามารถจะนำตัวผู้กระทำความผิดมาสู่ระบบงานยุติธรรมและลงโทษผู้กระทำความผิดของเขาแล้วก็จะเท่ากับสังคมส่งเสริมอาชญากรรมให้เกิดขึ้น เพราะฉะนั้นการลงโทษจึงมุ่งที่จะหยุดหรือลดอาชญากรรมมิให้เกิดขึ้น และให้มีผลยับยั้งพฤติกรรมที่ผิดกฎหมายด้วย

การลงโทษเพื่อการยับยั้งหรือป้องกันเพื่อเป็นการข่มขู่บุคคลให้เกรงกลัวนั้นมีความเห็นว่าเป็นการไม่ยุติธรรม เพราะบุคคลใดจะถูกลงโทษประการใดย่อมขึ้นอยู่กับกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดและไม่ควรถูกลงโทษเพราะความต้องการที่จะใช้การลงโทษเป็นเครื่องมือให้บังเกิดผลต่อบุคคลอื่น เพราะมนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะไม่ถูกกระทำเช่นนั้น ส่วนในเรื่องการลงโทษเพื่อการยับยั้งหรือป้องกันของผู้กระทำความผิดเองเพื่อให้เกิดความหลาบจำนั้นมีข้อโต้แย้งได้ว่า อาจไม่เป็นจริงเสมอไปแต่จะกลับมีผลตรงข้าม เพราะเหตุผลประการหนึ่งที่บุคคลทั่วไปไม่ยอมกระทำความผิดเพราะชื่อเสียงเกียรติยศของตนเองไม่ต้องการถูกตราหน้าว่าเคยได้รับโทษทัณฑ์มาแล้ว แต่ถ้าได้ถูกลงโทษมาแล้วครั้งหนึ่งความกลัวดังกล่าวย่อมหมดไป เพราะไม่ว่ากระทำความผิดอีกหรือไม่ชื่อเสียงเกียรติยศก็ไม่อาจกลับคืนมาได้ ดังนั้นการลงโทษเพื่อยับยั้งหรือป้องกันเพื่อให้เข็ดหลาบจำนั้นจึงไม่เป็นจริงเสมอไป

2.1.3 การลงโทษเพื่อเป็นการคุ้มครองสังคม (Punishment as a protection of society or an incapacitation) การลงโทษเพื่อเป็นการคุ้มครองสังคมเริ่มขึ้นเมื่อมีการนำเอาวิธีการลงโทษจำคุกมาใช้ แต่ก่อนหน้าการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนและเพื่อเป็นการยับยั้งมิให้ผู้อื่นเป็นอันมากในการกำจัดศัตรูทางการเมืองผู้มีอำนาจปกครองนครเทศนักโทษการเมืองหรืออาจกำจัดด้วยวิธีการประหารชีวิตหรือขังในห้องใต้ดิน แต่สำหรับผู้ประกอบอาชญากรรมถูกการกำจัด

ออกไปจากสังคมเพื่อเป็นการคุ้มครองสังคมมิได้นำมาใช้ ต่อมาเมื่อมีการนำโทษจำคุกมาใช้การจำคุกจึงถือเป็นมาตรการเพื่อความปลอดภัยด้วย คือ นักโทษที่ถูกจำคุกอยู่ย่อมไม่สามารถจะออกไปก่ออาชญากรรมหรือความเดือดร้อนแก่สังคมได้อีกอย่างน้อยก็เป็นการชั่วคราวระหว่างที่ถูกจำคุก

2.1.4 การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุง (Punishment as a mean of formation)

วัตถุประสงค์ของการลงโทษในสมัยปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากสมัยก่อน คือ การลงโทษที่มุ่งการปรับปรุงแก้ไขตัวบุคคลเพื่อให้กลับตัวเป็นคนดี และเพื่อป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากการประกอบอาชญากรรม เนื่องจากเห็นว่าการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนนั้น นอกจากจะไม่เกิดผลดีแก่สังคมแล้วยังกลับเป็นโทษแก่สังคมอีกด้วย จึงได้มีการปรับปรุงแก้ไขในด้านการคุมประพฤติและการดูแลนักโทษในทัณฑสถานและการพักการลงโทษ ที่มุ่งมิให้บุคคลกลับมากระทำผิดอีก โดยการแก้ไขปรับปรุงตัวบุคคลผู้กระทำผิด หลักการนี้มีแนวความคิดเห็นว่าการลงโทษซึ่งเป็นผลร้ายนั้น ไม่น่าจะทำให้บุคคลกลับตัวเป็นคนดีได้ จึงควรเปลี่ยนมาใช้การปฏิบัติแทนโดยมีวิธีการปฏิบัติดังนี้

- 1) พยายามไม่ให้ผู้กระทำผิดประสบกับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของเขาในทางที่เลื่อมลง เช่น การรอกการลงโทษ หรือการแยกประเภทของนักโทษ
- 2) วิธีการปรับปรุงผู้ต้องโทษในระหว่างคุมขัง ได้แก่ การฝึกหัดอาชีพ และให้การศึกษาอบรมทางศีลธรรม ศาสนา ที่จะให้ผู้กระทำผิดกลับตนเป็นพลเมืองดีต่อไป
- 3) การให้ความช่วยเหลือหลังพ้นโทษ นักโทษส่วนมากเมื่อพ้นโทษแล้วต้องการกลับตัวเป็นคนดีแต่พบอุปสรรค คือ ไม่สามารถสมัครเข้าทำงานได้

ดังนั้นการช่วยเหลือจึงเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยปรับปรุงผู้กระทำผิด โดยการตั้งกองทุนช่วยเหลือการบริการจัดหางานให้ เป็นต้น

2.2 ความหมายของการลงโทษ¹³

ในความหมายของการลงโทษนั้น ได้มีแนวคิดของแต่ละแห่งแต่ละสถาบันให้ความหมายของการลงโทษไว้ต่างกันมากมายโดยมีมุมมอง ดังนี้

2.2.1 ตามแนวคิดทางจิตวิทยา ให้ความเห็นว่าความยุติธรรมในการลงโทษนั้น มีลักษณะเป็น 2 ส่วนคือ การยึดเหตุผลจากเหตุการณ์ในอดีตเป็นการคำนึงถึงการกระทำผิดที่ได้เกิดขึ้น และจิตวิทยาในการลงโทษที่เกี่ยวพันด้วยสิ่งที่เรียกว่าความถูกต้อง เมื่อบุคคลกระทำผิดต้องได้รับความเจ็บปวดทั้งทางร่างกาย และจิตใจ

¹³ สุนิสา เจริญพัฒน์, การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในปัญหาความรุนแรงกรณีเป็นความคิดระหว่างสามีภรรยา, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546, หน้า 11-12

2.2.2 ตามแนวคิดทางปรัชญาและอาชญาวิทยา กล่าวไว้ว่าการลงโทษที่แท้จริง หมายถึง การใช้กฎหมายทำให้ผู้ที่ต้องรับโทษต้องประสบความยากลำบากหรือเหตุการณ์รูปแบบอื่นๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าเป็นสถานะไม่พึงปรารถนา ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามผลแห่งการกระทำ ความผิดซึ่งได้ถูกกำหนดให้เป็นความผิดโดยกฎหมาย

2.2.3 ตามแนวคิดทางสังคมวิทยา ได้ให้ความหมายของการลงโทษ โดยการแบ่งแยก ผลของการลงโทษออกได้ตามมาตรการลงโทษใน 4 รูปแบบคือ

- 1) ความทุกข์ทรมานจากการลงโทษทางร่างกาย (*Physical Punishment*)
เช่น การต้องเผชิญกับความอดอยาก
- 2) ความทุกข์ทรมานจากการลงโทษทางจิตใจ (*Mental Punishment*)
เช่น ความทุกข์จากการต้องห่างไกลครอบครัว
- 3) ความทุกข์ทรมานจากการลงโทษทางสังคม (*Social Punishment*)
เช่น การตราหน้าว่าเป็นคนคุก
- 4) ความทุกข์ทรมานจากการลงโทษทางเศรษฐกิจ (*Economic Punishment*)
เช่น การขาดโอกาสในการทำงาน

2.3 แนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

แนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เป็นการมองปัญหาอาชญากรรม ว่ามิใช่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยเพียงเท่านั้น แต่เป็นเรื่องที่กระทบถึงความสัมพันธ์ ส่วนบุคคล โดยมีความเป็นมาและแนวคิดดังนี้

ความเป็นมาของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ แต่ก่อนเคยมีการนำมาใช้ในกลุ่มชนชาวอาหรับ กรีก และ โรมันโบราณ แต่ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาถูกหรือฟื้นคืนกลับมาใช้อีกครั้งในสังคมตะวันตก หลายแห่งทั้งในทวีปยุโรป อเมริกาเหนือ และออสเตรเลีย ควบคู่กับการใช้กระบวนการยุติธรรม ที่เป็นแบบแผนหลักของสังคม โดยการเยียวยาของคนกลาง (Mediators) ทั้งที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรืออาสาสมัครที่เป็นตัวแทนของชุมชนที่เป็นผู้สร้างบรรยากาศของความเป็นมิตร และความรู้สึก ผ่อนคลายให้กับเหยื่อได้มี โอกาสระบายความรู้สึกจากความเจ็บปวดชอกช้ำจากการตกเป็นเหยื่อ อาชญากรรมออกไป รวมถึงมีการให้อภัยของเหยื่ออาชญากรรมและความรู้สึกสำนึกผิดและละอาย ต่อการกระทำผิดให้เกิดขึ้นแก่ผู้กระทำผิดที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมนี้ ที่เป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ความรู้สึกนึกคิดของทุกฝ่ายไปในทางที่ถูกที่ควรและสร้างความสมัครสมานสามัคคีให้บังเกิดขึ้น สำหรับสังคมไทย จากการศึกษารากฐานของการอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่เหยื่อและชุมชนที่มีส่วนร่วม ในการดำเนินกระบวนการยุติธรรม โดยการศึกษาจากศิลาจารึกและจดหมายเหตุต่างๆ ที่เกี่ยวกับ

กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม โดยในเรื่องของการดำเนินกระบวนการยุติธรรมพิจารณาคดีปรากฏในข้อมูลจากศิลาจารึกสมัยสุโขทัยปี พ.ศ. 1820 และ 1847 ที่พบในปี พ.ศ. 2473 โดยหลวงสุทิวาหนฤพุดิ¹⁴ ได้อธิบายระบบการฟ้องร้องดำเนินคดีด้วยการให้ราษฎรไปยื่นกระดิ่งเมื่อมีการร้องทุกข์โดยระบุว่าในสมัยนั้นราษฎรยังไม่รู้หนังสือพอที่จะเขียนเรื่องราวร้องทุกข์หรือฟ้องร้องได้ ประกอบกับสังคมยังเล็กนี้ กษัตริย์ผู้มีพระทัยเป็นธรรมจึงทรงแก้ไขทุกข์ร้อนของราษฎรให้ร้องทุกข์ ต่อพระองค์โดยตรง แสดงให้เห็นได้ว่าระบบการฟ้องร้องดำเนินคดีสมัยสุโขทัยเป็นระบบที่ประชาชนผู้เสียหายต้องเริ่มคดีและรับผิดชอบคดีตั้งแต่ยื่นฟ้องจนกว่าจะเสร็จสิ้นด้วยตนเอง

ต่อมาสมัยกรุงศรีอยุธยาได้มีการตรากฎหมายขึ้นใช้เป็นลักษณะ เช่น ลักษณะขบถศึก ลักษณะเบ็ดเสร็จ และลักษณะตุลาการ รวมทั้งกฎหมายวิธีพิจารณาความบางข้อรวมไว้ในกฎหมายลักษณะตุลาการใช้ควบคู่กับคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ ส่วนระบบการฟ้องร้องในสมัยกรุงศรีอยุธยาต่อเนื่องถึงกรุงรัตนโกสินทร์ก่อนการปฏิรูปกฎหมาย ราษฎรต้องไปยื่นฟ้องคดีทุกชนิดด้วยตนเอง เช่นเดียวกับสมัยสุโขทัย ดังปรากฏในจดหมายเหตุของ ลาลูแบร์ (Simon de la Loubere) เอกอัครราชทูตฝรั่งเศส ซึ่งเข้ามาในประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2230 สมัยแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับระบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการยุติธรรมพบว่า ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชการที่ 3) มีการตรากฎหมายที่ชื่อว่า “โจรห้าเส้น” เพิ่มเติมในลักษณะโจร มาตรา 114 (ตราสามดวง เล่ม 2 หน้า 343) ซึ่งหมอบรัดเลย์¹⁵ บันทึกไว้ว่าเป็นเรื่องของการออกกฎหมายให้ช่วยกันระงับการปล้นสดมภ์ซึ่งกำลังชุมชนขึ้น

กล่าวโดยสรุปคือ ในยุคก่อนหน้าที่จะมีการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม สังคมไทยมีวิธีการในการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดโดยผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินกระบวนการยุติธรรมเป็นอย่างมากก็คือผู้เสียหายที่เป็นเหยื่อของอาชญากรรม จนกระทั่งบทบาทดังกล่าวได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจนกระทั่งผู้เสียหายที่เป็นเหยื่อของอาชญากรรม ถูกลดบทบาทต่อการดำเนินกระบวนการยุติธรรมลงเรื่อยๆ โดยรัฐซึ่งมีเจ้าหน้าที่ตำรวจ และพนักงานอัยการเข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมแทนที่ผู้เสียหายมากขึ้น ประกอบกับสังคมมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นเป็นลำดับ การใช้วิธีการลงโทษแบบแก้แค้นทดแทนจึงเป็นวิธีสำคัญที่ควบคู่กับสังคมไทยมาช้านาน โดยศาล จะดำเนินการไต่สวนพิสูจน์และใช้วิธีการลงโทษร่างกายมากกว่าวิธีอื่นๆ เช่น การประหารชีวิต จำคุก หรือบางครั้งใช้วิธีการเนรเทศออกจากสังคม

¹⁴ สุทิวาหนฤพุดิ, หลวง, ประวัติศาสตร์กฎหมาย, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2504, หน้า 24-59

¹⁵ “เรื่องเดียวกัน”, หน้า 24-59

ส่วนการป้องกันอาชญากรรมกระทำโดยประชาชนช่วยกันดูแลผู้กระทำผิดในชุมชนร่วมกับจารีต
นครบาล เป็นการแสดงถึงความผูกพันของประชาชนชาวไทยในสมัยก่อน โดยมีหน้าที่ในการช่วยกัน
ดูแลครอบครัว ชุมชน และเพื่อนบ้านให้อยู่ในระเบียบของบ้านเมืองร่วมกัน ไม่มีการแบ่งหน้าที่
ของข้าราชการกับราษฎรแยกขาดจากกันเหมือนในปัจจุบัน ส่วนผู้เป็นหัวหน้าในการป้องกัน
และปราบปรามระดับตำบลและหมู่บ้าน ได้แก่กำนันและผู้ใหญ่บ้านซึ่งคือราษฎรนั่นเอง ต่อมา
เมื่อระบบการปกครองได้รับการพัฒนามากขึ้นและมีการยอมรับคติที่ว่ารัฐบาลเป็นผู้ที่ประชาชน
มอบหมาย ให้พิทักษ์สิทธิและเสรีภาพของประชาชน หน้าที่ในการรักษาความสงบและปลอดภัย
ในสังคมจึงได้รับการโอนไปสู่รัฐบาล

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) เป็นแนวคิดใหม่ที่มีการ
เคลื่อนไหวผลักดันให้มีการนำมาใช้กันทั้งในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และนอก
กระบวนการยุติธรรม ผู้สนับสนุนกระบวนการทศน์ใหม่ในกระบวนการยุติธรรมแนวใหม่นี้ต่างสนับสนุน
ให้กรอบความคิดใหม่นี้เป็นรูปแบบใหม่ที่จะนำมาใช้ในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะการตั้งคำถาม
จากสังคมอย่างมากมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมหลักในรูปแบบเก่า (Retributive Justice)
ในเชิงแก้แค้นทดแทน ที่ไม่สามารถแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดอย่างได้ผล ในขณะที่เดียวกันก็มีผล
การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างแนวคิด กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ Restorative Justice
กับแนวคิดกระบวนการยุติธรรมหลักในรูปแบบเก่า Retributive Justice ในเชิงแก้แค้นทดแทน
ของ Howard Zehr ที่ Zehr มีความเห็นว่า¹⁶ ระบบกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์นั้นเป็นแนวคิด
ที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้ที่กระทำผิดในสังคมโดยไม่มองเพียงแต่ว่า อาชญากรคือผู้ที่กระทำผิดต่อรัฐเท่านั้น
แต่อาชญากรนั้นกระทำผิดแล้วเกิดผลกระทบต่อสังคม สังคมต้องร่วมรับผิดชอบต่อผลอันนั้น
ดังนั้น Zehr จึงพยายามคิดแสวงหาวิธีที่จะนำกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูโดยคำนึงถึงเหยื่ออาชญากรรม
จำเลย และชุมชน ที่จะหาทางออกร่วมกันทั้งการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด การไกล่เกลี่ย และการเยียวยา

จากการเปลี่ยนแปลงระบบดังกล่าวนี้ทำให้เกิดผลกระทบสำคัญ 2 ประการ
ประการแรกคือแต่เดิมประชาชนเคยมีบทบาทในการรักษาความสงบและปลอดภัยในสังคม
เป็นอย่างมากและต่อมาได้เปลี่ยนแปลงไปโดยประชาชนมีบทบาทในการรักษาความสงบและปลอดภัย
ในสังคมน้อยลงหรือไม่มีเลย โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้หน้าที่ในการรักษาความสงบ
และความปลอดภัยเป็นของเจ้าหน้าที่ เช่น ตำรวจและฝ่ายปกครอง จึงส่งผลให้ทัศนคติความต่าง ๆ

¹⁶ จรัส รุ่งเรือง, การนำเอากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก:
ศึกษาศาสตร์การประชุมกลุ่มครอบครัว, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ธุรกิจบัณฑิต, 2547, หน้า 54

ไม่สามารถใกล้เคียงประนีประนอม ข้อพิพาทกันได้ ในชุมชน เนื่องจากประชาชนไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง
ในกระบวนการยุติธรรม บทบาทหน้าที่ ในกระบวนการยุติธรรมเป็นของรัฐซึ่งเป็นผู้ดูแลเท่านั้น

ประการที่สองคือ ความรู้สึกห่างเหินกันระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชนที่เกิดขึ้น
ภายหลังการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม ซึ่งความห่างเหินทำให้เจ้าหน้าที่ขาดผู้ควบคุมดูแล และเมื่อ
เจ้าหน้าที่ต้องเผชิญกับความช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่ในรูปแบบต่างๆ ส่งผลให้หลักการ
ของเจ้าหน้าที่ซึ่งต้องเป็นผู้ที่ให้บริการประชาชน เปลี่ยนแปลงเป็นการตอบสนองต่อสิ่งช่วยเหลือเหล่านั้น
โอกาสที่จะทำงานโดยสุจริตต่อหน้าที่ก็มีมากขึ้น

การเสื่อมสลายของความรู้สึกผูกพันของประชาชนต่อพันธกิจในกระบวนการ
ยุติธรรมในการป้องกันอาชญากรรมภายหลังการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมจึงอยู่ตรงที่ว่า ไม่มีการ
ประสานต่อ ในเรื่องการให้ความรู้ทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมอย่างเพียงพอทำให้ตำรวจ
เข้ามาทำหน้าที่ ของรัฐในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้กับสังคมอย่างเป็นรูปแบบ
และเป็นทางการ ในบทบาทของผู้มีอำนาจเหนือกว่าประชาชน ขณะที่ประชาชนเป็นเพียงผู้รับบริการ
ด้านการอำนวยความสะดวก ต่อมาเมื่อมีการปรับเปลี่ยนการฟ้องร้องดำเนินคดีให้เป็นหน้าที่
ของพนักงานอัยการแทน แม้ประชาชนจะยังมีสิทธิในการฟ้องคดีเองอยู่แต่ก็ถูกจำกัดให้พนักงาน
อัยการเข้าเป็นโจทก์ร่วมด้วย ย่อมก่อให้เกิดความสับสนในบทบาทการรักษาความปลอดภัยในชีวิต
และทรัพย์สินระหว่างรัฐกับสังคมต่อเนื่องกันมาเป็นเวลานาน

แม้ในปัจจุบันกระทรวงมหาดไทย¹⁷ ก็ยังต้องรื้อฟื้นทำความเข้าใจกับประชาชน
ในเรื่องบทบาทหน้าที่เหล่านี้ว่าควรเป็นเรื่องที่ดำเนินการร่วมกันอย่างไร ดังคำสั่งกระทรวงมหาดไทย
ที่ 702/2521 ลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2521 เรื่อง ปรับปรุงแก้ไของค์การคณะกรรมการรักษาความสงบ
เรียบร้อยส่วนภูมิภาคในการกำหนดให้คณะกรรมการระดับอำเภอมีหน้าที่รับทราบรายงานเหตุ
โจรสู้ร้ายในท้องที่และสนับสนุนแนะนำให้คำปรึกษาหารือในการรักษาความสงบเรียบร้อย
ในท้องที่ และการบำรุงขวัญเจ้าหน้าที่ปราบปรามเป็นต้น จากการมองว่ากระบวนการยุติธรรม
ในปัจจุบันที่เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น และประชาชนไม่มีบทบาทและหน้าที่
เกี่ยวข้อง มีหน้าที่ทำตามการตัดสินใจตามกระบวนการของรัฐเท่านั้น เป็นการมองว่ารัฐเอาเปรียบ
และอาจเกิดความไม่ยุติธรรมขึ้นในปัจจุบันจึงมีแนวคิดในการนำกระบวนการเชิงสมานฉันท์มาใช้
ในกระบวนการยุติธรรมดังกล่าว โดยให้ประชาชนที่เป็นผู้กระทำความผิด และเหยื่อมีส่วนร่วม
ในการตัดสินใจและแก้ปัญหาและยอมรับผิดในการชดใช้ของผู้กระทำความผิดต่อเหยื่อ โดยให้
เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ไกล่เกลี่ย และประนีประนอมข้อพิพาทต่างๆ โดยละเอียดของแนวคิดกระบวนการ
สมานฉันท์

¹⁷ สุทธิวิท นฤพุมิ, หลวง, “อ้าวแล้ว”, หน้า 88-89

กล่าวโดยสรุปคือ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) คือกระบวนการที่คู่ความ (ผู้กระทำผิดและเหยื่อ) และชุมชนเป็นตัวหลักในการร่วมกันแก้ไขปัญหา โดยดูว่า จะทำอย่างไรกับผลที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรม และการดำเนินการต่อไปในอนาคต เป็นการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกมากกว่าการลงโทษเพื่อให้เกิดความทุกข์ทรมานเพียงอย่างเดียว

2.4 แนวคิดในเรื่องครอบครัวสมานฉันท์ และการเยียวยาความรุนแรงในครอบครัว

การอำนวยความสะดวกยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อทำให้เกิดการเยียวยา ชดเชยความเสียหาย และสร้างความสามัคคีปรองดองบนพื้นฐานความรู้สึกที่เชื่อว่า จะได้รับความยุติธรรม การเยียวยาเพียงอย่างเดียวโดยปล่อยให้ความยุติธรรมยังคงลอยนวลอยู่นั้น ยังไม่เพียงพอ “การสมานฉันท์อย่างสมดุล” (Restoring balance) จึงได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวคิดหลักของการอำนวยความสะดวกยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ถ้าเพียงแต่มีคุณภาพเกิดขึ้นระหว่างผู้กระทำผิด และเหยื่อ หรือการกระทำผิดนั้นได้รับการปฏิบัติในสิ่งที่สมควรอย่างสมดุล โดย “การสมานฉันท์อย่างสมดุล” ระหว่างเหยื่อกับผู้กระทำผิด จะเป็นไปได้ก็เมื่ออยู่ภายใต้บริบทที่ได้มีการพูดคุยปรึกษาหารือกันระหว่างทั้งสองฝ่ายโดยมีคนกลางจากชุมชนเข้ามาช่วยสนับสนุน และมีหน่วยงานของรัฐช่วยประสานการจัดการให้เกิดเวทีการพูดคุยสมานฉันท์ขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม¹⁸

หากพิจารณาปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในฐานะที่เป็นพฤติกรรมกรรมการกระทำระหว่างกันของมนุษย์แทนที่การพิจารณาว่าเป็นพฤติกรรมกรรมการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายที่ยังมีข้อจำกัดในการกำหนดขอบเขตและบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมพฤติกรรมดังกล่าวอยู่ การใช้ความรุนแรงระหว่างสามีภรรยา ย่อมแสดงให้เห็นถึงสภาพของการทำลายสัมพันธภาพระหว่างบุคคลทั้งสองฝ่าย ได้อย่างชัดเจน การมองความรุนแรงในครอบครัวในมิตินี้ จึงสอดคล้องโดยตรงกับแนวคิดของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) ที่มองว่าการกระทำผิดเป็นการทำลายสัมพันธภาพระหว่างบุคคลและการอำนวยความสะดวกให้เกิดกับทั้งสองฝ่ายสามารถทำได้โดยใช้การสนทนาพูดคุยและทำข้อตกลงร่วมกัน เพื่อให้ความต้องการของผู้ที่ได้รับความเสียหายได้รับการตอบสนอง ผู้กระทำผิดได้แสดงความรับผิดชอบ (Accountability) และคู่กรณีมีความปรองดองกัน

หากนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ข้างต้นมาวิเคราะห์ จะพบว่าสามารถนำแนวคิดของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยให้ผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้เสียหายได้มีโอกาสบอกเล่าถึงความรู้สึกและความเสียหาย ความต้องการได้รับการชดเชยทดแทน ตลอดจนได้บอกเล่าถึงผลกระทบที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้เสียหายได้รับจากการกระทำความรุนแรง

¹⁸ จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การเยียวยาความรุนแรงในครอบครัว, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2552

และให้ผู้กระทำความรุนแรงหรือผู้กระทำผิดได้แสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน โดยการบรรเทาหรือเยียวยาความเสียหาย ที่เกิดจากการกระทำของตนด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งตามที่จะตกลงร่วมกัน และเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์แล้ว คู่กรณีควรต้องรู้ว่าปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ยุติลงแล้ว และสามารถฟื้นฟูสัมพันธภาพให้กลับมาดีดังเดิมได้ต่อไป นอกจากนี้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ยังตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องปฏิบัติต่อผู้กระทำความรุนแรงด้วยหลักการยอมรับและการบูรณาการ การให้กลับสู่ครอบครัวด้วยการปรับพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่เหมาะสมอีกด้วย

จึงเห็นได้ว่าหากจะนำเอาแนวคิดของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ ในการแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ย่อมจะเป็นแนวทางให้สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยเพียงการบังคับใช้กฎหมายด้วยการดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิด เพียงอย่างเดียว เนื่องจากปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวมีความละเอียดอ่อน ลึกซึ้ง ซับซ้อนทั้งในมิติ ด้านเพศ ความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนความสัมพันธ์ในครอบครัว ดังนั้นในการแก้ไขปัญหาคความรุนแรง ในครอบครัวอย่างบูรณาการนั้น จึงเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายสาขาวิชาชีพที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือ บำบัดรักษา ตลอดจนควรมีบทบาทบังคับอย่างไม่เป็นทางการในบางขั้นตอนของการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้ถูกระทำความรุนแรง และปรับเปลี่ยนหรือบำบัดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาของผู้กระทำความรุนแรง ตลอดจนแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งที่มีอยู่และฟื้นฟูสัมพันธภาพภายในครอบครัว¹⁹

3. ความหมายของความรุนแรงในครอบครัว (Definition of domestic violence)

ความหมายของความรุนแรงในครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว

ความหมายของ “ความรุนแรงในครอบครัว” นั้น มีการให้ความหมายในหลายลักษณะ โดยคณะกรรมการว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรีแห่งสหประชาชาติได้ให้ความหมายของความรุนแรงในครอบครัวว่า เป็นรูปแบบของความรุนแรงต่อสตรีที่เกิดขึ้นอย่างไม่ค่อยมีใครรู้เกิดขึ้นในทุกสังคม

¹⁹ กระทรวงยุติธรรม, กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์, กรุงเทพมหานคร: กรมคุมประพฤติ, 2552

สตรีทุกวัยมีโอกาสที่จะถูกระทำรุนแรงในทุกรูปแบบ ทั้งการข่มขืน การคุกคามทางเพศทางจิตใจ และความรุนแรงในทุกรูปแบบอื่นๆ²⁰

“ความรุนแรงในครอบครัว” หมายถึง²¹ การกระทำใดๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อเหตุเกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัว ต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด โดยมีขอบแต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท

“ความรุนแรงในครอบครัว” หมายความว่า²² การกระทำใดๆ ที่บุคคลในครอบครัวได้กระทำต่อกันโดยเจตนาให้เกิดหรือในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ สุขภาพ เสรีภาพ หรือชื่อเสียง ของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด โดยมีขอบ

ความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง การกระทำที่สื่อว่ามีเจตนาจะทำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บ อันเนื่องมาจากการทำร้ายร่างกาย หรือทางเพศ และบาดแผล ซึ่งอาจมีตั้งแต่เล็กน้อย ไปจนรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตได้ นอกจากนี้ยังรวมถึงการทำร้ายจิตใจระหว่างสมาชิกที่มีความสัมพันธ์ฉันท์ครอบครัวเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็ความรุนแรงที่เกิดขึ้นจาก

- 1) สามีทำร้ายภรรยา
 - 2) ผู้หญิงถูกทำร้ายจากคู่รักของตนเอง
 - 3) บิดา หรือมารดาทำร้ายบุตร
 - 4) ผู้ที่แข็งแรงกว่าทำร้ายบุพการีที่มีความชราภาพ หรือญาติผู้ใหญ่ที่มีความอ่อนแอ
- ทางสรีระ
- 5) พี่น้อง รวมทั้งเครือญาติทำร้ายกัน
 - 6) การทำร้ายผู้ที่ต้องพึ่งพาทางเศรษฐกิจสังคม
 - 7) ภรรยาทำร้ายสามี ซึ่งมีเพียงส่วนน้อย²³

²⁰ สุนันทากว้างทุ่ง, พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ศึกษากรณีอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552, หน้า 10

²¹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 3

²² พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 มาตรา 4

²³ รณชัย คงสกนธ์, 100 (ร้อย) เรื่องรัก... รุนแรง, กรุงเทพมหานคร: หสน. สหประชาพานิชย์, 2547, หน้า 35

ดังนั้นคำว่า ความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง การกระทำที่มีเจตนาจะทำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บอันเนื่องมาจากการทำร้ายร่างกาย หรือทางเพศ และมีบาดแผลเกิดขึ้นซึ่งอาจมีตั้งแต่เล็กน้อยไปจนรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตได้ แต่ความรุนแรงในครอบครัวมิได้มีความหมายเพียงแค่การทำร้ายทางร่างกายเท่านั้น นอกจากนี้ยังรวมถึงการทำร้ายกันทางด้านจิตใจและอารมณ์ (Physically and psychologically) ระหว่างสมาชิกที่มีความสัมพันธ์กันที่ครอบครัวเดียวกัน เป็นอีกฝ่ายหนึ่งด้วย²⁴ ซึ่งการกระทำด้วยความรุนแรงส่วนใหญ่จะเป็นการทำร้ายทุบตี การบังคับขู่เข็ญ การใช้คำพูดในการด่าทอ พุดจาตุถุคเหยียดหยาม การมีพฤติกรรมก้าวร้าว การมีพฤติกรรมเพิกเฉยเอ็นชานหรือละเลย การมีพฤติกรรมกดขี่ข่มเหงจิตใจทำให้ผู้ถูกรกระทำต้องตกอยู่ในภาวะของการมีความหวาดระแวง กลัว และมีความหวั่นไหวไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ได้รับความอับอาย ถูกปิดกั้นทางสังคม การมีพฤติกรรมนอกใจ เป็นต้น

นิยามของความรุนแรงในครอบครัวของคณะกรรมการว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรีแห่งสหประชาชาติ กล่าวไว้ว่า ความรุนแรงในครอบครัวเป็นรูปแบบความรุนแรงต่อสตรีที่เกิดขึ้นอย่างไม่ค่อยมีใครรู้ เกิดขึ้นในทุกสังคม สตรีทุกวัยมีโอกาสที่จะถูกรกระทำรุนแรงในทุกรูปแบบ ทั้งการตบตี การข่มขืน การคุกคามทางเพศ ทางจิตใจ และความรุนแรงในรูปแบบอื่นๆ ในขณะที่นิยามของสำนักคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติความรุนแรงในครอบครัวคือเป็นการทำร้ายกันระหว่างสมาชิก ในครอบครัวให้บาดเจ็บทางร่างกาย จิตใจ และข่มขู่ให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำในสิ่งที่ไม่ปรารถนา ระดับความรุนแรงมีความแตกต่างกันตั้งแต่การทะเลาะโต้เถียงกัน การทำร้ายร่างกายด้วยอวัยวะหรืออาวุธ ไปจนถึงการทำลายชีวิตหรือการทำลายพัฒนาการทางบุคลิกภาพของบุคคล²⁵

การนิยามความหมายของความรุนแรงในครอบครัวย่อมขึ้นกับวัตถุประสงค์ของผู้นิยามว่าประสงค์จะนิยามความหมายของความรุนแรงเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ในด้านใดเป็นการเฉพาะ เช่น ด้านสังคม ด้านจิตวิทยาหรือด้านกฎหมาย หรือกลไกและกฎหมายระหว่างประเทศ จากการศึกษาพบว่า นักการแพทย์ และนักกฎหมายจะให้คำนิยามปรากฏการณ์ความรุนแรงในครอบครัวแคบกว่า นักวิจัย นักวิชาชีพ ผู้ปฏิบัติงานด้านสังคม และจิตวิทยา ซึ่งจะให้คำนิยามปรากฏการณ์ ความรุนแรงในครอบครัว

²⁴ จิตฤดี วีระเวสต์, “ความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence)”, *บทบัญญัติ*, 56, 3 (กันยายน 2543), หน้า 223-232

²⁵ รุประณีญ์ จุฬารมณ, *มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว*, วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2549, หน้า 10

ในความหมายที่กว้าง เนื่องจากนักการแพทย์ ต้องการความชัดเจนในการวินิจฉัย บำบัดรักษา ส่วนนักกฎหมายต้องการความชัดเจนในการเก็บพยานหลักฐานและการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3.1 การนิยามในด้านสังคม จิตวิทยา (psycho-social) ความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง²⁶

3.1.1 เป็นรูปแบบพฤติกรรมชอบใช้อำนาจบังคับและควบคุมคู่ครอง(intimate relationship) ด้วยวิธีการขู่เข็ญ คุกคาม ทำอันตรายหรือรบกวนก่อความรำคาญ

3.1.2 เป็นรูปแบบพฤติกรรมการใช้อำนาจควบคุมด้วยวิธีการใช้กำลังประทุษร้ายต่อร่างกาย เพศและจิตใจของผู้ถูกระทำ นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงการใช้อำนาจควบคุมกระทำต่อเด็ก ทรัพย์สิน สัตว์เลี้ยง หรือบุคคลอื่น ผู้ใช้ความรุนแรงหรือขู่เข็ญว่าจะใช้ความรุนแรงต่อเด็ก ย่อมมีแนวโน้มว่าจะกระทำต่อผู้หญิงในครอบครัวเช่นกัน

3.1.3 เป็นความรุนแรงระหว่างชายหญิง ซึ่งอยู่ด้วยกันหรือเคยอยู่ด้วยกันฉันท์สามีภริยา เป็นการนิยามในความหมายอย่างกว้างซึ่งการสมรสจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ตาม และผู้ก่อเหตุรุนแรงอาจเป็นชายหรือหญิงก็ได้

Mary Ann Dutton นิยามความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมใช้อำนาจควบคุมด้วยวิธีการใช้กำลังประทุษร้ายต่อร่างกาย เพศและจิตใจของผู้ถูกระทำ นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงการใช้อำนาจควบคุมกระทำต่อเด็ก ทรัพย์สิน สัตว์เลี้ยง หรือบุคคลอื่น ผู้ใช้ความรุนแรงหรือขู่เข็ญว่าจะใช้ความรุนแรงต่อเด็กย่อมมีแนวโน้มว่าจะกระทำต่อผู้หญิงในครอบครัวเช่นกัน

Morris กล่าวว่าคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” เป็นถ้อยคำไม่ชัดเจน เพราะไม่ทราบว่าเป็นผู้ก่อความรุนแรง และใครเป็นผู้ถูกระทำรุนแรงอันจะถือได้ว่าเป็นผู้เสียหายในความผิดอาญา

Buzawa, S. & Buzawa G. นิยามคำว่าความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง ความรุนแรงระหว่างชายหญิงซึ่งอยู่ด้วยกัน หรือเคยอยู่ด้วยกันอย่างสามีภริยา เป็นการนิยามในความหมายอย่างกว้างซึ่งการสมรสจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ตามและผู้ก่อเหตุรุนแรงอาจเป็นชายหรือหญิงก็ได้

²⁶ วชิรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุลและคณะ, รายงานวิจัยการประเมินกระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว, กรุงเทพมหานคร: พิมพ์อักษร, 2546, หน้า 23-24

Gelle: Status, Gelle & Steinmetz เห็นว่าการนิยามความหมายความรุนแรงในครอบครัว ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของสังคม ดังนั้น ผู้ก่อเหตุความรุนแรงในครอบครัวย่อมเกิดขึ้นกับทั้งเพศชาย และหญิง²⁷

กล่าวโดยสรุป การนิยามคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ ด้านสังคมจิตวิทยา มักจะนิยามในความหมายอย่างกว้าง หมายถึง กระบวนการใช้ความรุนแรง เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของผู้กระทำ (batterer) ในการให้ได้มาซึ่งอำนาจครอบงำและควบคุมบุคคล ในครอบครัวหรือให้ได้มาซึ่งการยอมรับ (Self-respect) จากบุคคลในครอบครัวอันเนื่องมาจากอารมณ์ แปรปรวนของตน พฤติกรรมดังกล่าวหากไม่ได้รับการแทรกแซงและควบคุมอย่างเหมาะสมก็จะเกิดซ้ำ และขยายความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัว

กลุ่มสตรีศึกษาเห็นว่า ความรุนแรงในครอบครัวมักจะเกิดจากฝ่ายชายเป็นผู้กระทำ ฝ่ายหญิง จะตกเป็นเหยื่อ (Victim) เสมอโดยไม่ยอมรับว่าความรุนแรงในครอบครัวจะเกิดจากฝ่ายหญิง เป็นผู้ก่อเหตุแม้จะเป็นการกระทำโดยป้องกัน เพราะเห็นว่ามูลเหตุของการป้องกันก็เนื่องมาจาก ฝ่ายชายเป็นผู้ก่อเหตุก่อนและเห็นว่า ผู้ชายเท่านั้นที่ก่อเหตุความรุนแรงในครอบครัวโดยมีผู้หญิง และเด็กเท่านั้นที่ตกเป็นเหยื่อ ของความรุนแรง โดยไม่เชื่อว่าผู้หญิงจะเป็นฝ่ายก่อเหตุความรุนแรงได้

3.2 การนิยามในด้านกฎหมาย (legal)

การนิยามคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” ในทางกฎหมายจะนิยามแคบกว่า ทางด้านสังคมจิตวิทยาเพราะต้องกำหนดถึงลักษณะของการกระทำและความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้กระทำกับผู้ที่ได้รับผลร้ายให้ชัดเจน โดยไม่ได้จำกัดว่าเพศใดจะเป็นผู้ก่อเหตุความรุนแรงหรือเพศ ใดจะได้รับผลร้ายจากความรุนแรง²⁸

การนิยามของกฎหมายไทย คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (2539) ได้ให้ความหมายของความรุนแรงในครอบครัวไว้ว่า เป็นการทำร้ายกันระหว่างสมาชิก ในครอบครัวให้บาดเจ็บทางร่างกาย และข่มขืนจิตใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำในสิ่งที่เข้าไปปรารถนา ระดับความรุนแรงนั้นแตกต่างกัน ตั้งแต่การทะเลาะโต้เถียงกัน การทำร้ายร่างกายด้วยอวัยวะ หรืออาวุธ ไปจนถึงการทำลายชีวิตหรือทำลายพัฒนาการทางบุคลิกภาพของบุคคล อาทิ การกระทำ

²⁷ อูมาพันธ์ ตั้งจิตวางกูร, กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การเยียวยาความรุนแรงในครอบครัว ศึกษาเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550, วิทยานิพนธ์ ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2554, หน้า 13-14

²⁸ วชิรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุลและคณะ, “อ่างแล้ว”, หน้า 25

หรือละเลยที่เป็นข้อบกพร่องในบทบาทหน้าที่ของสามี ภรรยา หรือบทบาทหน้าที่ของบิดามารดา ในการเลี้ยงดูบุตรอย่างเหมาะสม²⁹

3.3 การนิยามของกลไกและกฎหมายระหว่างประเทศ³⁰

ในการประชุมเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนระดับโลก ที่กรุงเวียนนาเมื่อปี 1993 ที่ประชุมได้ยอมรับว่าสิทธิของผู้หญิงและเด็กไม่อาจโอนเปลี่ยนแปลงหรือแบ่งแยกออกจากสิทธิมนุษยชนได้ ประเทศสมาชิกที่มาร่วมประชุมสมัยชาขององค์การสหประชาชาติเมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 1993 ได้รับปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อผู้หญิง สารระสำคัญของปฏิญญานี้มีฐานความคิดเกี่ยวกับความรุนแรงระหว่างเพศชาย หญิง โดยมีสมมติฐานว่าผู้หญิงเป็นเหยื่อของความรุนแรงทุกรูปแบบ

โดยนิยามคำว่าความรุนแรงต่อผู้หญิง หมายถึงการกระทำใดๆ ที่เป็นความรุนแรงต่อผู้หญิง ยังผลให้เกิดอันตรายต่อกาย เพศ หรือเป็นอันตรายต่อจิตใจหรือเกิดความทุกข์ทรมานแก่ผู้หญิง รวมทั้งขู่จะกระทำการอันตรายเช่นนั้น บังคับ กดขี่หรือจำกัดเสรีภาพไม่ว่าจะเกิดในที่สาธารณะหรือที่รโหฐาน

เป็นที่น่าสังเกตว่าการนิยามความรุนแรงต่อผู้หญิงตามปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อผู้หญิงมีความหมายกว้างมากมิได้จำกัดเฉพาะความรุนแรงที่เกิดจากคู่หรือสมาชิกในครอบครัวเท่านั้น แต่หมายรวมถึงความรุนแรงต่อผู้หญิงอันเนื่องมาจากกลไกของสังคมที่บังคับให้ผู้หญิงอยู่ในฐานะที่ด้อยกว่าผู้ชาย ดังนั้นคำนิยามความรุนแรงต่อผู้หญิงตามปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อผู้หญิงมีความหมายครอบคลุม ความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกิดขึ้นในครอบครัว ความรุนแรงต่อผู้หญิงในบริบทของชุมชนหรือชนกลุ่ม เช่น จารีตประเพณีปฏิบัติหรือ ความเชื่อต่างๆ และความรุนแรงต่อผู้หญิงจากเจ้าหน้าที่หรือกลไกของรัฐหรือรัฐยอมให้มีการกระทำความรุนแรงต่อผู้หญิง แต่ในความหมายของเหยื่อกลับแคบไปเพราะจำกัดเฉพาะผู้หญิงเท่านั้น

คณะกรรมการกฎหมาย (The Law Commission) ของประเทศอังกฤษได้ให้คำนิยามคำว่า “ความรุนแรง” ว่า ถ้อยคำ “รุนแรง (Violence)” มักใช้ในสองความหมาย กล่าวคือ ในความหมายอย่างแคบ หมายถึง การใช้กำลังหรืออาวุธ (physical force) ประทุษร้าย (assault) หรือขู่จะใช้กำลังประทุษร้าย แก่กายผู้อื่น แต่ถ้าเป็นการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีความหมายกว้างกว่าการใช้กำลังประทุษร้ายแก่กายรวมถึงการประทุษร้ายทางเพศหรือการประทุษร้ายต่อจิตใจ (psychological molestation) หรือการก่อความเดือดร้อนรำคาญ (harassment) อันมีผลกระทบต่อสุขภาพกาย จิตใจ อนามัยและความเป็นอยู่อย่างปกติสุข (well-being) แม้ว่าจะไม่มีการใช้กำลัง

²⁹ รณชัย คงสกนธ์ “อึ้งแล้ว”, หน้า 4

³⁰ อูมาพันท์ ตังคจิตวางกูร, “อึ้งแล้ว”, หน้า 14-15

ประทุษร้ายก็ตาม ความร้ายแรงและผลกระทบแห่งการกระทำย่อมขึ้นอยู่กับสภาพธรรมชาติของผู้ถูกระทำ

1) การใช้กำลังหรืออาวุธ (physical force) ประทุษร้าย (assault) หรือเชื่อว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายแก่กายผู้อื่น แต่ถ้าเป็นการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีความหมายกว้างกว่าการใช้กำลังประทุษร้ายแก่กายรวมถึงการประทุษร้ายทางเพศหรือการประทุษร้ายต่อจิตใจ (psychological molestation) หรือการก่อความเดือดร้อนรำคาญ (harassment) อันมีผลกระทบต่อสุขภาพกาย จิตใจ อารมณ์และความเป็นอยู่อย่างปกติสุข (well-being) แม้ว่าจะไม่มีการใช้กำลังประทุษร้ายก็ตาม ความร้ายแรงและผลกระทบแห่งการกระทำย่อมขึ้นอยู่กับสภาพธรรมชาติของผู้ถูกระทำ

2) ความรุนแรงเกิดขึ้นหรือถูกกล่าวหาว่าเกิดขึ้นระหว่างคู่สมรสหรือผู้ที่อาศัยอยู่ด้วยกันหรือผู้ถูกระทำมีความสัมพันธ์เป็นคู่ครองกับผู้กระทำความรุนแรง

ตามกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1966 ของประเทศอังกฤษคุ้มครองความรุนแรงในครอบครัว เฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างเพศชายและเพศหญิง (heterosexual relationship) ที่เป็นคู่สมรสหรือเคยเป็น คู่สมรสกันมาก่อนไม่รวมถึงความรุนแรงที่เกิดแก่คู่ครองเพศเดียวกัน³¹

กฎหมายของมลรัฐฟลอริดา นิยามคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” หมายถึง บุคคลที่อยู่ในครอบครัวหรือครัวเรือนเดียวกัน ทำร้าย ทำร้ายสาหัส ทุบตี ทุบตีสาหัส กระทำรุนแรงทางเพศ กระทำรุนแรงทางเพศสาหัส (Sexual battery) ฆาตกรรม ฆาตกรรมรุนแรง ลักพา กักขังหรือกระทำผิดอาญาแก่สมาชิกที่อาศัยอยู่ในครอบครัวหรือครัวเรือนเดียวกันจนได้รับอันตรายแก่กายหรือถึงแก่ความตาย คำว่า “สมาชิกที่อาศัยอยู่ในครอบครัวหรือครัวเรือนเดียวกัน (Family or Household member)” หมายถึง คู่สมรส ผู้เคยเป็นคู่สมรส ผู้ที่มีความเกี่ยวพันทางสายโลหิตหรือการสมรสผู้อาศัยอยู่ด้วยกันเหมือนครอบครัวหรือเคยอาศัยอยู่ด้วยกันเหมือนครอบครัวและผู้ที่มีบุตรด้วยกันโดยไม่คำนึงว่าจะสมรสกันโดยชอบหรือไม่หรือเคยอยู่อาศัยด้วยกันมาก่อน (Have resided together at any time)³²

กฎหมายของมลรัฐอินเดียน่า นิยามคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” หมายถึง การกระทำที่พิสูจน์ได้ว่าเป็นการกระทำละเมิดต่อกายหรือเพศอีกฝ่ายหนึ่งหรือต่อบุตรอีกฝ่ายหนึ่งรวมถึงการกระทำใดเป็นความผิดภายใต้กฎหมายอาญา โดยไม่คำนึงว่าผลของการกระทำนั้นจะฟ้องให้รับผิดทางอาญาได้หรือไม่ การกระทำความรุนแรงในครอบครัวไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาทหรือหীনประมาทของบิดาหรือ มารดากระทำต่อบิดาหรือมารดาอีกฝ่ายหรือต่อเด็กหรือเป็นการกระทำ

³¹ วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุลและคณะ, “อ้างแล้ว”, หน้า 25

³² วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุลและคณะ, “อ้างแล้ว”, หน้า 26

โดยป้องกัน(Self-defense) เพื่อป้องกันตนของบิดาหรือมารดาหรือป้องกันเด็กจากการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง³³

ตามกฎหมาย Women Charter ของประเทศสิงคโปร์ มาตรา 64 นิยามคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” หมายถึง การกระทำดังต่อไปนี้³⁴

- 1) กระทำโดยจงใจหรือพยายามกระทำด้วยประการใดๆ จนน่าจะเกิดอันตรายแก่สมาชิกในครอบครัว
- 2) กระทำการใดโดยรู้หรือควรรู้ว่าจะเกิดอันตรายแก่สมาชิกในครอบครัว
- 3) กักขังหรือควบคุมสมาชิกในครอบครัวโดยมิชอบ (Wrongful) และฝ่าฝืนเจตนาของบุคคลนั้นหรือ
- 4) ก่อความเดือดร้อนรำคาญอย่างต่อเนื่อง โดยเจตนาให้สมาชิกในครอบครัวได้รับความเสียหายหรือเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจการกระทำความรุนแรงดังกล่าวไม่รวมถึงการกระทำป้องกันโดยชอบหรือเพื่อการอบรมสั่งสอนเด็กอายุต่ำกว่า 21 ปี

ตามข้ออนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ ค.ศ. 1979 (Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination against Women CEDAW 1979) ไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับความรุนแรงระหว่างเพศ (Gender – based violence) ต่อมาในปี ค.ศ. 1992 คณะกรรมการติดตามผลการปฏิบัติอนุสัญญา CEDAW ได้เสนอแนะและเรียกร้องให้บรรดาประเทศภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบให้ยับยั้งการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงหรือขัดขวางผู้หญิงในอันที่จะใช้สิทธิเสรีภาพให้ความเคารพหลักอันเป็นพื้นฐานของความเสมอภาคระหว่างชายหญิง โดยเรียกร้องให้รัฐบาลของบรรดาประเทศภาคีสมาชิกพิจารณา ทบทวนแก้ไขกฎหมายและนโยบายให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว³⁵

ในรายงาน Innocenti Digest ได้นิยามคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว (Domestic violence)” หมายความว่า³⁶ ผู้หญิงถูกกระทำความรุนแรงโดยคู่ครอง (Intimate partner) หรือบุคคลที่เป็นสมาชิกภายในครอบครัว ด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

³³ วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุลและคณะ, “อ่างแล้ว”, หน้า 26

³⁴ สมภาพ ผลเจริญ, *อำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัวในคดีความรุนแรงในครอบครัว*, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2552, หน้า 18-19

³⁵ วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุลและคณะ “อ่างแล้ว”, หน้า 27

³⁶ วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุลและคณะ, “อ่างแล้ว”, หน้า 28

3.3.1 การกระทำรุนแรงต่อร่างกาย (Physical abuse) เช่น ตบหน้า ทูบตี บิดแขน กระแทบ กระชากผม ใช้นุ้หรือจี้หรือเผา บีบคอ เค้นคอ ตะลึง ทุ้มจะทำร้ายด้วยวัตถุสิ่งของหรืออาวุธ และฆ่า การทำร้ายร่างกายรวมถึงการปฏิบัติตามพิธีกรรมจารีตประเพณีที่เป็นอันตรายต่อผู้หญิง เช่น การขลิบอวัยวะเพศ ในผู้หญิง (Female genital mutilation) และการรับช่วงภริยาเป็นจารีตประเพณีของชนบางเผ่า หญิงหม้าย สามิตายจะ โอน ไปเป็นภริยาของพี่ชายสามิตายรวมทั้งทรัพย์สินของหญิงหม้าย ก็ตกได้แก่พี่ชายสามิตาย

3.3.2 การกระทำรุนแรงทางเพศ (Sexual abuse) เช่น การมีเพศสัมพันธ์ด้วยการบังคับข่มขู่ การใช้กำลังบังคับข่มขู่เพื่อมีเพศสัมพันธ์ การบังคับให้ผู้หญิงมีกิจกรรมทางเพศที่ผู้หญิงไม่ต้องการ หรือบังคับให้ผู้หญิงมีเพศสัมพันธ์กับชายอื่น

3.3.3 การกระทำอันตรายแก่จิตใจ (Psychological abuse) การกระทำด้วยประการใดๆ โดยมีเจตนาข่มขู่หรือกลั่นแกล้ง (Persecution) การข่มขู่จะทอดทิ้งหรือทำร้ายกักขังให้อยู่ในบ้าน ควบคุมทุกฝีก้าว ข่มขู่จะเอาบุตรไปจากความดูแล ทำลายสิ่งของเครื่องใช้ฝ่ายหญิง ปล่อยให้อยู่ตามลำพัง ใช้อาวุธรุนแรงก้าวร้าว (Verbal aggression) ปฏิบัติต่ออย่างต่ำ้อยไร้เกียรติเสมอ

3.3.4 การกระทำรุนแรงด้านความเป็นอยู่ (Economic abuse) เช่น การปฏิเสธไม่ให้ความช่วยเหลือด้านฐานะความเป็นอยู่ ปฏิเสธไม่ให้เงินช่วยเหลือต่อความเป็นอยู่ ปฏิเสธไม่ให้อาหารกิน และสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีพ การปฏิเสธหรือล่าช้าในการได้รับการรักษาพยาบาล เวลาเจ็บป่วยและกีดกันไม่ให้ทำงานนอกบ้าน เป็นต้น

3.3.5 การละเว้นการกระทำ (Acts of omission) การไม่ให้สิ่งจำเป็น เช่น อาหาร การกิน เสื้อผ้า เครื่องใช้สอย ได้รับของเล่นระหว่างเด็กผู้ชายกับเด็กผู้หญิงต่างกัน การเอาใจใส่ดูแลที่แตกต่างกัน ถือเป็นกรกระทำรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กผู้หญิง เช่น การเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงหรือเด็กผู้หญิง ไม่ให้ได้รับการศึกษาหรือไม่ได้รับการรักษาพยาบาลด้านสุขภาพ เป็นต้น

4. ประเภทและลักษณะของการใช้ความรุนแรงในครอบครัว

องค์การอนามัยโลก แบ่งประเภทของความรุนแรงไว้ 3 กลุ่มหลัก คือ³⁷

4.1 ประเภทของการใช้ความรุนแรงในครอบครัว

4.1.1 ความรุนแรงต่อตนเอง (Self-directed violence) เป็นลักษณะความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากบุคคลกระทำต่อตนเอง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ พฤติกรรมการทำร้ายตัวเอง ทำให้ตัวเองได้รับบาดเจ็บ หรือทำร้ายคนอื่นที่มุ่งทำร้ายตนเอง หรือทำให้ตนเองตกอยู่ในภาวะเสี่ยงอันตราย อีกประเภทหนึ่งคือ พฤติกรรมการฆ่าตัวตาย ซึ่งมีระดับตั้งแต่การคิดฆ่าตัวตาย การพยายามฆ่าตัวตาย และการฆ่าตัวตาย โดยสมบูรณ์

4.1.2 ความรุนแรงระหว่างบุคคล (Interpersonal violence) เป็นความรุนแรงที่กระทำโดยบุคคลอื่น หรือกลุ่มบุคคลอื่น ประกอบด้วย ความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเป็นความรุนแรงระหว่างสมาชิกในครอบครัว คือ ระหว่างคู่สมรส ความรุนแรงต่อเด็ก หรือผู้สูงอายุ และความรุนแรงในชุมชน เป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลภายนอกบ้านที่คุ้นเคยกันหรือเกิดจากการกระทำของคนที่ไม่รู้จัก คนแปลกหน้า โดยไม่มีความสัมพันธ์ หรือเกี่ยวข้องเป็นญาติพี่น้องกัน เช่น การทำร้ายกันของวัยรุ่น การข่มขืนกระทำชำเรา การลวนลามทางเพศ เป็นต้น

4.1.3 ความรุนแรงระหว่างกลุ่มบุคคล (Collective violence) เป็นการกระทำโดยกลุ่มบุคคลกลุ่มใหญ่ เป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากรัฐหรือประเทศ ซึ่งอาจแอบแฝงอยู่ในรูปแบบของการใช้กฎหมายทางสังคมเป็นเครื่องมือ เช่น ความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ ความรุนแรงด้านนี้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ความรุนแรงทางสังคม เช่น การเหยียดผิว เหยียดเชื้อชาติ/กลุ่มชน การก่อการร้าย หรือการใช้ความรุนแรงโดยกลุ่มประท้วง ความรุนแรงทางการเมือง เช่น ความรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างสงคราม และความรุนแรงทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะให้เกิดผลลบทางเศรษฐกิจ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

³⁷ บุญเสริม หุตะแพทย์และคณะ, “อ้างแล้ว”, หน้า 45-46

4.2 ลักษณะของการใช้ความรุนแรงหรือการกระทำรุนแรงในครอบครัวสามารถแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 4 ประเภท ดังนี้³⁸

4.2.1 **ความรุนแรงที่กระทำต่อชีวิตและร่างกาย (Physical abuse)** หมายถึง การกระทำไม่ว่าโดยวิธีการใดๆ โดยมีเจตนากระทำต่อเนื้อตัวร่างกายของผู้ได้รับผลร้าย โดยปราศจากอำนาจตามกฎหมายซึ่งอาจมีการใช้กำลังประทุษร้ายหรือไม่ก็ได้ และไม่ว่าการกระทำดังกล่าวจะส่งผลเป็นการฆาตกรรมหรือเป็นเพียงการทำร้ายร่างกายก็ตาม

4.2.2 **ความรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อเสรีภาพ** หมายถึง การกระทำใดๆ ที่กระทบต่อเสรีภาพ ในการตัดสินใจและเสรีภาพในการเคลื่อนไหวร่างกาย โดยเทียบกับการกระทำที่อาจเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 309 และมาตรา 310 เป็นหลัก

4.2.3 **ความรุนแรงทางเพศ (Sexual abuse)** หมายถึง การกระทำใดๆ ที่เป็นการฝ่าฝืนต่อความสมัครใจในการมีความสัมพันธ์ทางเพศหรือทำให้ผู้เสียหายขาดเสรีภาพทางเพศ เช่น การข่มขืนกระทำชำเรา (Rape) ภิรยาของตน การกระทำอนาจาร เป็นต้น

4.2.4 **ความรุนแรงที่กระทบต่อชื่อเสียงเกียรติยศและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Emotion abuse)** หมายถึง การกระทำใดๆ ที่กระทบต่อสภาวะทางจิตใจและอารมณ์เป็นอาจณอันเป็นผลให้ผู้ถูกกระทำรู้สึกถูกลดคุณค่า รู้สึกด้อยค่า ถูกดูหมิ่น หรือหมิ่นประมาทตามมาตรา 393 และ 326 แห่งประมวลกฎหมายอาญาตามลำดับ การถูกขับไล่ให้ออกจากบ้าน การพุดจาเยาะเย้ยถากถาง ทำให้ขายหน้า หรือเรียกขานด้วยถ้อยคำที่ไม่เหมาะสมทำให้รู้สึกด้อยไร้เกียรติ การบังคับให้ภริยาหรือบุตรค้าประเวณี รวมถึงการเพิกเฉยยื่นชาไม่สนใจและปฏิเสธความช่วยเหลือยามอีกฝ่ายเจ็บป่วย เป็นต้น

³⁸ มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์, รายงานการวิจัย ร่างพระราชบัญญัติการจัดความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. : ศึกษาวิเคราะห์ความเหมาะสมในการบังคับใช้กฎหมายในประเทศไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา อังกฤษ แคนาดา ออสเตรเลีย สิงคโปร์และมาเลเซีย, สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547, หน้า 11-14

5. รูปแบบความรุนแรง

รูปแบบของความรุนแรงที่เราพบเห็นมีหลายรูปแบบ ได้แก่³⁹

5.1 ความรุนแรงต่อสตรี หมายถึง การกระทำใดๆ ก็ตามที่เป็นผล หรืออาจเป็นผลให้เกิดการทำร้ายร่างกาย ทางจิตใจ และทางเพศ เป็นผลให้เกิดความทุกข์ทรมานแก่สตรี รวมทั้ง การขู่ข่มขู่ กีดกัน จำกัดเสรีภาพ ทั้งในที่สาธารณะและในชีวิตส่วนตัว

5.2 ความรุนแรงต่อเด็ก หมายถึง การที่เด็กได้รับการปฏิบัติจากผู้ใหญ่ไม่ว่าจะเป็นในหรือนอกครอบครัว จนเป็นเหตุให้เด็กได้รับอันตราย บาดเจ็บกระทบกระเทือนทางด้านร่างกาย จิตใจ และทางเพศ ตลอดจนการถูกละเลยไม่สนองตอบความต้องการพื้นฐาน เช่น อาหาร การดูแลสุขภาพ และการอบรมเลี้ยงดู

สิ่งบอกระบุที่พ่อแม่จะมีแนวโน้มทำร้ายเด็ก 8 ประการ

- 1) ทะเลาะเบาะแว้ง ตบตีกันตลอดเวลา
- 2) ดิตยาเสพติด
- 3) ถูกทอดทิ้งตั้งแต่เด็ก เกือบกอด และขาดที่พึ่ง
- 4) คิดว่าลูกเป็นสมบัติของตนเอง
- 5) หมกมุ่นเรื่องเพศ
- 6) ไม่ผูกพันกับลูก
- 7) เมาสุราเป็นอาจิม
- 8) ชอบเล่นการพนัน

5.3 ความรุนแรงต่อร่างกาย เป็นความรุนแรงที่ใช้กำลัง หรืออุปกรณ์ใดๆ เป็นอาวุธ มีผลทำให้ผู้ถูกกระทำบาดเจ็บต่อร่างกาย เช่น การตบ ผลัก หยิก กัด ขว้าง ปา ทบตี เตะ ต่อย และร้ายแรงถึงขั้นใช้อาวุธ จนนำไปสู่การฆาตกรรม ซึ่งระดับความรุนแรงจะแตกต่างกันออกไป ทำให้ผู้เป็นเหยื่อเกิดอาการ ฟกช้ำดำเขียว บวมช้ำ แน่นหน้าอก หายใจไม่ออก กระดูกหัก และเสียชีวิตได้

5.4 ส่วนที่รุนแรงที่สุดคือ ความรุนแรงทางเพศ เป็นการกระทำในลักษณะข่มขืน ลวนลามทางเพศ บังคับให้ร่วมหลับนอน และมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ยินยอมพร้อมใจ การละเมิดสิทธิทางเพศต่างๆ รวมถึงการอวดอวัยวะเพศ การจับต้อง ลูบคลำ ทั้งการทำกับเด็ก หรือทำให้เด็กจับอวัยวะเพศของตน ให้เด็กคู่อีกลามก ถ่ายรูปโป๊เด็ก การสำเร็จความใคร่กับเด็ก หรือกระทำต่อหน้าเด็ก การใช้ปากกับอวัยวะเพศเด็ก หรือให้เด็กใช้กับตน ถือว่าเป็นการลวนลามทางเพศทั้งสิ้น

³⁹ รณชัย คงสกนธ์, 100 (ร้อย) เรื่องรัก... รุนแรง, กรุงเทพมหานคร: หสน. สหประชาพานิชย์, 2547, หน้า 33-34

5.5 ส่วนความรุนแรงต่อจิตใจ คือ การกระทำ หรือละเว้นไม่กระทำ ทอดทิ้ง เพิกเฉย ไม่ดูแล ไม่ใส่ใจ ไม่ให้เกียรติ การทำร้ายจิตใจมีผลทำให้ผู้ถูกกระทำได้รับความเสียหาย เสียสิทธิ และเสรีภาพ เช่น การพุดจาถูถูก คำทอเหยียดหยาม การก้าวร้าวทางวาจา การรบกวนรังควาน ปล่อยปลละละเลยทอดทิ้ง ปฏิเสธสิทธิที่พึงมีพึงได้ การแสดงความเป็นเจ้าของที่มากเกินควร การลิดรอนสิทธิด้านทรัพย์สินเงินทอง และทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น

5.6 ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้น มี 3 รูปแบบใหญ่ คือ

5.6.1 ความรุนแรงต่อคู่สมรส⁴⁰ (Spousal abuse)

เป็นการกระทำใช้ความรุนแรงทางด้านร่างกายและทางเพศจนได้รับบาดเจ็บ ตั้งแต่ระดับของความรุนแรงที่ปรากฏต่อร่างกายบาดเจ็บไม่มากนัก อาการฟกช้ำ ไปจนถึงขั้นอาการกระดูกหัก บางรายอาจพิการหรือถึงแก่ชีวิตได้ รวมถึงการทำร้ายทางจิตใจอันเป็นผลให้เกิดความทุกข์ทรมานใจ การพุดจาคำทอถูถูกเหยียดหยาม การบังคับให้ร่วมหลับนอนและมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ยินยอม การแสดงความหึงหวงเป็นเจ้าของที่มากเกินควร การลิดรอนสิทธิด้านทรัพย์สินและทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น การควบคุมค่าใช้จ่าย การจับไปให้ออกจากบ้านไม่ให้อยู่บ้าน การปล่อยปลละละเลยไม่ดูแล ไม่ใส่ใจ การทำให้อับอาย การปิดกั้น ทางสังคมโดยกำหนดห้ามไม่ให้ติดต่อพบปะกับคนอื่น การกักขัง หน่วงเหนี่ยว การนอกใจคู่สมรส เป็นต้น ในขณะที่ความรุนแรงระหว่างคู่สมรสที่ปรากฏส่วนใหญ่ มักเป็นกรณีที่สามีเป็นฝ่ายใช้ความรุนแรงต่อภรรยา แต่มีในบางกรณีภรรยาใช้ความรุนแรงทำร้ายร่างกายสามี เพื่อป้องกันตนเองให้พ้นจากการถูกทำร้ายจากสามีหรืออีกเหตุผลหนึ่งก็เพื่อแก้แค้นสามี แต่บาดเจ็บและการบาดเจ็บที่เกิดขึ้นก็ยังมี ความรุนแรงน้อยกว่าที่สามีกระทำต่อภริยามากนัก

พฤติกรรมความรุนแรงต่อคู่สมรส⁴¹

1) **ความรุนแรงต่อร่างกาย** ได้แก่ การผลัก การตบตี การผลักกระแทก การขว้างปาสิ่งของใส่ การเตะต่อย การทุบตีด้วยวัตถุหรืออาวุธต่างๆ นอกจากนี้ยังปรากฏการใช้ความร้อนหรือสารเคมีด้วย กรณีที่พบบ่อย คือ การใช้น้ำกรดหรือใช้น้ำร้อนสาดหน้า หรือว่าใช้เตารีดต่อร่างกายจนทำให้ผู้เป็นเหยื่อเกิดอาการแผลเป็นติดตัวเสียโฉม ร่างกายพิการและเสียชีวิตได้ สาเหตุมาจากการยอมรับและนำเอาการควบคุมบุคคลอื่น โดยวิธีการที่รุนแรงมาใช้ ประสบการณ์ถูกกระทำทารุณกรรมตั้งแต่เด็ก มีบุคลิกภาพ ที่นิยมความก้าวร้าว ดุดสนาและใช้ยาเสพติดต่างๆ นอกจากนี้อาจมีบุคลิกภาพแปรปรวน การเก็บอารมณ์ ไม่อยู่ หรือความยกย่องนับถือตนเองต่ำ ความเจ็บป่วยที่ผิดปกติทางร่างกายหรือจิตใจ เป็นต้น

⁴⁰ รณชัย คงสกนธ์, 100 (ร้อย) เรื่องรัก... รุนแรง, กรุงเทพมหานคร: หสน. สหประชาพานิชย์, 2547, หน้า 35

⁴¹ สุระปะนิย์ จุฬารมณ, *มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัว*, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2549, หน้า 12-13

2) **ความรุนแรงต่อจิตใจ** การทำร้ายจิตใจมีผลทำให้ผู้ถูกกระทำได้รับความเสียหาย สิทธิและเสรีภาพ อาจเป็นการใช้คำพูดทางวาจา อาจเป็นภาษาที่หยาบคายเพื่อให้ผู้ถูกกระทำขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ได้แก่ การดูถูกเหยียดหยาม การดูค่าทอตะ โทณใส่หน้า ด้วยถ้อยคำหยาบคาย การตั้งฉายา การพูดจาดูถูกประชดประชัน ใช้เสียงดังเข้าข่ม นอกจากนี้เป็นการกระทำหรือละเว้นไม่กระทำการอันเป็นการทอดทิ้งไม่ดูแลเลี้ยงดู การเพิกเฉยไม่ใส่ใจไม่ให้เกียรติ เช่น การปล่อยปละทอดทิ้ง การนอกใจคู่สมรส การนั่งเฉยทำหูทวนลม สาเหตุมาจาก การต้องการควบคุมผู้อื่น การต้องการแสดงพลังอำนาจของตน เหนือบุคคลอื่น การอิจฉาริษยา ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสหรือบุคคลที่อาศัยอย่างไม่ปรองดองกัน

3) **ความรุนแรงทางเพศ** การบังคับให้ร่วมหลับนอนและมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ยินยอม การแสดงความเป็นเจ้าของที่มากเกินไปเกินควร การกระทำในเชิงอนาจารให้รู้สึกอับอายหรือการฝืนใจให้มีเพศสัมพันธ์แบบฉิดธรรมชาติหรือนำรังเกียจ การบังคับให้ค้าประเวณี

4) **การใช้ความรุนแรงทางสังคมและเศรษฐกิจ** การลิดรอนสิทธิด้านทรัพย์สินเงินทองและทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น การควบคุมจำกัดการใช้จ่ายและยึดครองทรัพย์สินต่างๆ ในครอบครัว นอกจากนี้ยังรวมถึงการละเลยไม่ให้ความสำคัญในชีวิตความเป็นอยู่ การขัดขวางต่อความเจริญก้าวหน้าในอาชีพการงาน การทำให้อับอายหรือเสื่อมเสียชื่อเสียง การรบกวนรังควาน การจำกัดสิทธิทางสังคมที่มีต่อสมาชิกในครอบครัว การปิดกั้นทางสังคมที่มีต่อเพื่อนบ้านและเพื่อนร่วมงาน การกักขังหน่วงเหนี่ยวให้หมดอิสรภาพ การจำกัดบริเวณที่อยู่อาศัย เป็นต้น

5.6.2 ความรุนแรงต่อเด็ก⁴² (Child abuse)

ความหมายของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติได้ระบุว่า “เด็ก” คือผู้ที่อายุต่ำกว่า 18 ปี ความรุนแรงต่อเด็กเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมานานในสังคมไทยจนกระทั่งบุคคลในสังคมยอมรับว่าเป็นเหตุการณ์ปกติที่บิดามารดาสามารถลงโทษต่อบุตรหรือผู้เยาว์ได้ ส่วนใหญ่มักปรากฏในลักษณะบิดามารดาหรือผู้ปกครองอ้างว่าการใช้ความรุนแรงเพื่อเป็นการอบรมสั่งสอนหรือแค่เป็นการลงโทษแต่เพียงเล็กน้อย และในกรณีที่บุตรหรือผู้เยาว์ได้รับการปฏิบัติจากผู้ใหญ่ไม่ว่าจะเป็นบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลภายนอกก็ตาม จนเป็นเหตุให้บุตรหรือผู้เยาว์ได้รับอันตรายแก่ร่างกาย หรือกระทบกระเทือนด้านจิตใจ และทางเพศ ตลอดจนการกักขังหน่วงเหนี่ยวหรือละเลยไม่สนองตอบความต้องการพื้นฐานของเด็กในชีวิตประจำวัน เช่น อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย ขาดความรักและการอบรมเลี้ยงดู การทอดทิ้งให้อดอยาก เป็นต้น และในจำนวนหลายครอบครัวบุตรหรือผู้เยาว์ถูกล่วงเกินทางเพศจากบิดาของตน พ่อเลี้ยง ญาติพี่น้อง และบุคคลในครอบครัวเดียวกัน นอกจากนี้ยังพบลักษณะบางประการของบิดามารดาที่มีแนวโน้มในการทำร้ายบุตร เช่น มีการทะเลาะเบาะแว้ง

⁴² รัชชัช คงสกนธ์, “อ้างแล้ว”, หน้า 35

ตบตีกันเป็นประจำ บิดามารดาเคยถูกทอดทิ้งตั้งแต่เด็กและขาดที่พึ่ง การติดยาเสพติด การดื่มสุรา เป็นอาชญา ชอบเล่นการพนัน หมกมุ่นในเรื่องเพศ เป็นต้น

พฤติกรรมความรุนแรงต่อเด็ก⁴³

1) *ความรุนแรงต่อร่างกาย* หมายถึง การที่ร่างกายได้รับบาดเจ็บโดยพิจารณาจากอาการบาดเจ็บ จากประวัติหรือข้อมูลที่มีข้อชวนสงสัยอย่างมีเหตุผลว่าการบาดเจ็บนั้นมีผู้ใช้ความรุนแรงต่อเด็กเกิดขึ้น การทารุณทางร่างกายเกิดจากการที่บิดามารดาเด็กหรือผู้ดูแลเด็กได้กระทำการลงโทษเด็กโดยปราศจากเหตุผล อาจจะเป็นการลงโทษด้วยการตีเด็กด้วยมือ หรือไม้ หรือวัตถุของแข็งอย่างรุนแรง ตะแคง โยนเด็กลงพื้น ราบด้วยน้ำร้อนจนทำให้เด็กเกิดบาดเจ็บทางร่างกายหรือถึงแก่ชีวิตได้

2) *ความรุนแรงต่อจิตใจ* หมายถึง การกระทำต่อเด็กอย่างผิดๆ หรือรังเกียจเด็กอย่างรุนแรงทำให้เกิดผลเสียต่อพฤติกรรมและพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็ก การกระทำทารุณทางจิตใจนั้นเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นซ้ำๆ อย่างต่อเนื่องของบิดามารดาหรือผู้ดูแลเด็ก แสดงออกในลักษณะการปฏิเสธเด็กด้วยคำพูดที่ตำหนิ พุดสบประมาทและเหยียดหยามเด็ก หรือการที่พ่อแม่มีความต้องการอย่างไม่มีเหตุผลต่อเด็กและสั่งให้ทำสิ่งที่เกินความสามารถของเด็ก ทำให้เด็กกลัวและรู้สึกโดดเดี่ยว

3) *ความรุนแรงทางเพศ* หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่มากกว่าโดยใช้เด็กเป็นเครื่องมือสำหรับตอบสนองความต้องการทางเพศ และเกิดขึ้น โดยมีการหลอกล่อ การใช้กำลัง การติดสินบนหรือการข่มขู่ การล่วงละเมิดทางเพศอาจจะเป็นการแสดงออกทางด้านร่างกาย วาจา อารมณ์ เช่น การสัมผัสอวัยวะเพศของเด็กหรือการให้เด็กสัมผัสอวัยวะของอีกฝ่ายหนึ่ง การสอดใส่นิ้วหรือวัตถุใดๆ เข้าไปในอวัยวะเพศ การให้เด็กได้ร่วมหรือเห็นกิจกรรมทางเพศ การบังคับให้เด็กเปลื้องเสื้อผ้าหรือแสดงกิจกรรมทางเพศและมีการถ่ายภาพไว้ การแอบมองเข้าไปในห้องน้ำหรือห้องนอนเพื่อดูเด็ก ปัญหาการทารุณทางเพศเป็นปัญหาที่เกิดจากคนใกล้ชิดตัวเด็กเป็นผู้กระทำเช่น บิดา พี่ ลุง อา ปู่ ตา หรือบุคคล ในครอบครัว และในบางครั้งมารดาก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับทารุณทางเพศด้วย แต่สร้างทำเป็นไม่รู้ไม่เห็น เนื่องจากกลัวสามีทุบตี กลัวเสียชื่อเสียง และไม่กล้าแจ้งความ เพราะกลัวว่าถ้าแจ้งตำรวจแล้วสามีจะต้องติดคุกและตนจะไม่สามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้ ดังนั้นจึงทำให้ไม่สามารถทราบข้อมูลที่เกิดขึ้น อย่างแท้จริงได้

⁴³ ฐะปะนีย์ จุฬารมณ, “อ่าแล้ว”, หน้า 13-14

4) การปล่อยปละละเลยหรือไม่เลี้ยงดูอย่างเพียงพอตามสิทธิ (Neglect)

หมายถึง การปล่อยให้เด็กอยู่ตามลำพัง หรือละเลยเด็กอย่างต่อเนื่องหรืออย่างรุนแรงอันเป็นเหตุให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ การเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กอย่างรุนแรง หรือเกิดอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ เช่น ปล่อยให้เด็กอยู่ในบ้านหรือรถยนต์ตามลำพังจนประสบอันตรายอย่างใดอย่างหนึ่ง มีที่พักอาศัยไม่เหมาะสม และไม่ปลอดภัย เด็กมีสภาพขาดสารอาหาร เนื้อตัวสกปรกมอมแมม เมื่อไม่สบายจะไม่ได้รับการดูแลรักษาจากแพทย์ เป็นต้น กรณีเด็กถูกทอดทิ้งปล่อยปละละเลยสามารถพบได้ในทุกชนชั้น แต่จะพบมากในครอบครัวที่มีฐานะยากจน ในขณะที่กลุ่มที่มีฐานะร่ำรวยอาจใช้เงินจ้างพี่เลี้ยงไว้คอยดูแล แต่ก็ไม่สามารถรับรองได้ว่าจะดูแลเด็กได้ดีหรือไม่

5.6.3 ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ⁴⁴ (Elder abuse)

ความหมายที่ชัดเจนและเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยยังไม่ปรากฏชัดเจน ความหมายจากองค์การสหประชาชาตินำมาปรับใช้ในสังคมไทย ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ หมายถึง การที่ผู้สูงอายุถูกการกระทำที่ล่วงละเมิดทางร่างกาย จิตใจ การเงิน ทางเพศ หรือการถูกทอดทิ้ง การกระทำความรุนแรงต่อบิดามารดาผู้ชราภาพเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในต่างประเทศอยู่บ่อยครั้ง ส่วนใหญ่จะเป็นการกระทำใช้ความรุนแรงกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป เป็นการใช้ความรุนแรงในลักษณะการทำร้ายร่างกายโดยการผลัก การตบตี หรือเป็นการกระทำแค่เพียงการพุดจาอันเป็นการทำร้ายจิตใจแก่ผู้สูงอายุ หรือเป็นการทอดทิ้งบิดามารดาผู้ชราไว้ให้อยู่ตามลำพัง อันมีสาเหตุมาจากการดูแลคนชราซึ่งมีร่างกายอ่อนแอกว่าบุคคลปกติทั่วไป รวมทั้งการบำบัดดูแลสุขภาพในชีวิตประจำวันอันเป็นเรื่องที่มีความยุ่งยากพอสมควร ประกอบกับค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างมาก ทำให้คนชราอยู่ในสถานะอันไม่เป็นที่ต้องการของสังคม รวมถึงความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจในบางกรณีซึ่งผิดปกติทำให้คนชราต้องการการดูแลเป็นพิเศษ บุคคลที่ทำหน้าที่ดูแลจำเป็นต้องเข้าใจถึงความผิดปกติและต้องมีทักษะในการดูแลหากบุคคลผู้มีหน้าที่ดูแลไม่เข้าใจถึงความผิดปกติทำให้มีการใช้ความรุนแรงต่อคนชราเกิดขึ้นได้

พฤติกรรมความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ⁴⁵

1) ความรุนแรงหรือการละเมิดทางร่างกาย คือ การทำร้ายร่างกายรูปแบบต่างๆ ทำให้เกิดความเจ็บปวดบาดเจ็บทางร่างกาย เช่น การทุบตี การผลักใส การหยิก การกัด การล่วงเกินทางเพศซึ่งหมายถึงการละเมิดทั้งทางกาย วาจา การกระทำความใดเกี่ยวกับเรื่องเพศที่ขัดต่อความปกติของผู้สูงอายุไปจนถึงการข่มขืน การถูกจำกัดบริเวณ คุมขัง การตบตี ผลักใส การเขย่า การขู่ด้วยอาวุธ

⁴⁴ รณชัย คงสกนธ์, “อ้าวแล้ว”, หน้า 35

⁴⁵ รฐปะนีย์ จุฬารมณ, “อ้าวแล้ว”, หน้า 14-15

2) ความรุนแรงหรือการละเมิดทางจิตใจ การใช้คำพูดที่รุนแรงหยาบคาย ดูถูกดูแคลนกับผู้สูงอายุ การข่มขู่ทำให้เกิดความสะเทือนใจหวาดกลัวและโดดเดี่ยว การปฏิบัติต่อผู้สูงอายุเหมือนเป็นเด็กเล็กๆ ทำให้เห็นเป็นตัวละครจนรู้สึกอับอาย การบังคับให้ผู้สูงอายุต้องทำในสิ่งที่ไม่อยากกระทำหรือการบังคับไม่ให้ผู้สูงอายุทำในสิ่งที่ต้องการจะทำ เช่น การกีดกันไม่ให้พบเพื่อนญาติและผู้ใกล้ชิด การส่งผู้สูงอายุเข้าสถานสงเคราะห์ โดยขัดแย้งต่อความต้องการของผู้สูงอายุ เป็นต้น

3) ความรุนแรงด้านวัตถุ (Financial abuse) การนำทรัพย์สินของผู้สูงอายุไปใช้โดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เช่น การขโมยเงินหรือสิ่งของมีค่า การละเมิดทางกิจกรรมการเงิน โดยการใช้ที่ไม่ได้รับอนุญาตหรือใช้สมบัติของผู้สูงอายุไม่ถูกต้อง การครอบครองทรัพย์สินของผู้สูงอายุ การบังคับให้เปลี่ยนแปลงพินัยกรรมหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน การกีดกันไม่ให้ผู้สูงอายุมีสิทธิในการดูแลหรือจัดการทรัพย์สินของตนเอง

4) การทอดทิ้งผู้สูงอายุ (Neglect) ความบกพร่องในการให้ปัจจัยซึ่งสำคัญต่อการยังชีพทั้งทางร่างกายและจิตใจ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่

(1) ตั้งใจทอดทิ้ง (Active neglect) เป็นการไม่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจให้เต็มตามความสามารถทำให้เกิดการกีดกันทางด้านจิตใจ เช่น ปฏิเสธไม่ให้เกิดดูแลหรือให้การดูแลไม่ดี ไม่จัดหาอาหารและยาให้ผู้สูงอายุทำให้สุขภาพเกิดภาวะขาดน้ำและสารอาหาร การทิ้งให้ผู้สูงอายุอยู่ตามลำพังนานๆ การให้ยานอนหลับมากเกินไป การเพิกเฉยต่อผู้สูงอายุโดยไม่จัดหาแว่นตา ฟันปลอม หรืออุปกรณ์ต่างๆ

(2) ทอดทิ้งโดยไม่ตั้งใจ (Passive neglect) เกิดจากการไม่มีประสบการณ์ของผู้ดูแล การขาดความรู้ เช่น ผู้ดูแลไม่มีความรู้เรื่องการดูแลผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุกินอาหารและยาไม่เหมาะสมกับสภาพร่างกายที่เป็นอยู่ทำให้เกิดการเจ็บป่วย ลืมทำในสิ่งที่ผู้สูงอายุขอร้องไว้

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง ภายในครอบครัวตามกฎหมายไทยและต่างประเทศ

ในปัจจุบันประเทศไทย มีแนวโน้มของการเกิดปัญหาด้านสังคมที่รุนแรงขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว ทั้งที่เกิดต่อเด็กและสตรี และนอกเหนือจากปัญหาความรุนแรงที่เกิดกับเด็กและสตรีแล้ว ยังมีผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงที่เป็นผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส ที่อยู่ในครอบครัวอีกด้วย ถึงแม้ประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 บังคับใช้มาเป็นเวลาหลายปีแล้วก็ตาม แต่ปัญหาการกระทำ ด้วยความรุนแรงต่อบุคคลภายในครอบครัวก็ยังไม่ได้ลดน้อยลงไปจากเดิม ซึ่งอาจมีปัจจัยมาจากช่องว่าง ของกฎหมาย มาตรการและกลไกการขับเคลื่อนกฎหมายยังมีความบกพร่องและขาดประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงควรศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายโดยละเอียด เพื่อหาข้อบกพร่องและนำมาซึ่งการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีประสิทธิภาพ และสามารถแก้ไขปัญหาได้จริงต่อไป

1. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ตามกฎหมายไทย

1.1 หลักการและเหตุผลตามกฎหมายไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติรับรองให้เด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองจากรัฐ เพื่อให้ปราศจากการใช้ความรุนแรง และการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยังได้บัญญัติรับรอง ให้บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย เท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่าง ในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้ มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้

เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรม แต่ปัญหาการใช้ความรุนแรงภายในครอบครัวก็ยังคงเกิดขึ้นในสังคม และหากจะพิจารณาถึงลักษณะของปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว จะพบว่า เป็นปัญหาที่มีความละเอียดอ่อนและซับซ้อนเกี่ยวข้องกับบุคคลใกล้ชิด และมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการทำร้ายร่างกาย หรือการใช้ความรุนแรงระหว่างบุคคลทั่วไป การใช้มาตรการทางอาญาเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดเพียงอย่างเดียวจึงอาจ ไม่เพียงพอในการที่จะป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก

ด้วยเหตุนี้เอง การมีมาตรการในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด หรือปกป้องคุ้มครองผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว จึงเป็นมาตรการที่มีความจำเป็น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่กระทำความผิด มีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำความผิดซ้ำ อีกทั้งเพื่อให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับการเยียวยาความเสียหายได้ทันทั่วทั้งที่ และหากจะพิจารณาถึงมาตรการทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา จะพบว่า เป็นมาตรการที่มีเจตนารมณ์ที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดมากกว่าที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด หรือเพื่อปกป้องคุ้มครองผู้ถูกกระทำ ด้วยความรุนแรงในครอบครัว การใช้มาตรการทางอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญามาบังคับกับการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจึงขาดความยืดหยุ่น และไม่เหมาะสม ดังนั้นการมีกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว จึงมีความเหมาะสมกว่าการบังคับใช้มาตรการทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา เพราะจะทำให้สามารถกำหนดรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนที่มีลักษณะแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป อีกทั้งยังสามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัวไว้ได้ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 จึงถูกตราขึ้นเพื่อใช้บังคับกับการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

เมื่อพิจารณาถึงหลักการของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติส่งเสริมพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 กฎหมายมุ่งที่จะให้ความคุ้มครอง ช่วยเหลือและป้องกัน ไม่ได้มุ่งเน้นเพื่อการลงโทษ ตัวอย่างกรณีสามีทำร้ายร่างกายภริยาจนทำให้เกิดอันตรายแก่กายและจิตใจของภริยา หากภริยาเข้าแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อดำเนินคดีอาญาต่อสามี แต่ต่อมาเมื่อสามีภริยาได้หวนกลับมาคืนดีและรักใคร่กันดังเดิม แต่ภริยาไม่สามารถถอนการแจ้งความร้องทุกข์ในการกระทำความผิดกล่าวของสามีได้ แต่ข้อเท็จจริงของสามีภริยาขณะนี้สามีเป็นผู้ทำหน้าที่หัวหน้าครอบครัวและเป็นฝ่ายที่ประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัวฝ่ายเดียว เมื่อสามีถูกดำเนินคดีอาญาและหากศาลได้พิพากษาลงโทษจำคุกโดยไม่รอลงอาญา จึงอาจส่งผลกระทบและผลเสียต่อความเป็นอยู่ของครอบครัวไปด้วยกรณีเช่นนี้อาจส่งผลให้ฝ่ายภริยาตัดสินใจไม่แจ้งความเพื่อดำเนินคดีอาญา ต่อสามี และอดทนต่อการ

ถูกสามีกระทำด้วยความรุนแรงต่อฝ่ายภริยาต่อไปซึ่งอาจเกิดเป็นค่านิยม วัฒนธรรมและจารีตประเพณี สืบต่อกันมาว่า เมื่อถูกสามีทำร้ายร่างกายแล้วภริยาไม่ควรที่จะแจ้งความดำเนินคดีกับสามี ควรใช้ ความอดทนซึ่งจะไม่ส่งผลกระทบต่อสถานะครอบครัวทั้งทางตรงและทางอ้อม

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 สามารถนำเอาข้อกฎหมายที่เป็นความผิดอาญาข้อหาทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำ เป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจ⁴⁶ ซึ่งเป็นความผิดตามมาตรา 295 แห่งประมวลกฎหมายอาญาที่ไม่ สามารถยอมความกันได้ ให้เป็นความผิดที่สามารถยอมความกันได้ หากเป็นการกระทำจากบุคคล ภายในครอบครัวเดียวกัน แต่พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 ได้ยกเลิก พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ทำให้ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ตามพระราชบัญญัติ คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว พ.ศ. 2550 ถูกยกเลิกกลายเป็นความผิดอาญา แผ่นดินดั้งเดิม แต่พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 บัญญัติให้ในกรณีที่เกิดการกระทำ ความรุนแรง ในครอบครัวและศาลมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ ประกอบกับผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวถูกดำเนินคดีอาญาอันเนื่องมาจากการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวด้วย หากผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวได้ปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครอง สวัสดิภาพครบถ้วนแล้ว โดยการกระทำที่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญานั้นมีผลให้สามารถ ยอมความกันได้หากเป็นการกระทำจากบุคคลภายในครอบครัวเดียวกัน เช่น ความผิดข้อหา ทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ตามมาตรา 295 ซักหรือแสดงอาวุธในการวิวาทต่อสู้⁴⁷ ตามมาตรา 379 ความผิดข้อหาทำร้ายร่างกายผู้อื่นโดยไม่ ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ⁴⁸ ตามมาตรา 391 ความผิดข้อหาทำให้ผู้อื่นเกิด ความกลัว หรือความตกใจโดยการขู่เข็ญ⁴⁹ ตามมาตรา 392 ความผิดข้อหาคุกคามผู้อื่นซึ่งหน้า หรือด้วยการโฆษณา⁵⁰ ตามมาตรา 393 ความผิดข้อหากระทำด้วยประการใดๆ ต่อผู้อื่น อันเป็น การรังแก ข่มเหง คุกคาม หรือกระทำให้ได้รับความอับอาย หรือเดือดร้อนรำคาญ⁵¹ ตามมาตรา 397 ความผิดข้อหากระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทารุณต่อเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปี คนป่วยเจ็บ

⁴⁶ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295

⁴⁷ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 379

⁴⁸ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391

⁴⁹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 392

⁵⁰ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393

⁵¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 397

หรือคนชรา ซึ่งต้องพึ่งผู้อื่นในการดำรงชีพ หรือการอื่นใด⁵² ตามมาตรา 398 แต่การยอมความตามกฎหมายฉบับนี้มีเงื่อนไขในการที่จะต้องให้ผู้กระทำความผิดเข้ารับการฟื้นฟูเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วย ถ้าปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจนครบตามกำหนดจึงจะสามารถ ยอมความกันได้ ไม่เหมือนกับการยอมความตามคดีอาญาทั่วไป

สังคมไทยมีค่านิยมที่ไม่ถูกต้องต่อการพบเห็นเหตุการณ์กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยมองว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัวของผู้อื่น บุคคลภายนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว แต่กฎหมายฉบับนี้ได้เข้ามาแก้ไขค่านิยมเดิมที่ไม่ถูกต้อง โดยมีวัตถุประสงค์เปลี่ยนค่านิยมเดิมเพื่อให้ทุกคนทราบว่า การกระทำด้วยความรุนแรงภายในครอบครัว เป็นหน้าที่ของประชาชน ผู้พบเห็นเหตุการณ์การกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ประชาชนที่พบเห็นเหตุการณ์จะต้องมีการเข้ามาช่วยเหลือกันในการแจ้งเหตุ ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย

กฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานของทางราชการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นผู้รับผิดชอบในฐานะคนกลาง เพื่อออกกฎหมายลูกเพื่อกำกับดูแล ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยกฎหมายฉบับนี้พยายามสร้างกลไกระดับชุมชนในการนำกฎหมายฉบับนี้มาบังคับใช้ เช่น นายอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำรวจ อัยการ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ บ้านพักเด็กและครอบครัว องค์การนอกภาครัฐ (N.G.O.) สำนักงานประกันสังคม โรงเรียน โรงพยาบาล โดยมีโครงสร้างของกฎหมายที่ถูกถอดออกมาเป็นกลไกในการทำงานตามกฎหมายฉบับนี้ ทุกหน่วยงานมีความเชื่อมโยงกัน แต่ละหน่วยงานต้องรู้จักบทบาทหน้าที่ ช่วยเหลือกันทั้งในด้านการป้องกันเหตุการณ์กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว การดำเนินคดี และการให้ความช่วยเหลือเหยื่อผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยมีพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และบ้านพักเด็ก และครอบครัว ซึ่งผ่านการอบรมกฎหมายฉบับนี้เป็นพิเศษคอยทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือให้คำปรึกษาแก่พนักงานเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ โดยมีการนำกฎหมายออกเผยแพร่ตามลำดับเพื่อให้ทุกภาคส่วนและประชาชนทุกระดับชั้นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายฉบับนี้ โดยเริ่มจากระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบล และไปถึงระดับหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ ให้รู้ถึงบทบาท ความเดือดร้อนของตนหรือผู้อื่นที่เกิดจากการถูกกระทำด้วยความรุนแรงภายในครอบครัว ว่ามีผู้ใด หรือหน่วยงานใดจะสามารถให้ความช่วยเหลือในเรื่องนี้ได้บ้าง

⁵² ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 398

1.2 เจตนารมณ์ของกฎหมาย

หากพิจารณาบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พบว่า พระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดมาตรการที่สะท้อนให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งมีความสำคัญ 3 ประการด้วยกัน ดังนี้⁵³

ประการที่ 1 เจตนารมณ์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว

เมื่อได้พิจารณาหลักการ ตลอดจนมาตรการทางกฎหมายที่สำคัญที่กำหนดในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เช่น การกำหนดโทษทางอาญาสำหรับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวไว้โดยเฉพาะตามพระราชบัญญัตินี้ โดยที่ไม่ได้ลดล้างการกระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือการกระทำความผิดตามกฎหมายอื่น หากการกระทำความผิดดังกล่าว เข้าข่ายเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย หรือการกำหนดให้ผู้ที่พบเห็นการกระทำหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีหน้าที่จะต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดให้ใช้วิธีการในการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุ้มครองประพฤติกผู้กระทำความผิดแทนการลงโทษ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดกลับตัว และเป็นการป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำ เป็นต้น เหล่านี้ล้วนเป็นมาตรการที่กำหนดขึ้นเพื่อให้เกิด การป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวทั้งสิ้น

ประการที่ 2 เจตนารมณ์เพื่อปกป้องคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

การกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจในการจัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษาจากแพทย์ ขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ ตลอดจนจัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือการให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว เหล่านี้ล้วนเป็นมาตรการทางกฎหมายที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวกำหนดขึ้น โดยมุ่งหวังให้เกิดการปกป้องคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งอยู่ในสถานะที่บอบช้ำทั้งทางสภาพร่างกายและจิตใจ

⁵³ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, คู่มือการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน และผู้ประนีประนอม ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550: กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, หน้า 17-19

ประกาศที่ 3 เจตนารมณ์เพื่อรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัว

ดังที่กล่าวไปแล้วว่า ปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาที่มีความละเอียดอ่อนซับซ้อน และเกี่ยวข้องกับบุคคลใกล้ชิดในครอบครัว หากผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ยังประสงค์ที่จะรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัวต่อไป กฎหมายก็ได้เปิดช่องให้ โดยกำหนดให้ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดที่ยอมความได้ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลอาจตั้ง ผู้ประนีประนอมเพื่อให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกันหรืออาจมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลใดช่วยเหลือไกล่เกลี่ยให้คู่ความ ได้ยอมความกัน หรือแม้คู่กรณีจะไม่มีที่ยอมความกัน แต่ถ้าศาลเห็นว่ายังสามารถที่จะปรับเปลี่ยน พฤติกรรมของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวได้ เพื่อรักษาสถานภาพของการสมรส หรือความสัมพันธ์ของครอบครัว ศาลอาจกำหนดให้ใช้มาตรการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวแทนการลงโทษได้

หากพิจารณาบทบัญญัติในพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 พบว่า พระราชบัญญัติดังกล่าวมีเจตนารมณ์ที่ต้องการจะเปิดช่องว่างของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยได้ยกเลิกความผิดฐานกระทำความรุนแรง ในครอบครัวที่สามารถยอมความได้ แต่ให้มาใช้เป็นคดีอาญา และดำเนินการควบคู่ไปกับการคุ้มครองและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งจะทำให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเกิดความเกรงกลัวและยับยั้งไม่กระทำผิดซ้ำ

การร้องทุกข์กล่าวโทษ “ผู้ใดพบเห็นหรือทราบการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่สามารถเข้าให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ในทันที โดยไม่ต้องรอให้ผู้เสียหายร้องทุกข์” ส่วนผู้ที่กระทำความรุนแรงในครอบครัว เจ้าพนักงานตำรวจสามารถกล่าวโทษเป็นคดีอาญาได้ทันที และผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวสามารถเข้ารับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งหากฝ่าฝืนคำสั่งของศาลเยาวชนและครอบครัว สามารถสั่งขังได้ ซึ่งตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 กฎหมายกำหนดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจะต้องเป็นผู้ร้องทุกข์และยื่นคำร้องคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลเยาวชนและครอบครัวเอง แต่พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว กำหนดให้ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ โดยสามารถดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพหรือยื่นคำร้องขอหรือคำแถลงต่อศาลได้โดยตรง

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 ได้นำหลักการกระทำครั้งเดียวต้องรับผิดชอบสองทางมาใช้บังคับกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ที่มีโทษทางอาญา โดยสามารถใช้มาตรการทางอาญาและมาตรการในการคุ้มครองสวัสดิภาพควบคู่กันไปได้ โดยกำหนดให้มีมาตรการป้องกันและมาตรการแก้ไขซึ่งเน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตาม โปรแกรมบำบัดให้เหมาะสมกับลักษณะการกระทำความรุนแรงในครอบครัว และเมื่อปฏิบัติได้ครบถ้วนจะได้รับประโยชน์ในทางคดีอาญา

1.3 ความหมายของคำว่า “ความรุนแรง”

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” หมายความว่า การกระทำใดๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำ ผิดคลองธรรม ให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำ อย่างหนึ่งอย่างใด โดยมีขอบ แต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท⁵⁴

เมื่อพิจารณาถ้อยคำตามมาตรา 3 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว พ.ศ. 2550 คำว่า “ความรุนแรง” คือ การกระทำ และคำว่า “ครอบครัว” คือบุคคลที่ถูกกระทำ ส่วนคำว่า “การกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว” คือการกระทำใดๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตราย แก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนา ในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตราย แก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำ ผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำ อย่างหนึ่งอย่างใด โดยมีขอบแต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท

จากถ้อยคำดังกล่าวการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวสามารถเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ การเกิดในลักษณะแรกคือ การกระทำที่ผู้กระทำแล้วเกิดอันตรายต่อร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ ของผู้ถูกกระทำในทันที กับกรณีในลักษณะที่สองคือการกระทำที่ผู้กระทำได้กระทำแล้ว น่าจะเกิดผลให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของผู้ถูกกระทำ แต่ยังไม่เกิดผลดังกล่าว ในทันที เช่น สามิใช้ให้ภริยาทำงานบ้าน หากภริยาไม่ทำสามิมิทำที่ข่มขู่จะทำร้ายร่างกาย ภริยาจึงจำต้องทำงานบ้านตามที่สามิใช้ให้ทำ อันเป็นการส่งผลเสียต่อสุขภาพจิตของภริยา และเป็นการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเช่นกัน

⁵⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 3

การกระทำความผิดตามกฎหมายนี้จะต้องเป็นการกระทำโดยเจตนาเท่านั้น หากเป็นการกระทำด้วยความประมาทจะไม่ถือว่าเป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายนี้ เช่น สามีประมาททำลึงของตกใส่ศีรษะภรรยาแต่ได้รับบาดเจ็บ ไม่เป็นความผิดตามกฎหมายฉบับนี้

คำว่า “เป็นอันตรายต่อร่างกาย” ต้องพิจารณาจากความเห็นของแพทย์ ว่าการกระทำนั้นส่งผลให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายของผู้ถูกระทำหรือไม่ หากเกิดอันตรายแก่ร่างกายของผู้ถูกระทำแล้ว มีลักษณะได้รับบาดเจ็บสาหัสหรือไม่ ส่วนคำว่า “เป็นอันตรายแก่จิตใจ” ต้องพิจารณาจากความเห็นของแพทย์ ว่าการกระทำนั้นส่งผลให้เกิดปฏิกิริยาทางประสาทของผู้ถูกระทำหรือไม่ เช่น เสียสติ หมดสติ หรือฟื้นเพื่อน ส่วนการทำให้เกิดความรู้สึกน้อยใจ เจ็บใจ แค้นใจ หรือทำให้เสียใจ เป็นเพียงอารมณ์ ของผู้ถูกระทำเท่านั้น โดยการกระทำที่ทำให้เกิดอันตรายแก่จิตใจ พิจารณาได้จากปัจจัยดังนี้คือ ความรุนแรงของการกระทำ ฐานะความสัมพันธ์ ลักษณะการกระทำ ความถี่ของการกระทำ

คำว่า “เป็นอันตรายต่อสุขภาพ” หมายถึง การกระทำใดๆ ที่ส่งผลเสียต่อสภาวะสุขภาพร่างกายของผู้ถูกระทำ เช่น บิดามารดาใช้ให้เด็กทำงานเพื่อหารายได้ให้แก่ครอบครัว โดยบิดามารดานั่งดูอยู่ในบริเวณใกล้เคียง ซึ่งเด็กยังอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน และยังไม่ถึงวัยที่เหมาะสมต่อการทำงาน ส่งผลเสียต่อสุขภาพ และการเจริญเติบโตของเด็กตามวัยอันสมควร หรือ การที่ผู้ปกครองปล่อยปละละเลยให้เด็ก อยู่ลำพังโดยไม่มีผู้ปกครองดูแล ใช้ชีวิตอิสระ

การกระทำเหล่านี้สามารถนำกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว มาบังคับใช้ได้ทั้งสิ้น

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562

ได้บัญญัติว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” หมายความว่า การกระทำใดๆ ที่บุคคลในครอบครัวได้กระทำต่อกันโดยเจตนาให้เกิดหรือในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ สุขภาพ เสรีภาพ หรือชื่อเสียง ของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำ ผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ⁵⁵

เมื่อพิจารณาถ้อยคำตามมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 คำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” มีความหมายเช่นเดียวกับบทบัญญัติตามมาตรา 3 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

⁵⁵ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 มาตรา 4

1.4 ความหมายของ “บุคคลในครอบครัว”

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 (มาตรา 3 วรรคสอง) หมายความว่า คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กิน หรือเคย อยู่กินฉันสามีภรรยา โดยมีได้ จดทะเบียนสมรส บุตร บุตรบุญธรรม สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งบุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน⁵⁶

ส่วนพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 (มาตรา 4 วรรคสอง) หมายความว่า ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กิน หรือเคยอยู่กินฉันสามีภรรยา โดยมีได้จดทะเบียนสมรส บุตรบุญธรรม รวมทั้งบุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน⁵⁷

จากบทบัญญัติดังกล่าวสามารถทำความเข้าใจได้ว่า “บุคคลในครอบครัว” ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 มีความหมายกว้างกว่าความหมายในกฎหมายครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้นบุคคลในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 จึงหมายรวมถึง

1.4.1 คู่สมรส หมายถึง ชายและหญิงที่อยู่ร่วมกันโดยจดทะเบียนสมรส

1.4.2 คู่สมรสเดิม หมายถึง ชายและหญิงที่เคยจดทะเบียนสมรส ต่อมาภายหลังได้จดทะเบียนหย่า

1.4.3 ผู้ที่อยู่กิน หรือเคยอยู่กินฉันสามีภรรยา โดยมีได้จดทะเบียนสมรส คือ ชายและหญิงที่อยู่กินเป็นคู่เดียวกัน โดยมีได้จดทะเบียนสมรส และปัจจุบันยังคงอยู่กินฉันสามีภรรยากันอยู่หรือแยกทางกันแล้ว

เมื่อวิเคราะห์ถ้อยคำตามกฎหมาย “ผู้ที่อยู่กิน หรือเคยอยู่กินฉันสามีภรรยา โดยมีได้ จดทะเบียนสมรส” นั้นมีความหมายกว้างขวางหรือครอบคลุมอย่างน้อยเพียงใด หากผู้ที่ยังอยู่กินฉันสามีภรรยา โดยมีได้จดทะเบียนสมรสนั้นปัจจุบันยังคงอยู่กินร่วมกันฉันสามีภรรยา คงพิจารณาว่าเป็นบุคคล ในครอบครัวได้ไม่ยาก แต่ปัญหาในการพิจารณาจะเกิดขึ้นหากเป็นกรณีอดีตสามีภรรยาซึ่งเคยอยู่กินฉันสามีภรรยานั้นได้เลิกร้างกันไปเป็นเวลานานกว่า 10 ปี เมื่อหวนกลับมา

⁵⁶ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, คู่มือการปฏิบัติงานของหน่วยงานในการช่วยเหลือคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว, กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, หน้า 25-27

⁵⁷ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 มาตรา 4 วรรคสอง

มีโอกาสพบกันอดีตสามีได้ทำร้ายร่างกาย อดีตภริยานั้นจะถือว่าเป็นการกระทำความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัวตามกฎหมายฉบับนี้หรือไม่

เมื่อนำวัตถุประสงค์ของกฎหมายฉบับนี้มาพิจารณาจะพบว่า กฎหมายมุ่งเน้นถึงความผูกพันกันและความเป็นครอบครัวเดียวกันหรือมีความสัมพันธ์กันทางจิตใจอยู่หรือไม่ เช่น ถ้าดำเนินคดีอาญาต่ออดีตสามีที่กระทำความรุนแรงต่ออดีตภริยาดังกรณีที่ยกตัวอย่างแล้ว ครอบครัวของอดีตภริยาเดือดร้อนหรือไม่ ซึ่งพิจารณาจากตัวอดีตสามีว่าปัจจุบันยังคงมีการส่งเสียเลี้ยงดูครอบครัวและบุตร อยู่หรือไม่ ถ้าอดีตสามีถูกดำเนินคดีอาญาแล้วส่งผลให้ครอบครัวและบุตรต้องได้รับความเดือดร้อน ส่งผล ต่อสถานะของครอบครัว ก็ถือว่าอดีตสามีผู้นั้นยังคงเป็นบุคคลในครอบครัวตามกฎหมายฉบับนี้ แต่หากเป็นกรณีที่อดีตสามีนั้นเลิกร้างกับอดีตภริยาไปกลายเป็นบุคคลแปลกหน้า ไม่ได้ส่งเสียหรือให้การอุปการะครอบครัวหรือบุตร ไม่มีความผูกพันหรือขาดปฏิสัมพันธ์ต่อกัน อดีตสามีผู้นั้นย่อมมิใช่บุคคลในครอบครัวตามกฎหมายฉบับนี้

1.4.4 บุตร หมายถึง บุตรตามความเป็นจริง (บุตรที่สืบสายโลหิตจากบิดามารดาของตน) ได้แก่

1) บุตรที่เกิดจากมารดาที่ได้มีการจดทะเบียนสมรสกับบิดาของเด็กหรือหากไม่ได้เกิดในระหว่างสมรสก็เป็นบุตรที่เกิดภายในสามร้อยสิบวันนับแต่การสมรสสิ้นสุดลง⁵⁸ ไม่ว่าจะด้วยความตาย ของบิดา หรือการหย่า หรือถูกศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรสเพราะเหตุโมฆียะ⁵⁹ เช่น นายสมหมาย กับนางสมพร ได้จดทะเบียนสมรสและอยู่กินด้วยกันมา ต่อมานายสมหมายและนางสมพรได้จดทะเบียนหย่ากัน กรณีนี้ถ้านางสมพรคลอดบุตรออกมามีอายุในเวลาที่ 310 วัน นับแต่วันที่จดทะเบียนหย่า กรณีดังกล่าวกฎหมายให้ถือว่าทารกที่คลอดออกมานั้นเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของนายสมหมายด้วย

2) บุตรที่บิดาได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตร โดยบิดาจะจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมของเด็กและมารดาเด็ก⁶⁰ เช่น นายสมหมาย ได้ไปมีภรรยาน้อย และมีบุตรด้วยกัน 1 คน กรณีเช่นนี้บุตรที่เกิดขึ้นมานั้น จะเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของนายสมหมาย ก็ต่อเมื่อ นายสมหมายไปจดทะเบียนรับรองบุตรโดยภรรยาน้อยและบุตรต้องให้ความยินยอมด้วย

⁵⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1536

⁵⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1501

⁶⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1548

3) บุตรที่มีคำพิพากษาของศาลว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ในคดีฟ้องขอให้รับเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชาย เมื่อปรากฏข้อเท็จจริง เช่น เมื่อมีการข่มขืนกระทำชำเรา หรือร่วมประเวณีกับมารดาเด็ก ในระยะเวลาซึ่งหญิงนั้น อาจตั้งครรภ์ได้ หรือมีเอกสารของบิดาแสดงว่าเด็กนั้นเป็นบุตรของตน หรือเมื่อมีพฤติการณ์ที่รู้ทั่วกันทั่วไปตลอดว่าเป็นบุตร⁶¹

4) บุตรที่สืบสายโลหิตจากบิดา แม้จะยังไม่มีจดทะเบียนรับรองบุตร หรือมีคำพิพากษาของศาลว่าเป็นบุตร เช่น นายสมหมายได้ไปมีเพศสัมพันธ์กับนางสาวกาญจนา จนมีบุตรด้วยกัน 1 คน ซึ่งนายสมหมายก็ไม่ได้ไปจดทะเบียนรับว่าเป็นบุตรของตน และไม่มีผู้ใดไปฟ้องขอให้ศาล มีคำพิพากษาว่าเด็กเป็นบุตรของนายสมหมาย กรณีเช่นนี้ แม้เด็กนั้นยังมีได้เป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของนายสมหมาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ถือว่าเป็นบุตร และเป็นบุคคลในครอบครัว⁶²

5) บุตรบุญธรรม ซึ่งต้องมีการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ตามพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522

1.4.5 สมาชิกในครอบครัว มีความหมายกว้าง หมายถึงบุคคลที่มีความสัมพันธ์ทางสายโลหิตหรือทางญาติพี่น้องกัน เช่น บิดา มารดา พี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดา ลุง ป้า น้า อา ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นต้น

1.4.6 บุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยหรืออยู่ในครัวเรือนเดียวกัน หมายถึง บุคคลใดที่ต้องพึ่งพาอาศัยไม่ว่าจะทางเศรษฐกิจหรือสังคมและต้องปรากฏว่าบุคคลนั้นต้องพึ่งพาอาศัยหรืออยู่ในครัวเรือนเดียวกันในขณะที่มีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว

เมื่อพิจารณาถ้อยคำตามมาตรา 4 วรรคสอง ของพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 คำว่า “บุคคลในครอบครัว” มีความหมายเช่นเดียวกับบทบัญญัติ ตามมาตรา 3 วรรคสอง ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 (มาตรา 4 วรรคสอง) ได้บัญญัติเพิ่มเติมคำว่า ผู้บุพการี และผู้สืบสันดาน ในความหมายของบุคคลในครอบครัว ดังนั้นความหมายของบุคคลในครอบครัวของพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 จึงหมายรวมถึง

⁶¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1555

⁶² รายงานฉบับสมบูรณ์ ชุดความรู้สำหรับพัฒนาบุคลากรเพื่อปฏิบัติงาน ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรง ในครอบครัว กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ โดยคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.4.7 ผู้บุพการี หมายถึง บิดา มารดา

1.4.8 ผู้สืบสันดาน หมายถึง บุตรตามความเป็นจริง (บุตรที่สืบสายโลหิตจากบิดา มารดาของตน) ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า บุตร (มาตรา 3 วรรคสอง) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

1.5 บทกำหนดโทษฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง พ.ศ. 2550

“ผู้ใดกระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครัวผู้นั้นกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรง ในครอบครัว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ให้ความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ไม่ลบล้างความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น หากการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 ด้วย ให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้”⁶³

เมื่อวิเคราะห์บทบัญญัติของมาตรา 4 พิจารณาได้ว่า การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นความผิดที่มีโทษทางอาญาจำคุกไม่เกินหกเดือนปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่เป็นความผิดที่ถือเป็นความผิดที่สามารถยอมความกันได้ และหมายรวมถึงการกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดกรรมเดียวกับความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 คือทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่นอีกด้วย ก็สามารถที่จะยอมความกันได้

เมื่อพิจารณาถึงคำว่า “ความผิดอันยอมความได้” ในกฎหมายฉบับนี้ คำว่าความผิดอันยอม ความได้ในกฎหมายฉบับนี้ไม่เหมือนกับความผิดอันยอมความได้ตามกฎหมายอาญาทั่วไป เช่น กรณีความผิดอันยอมความได้ตามกฎหมายอาญาทั่วไป ที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดที่สามารถยอมความ กันได้ เมื่อผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์แจ้งความแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจย่อมไม่มีอำนาจที่จะดำเนินคดีอาญา ต่อผู้กระทำความผิดอีกต่อไป แต่ความผิดอันยอมความได้ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ เมื่อมีการนำกฎหมายฉบับนี้มาดำเนินการต่อผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวแล้ว ต่อมาผู้เสียหายไม่ตั้งใจที่จะดำเนินคดี ต่อผู้กระทำแล้วก็สามารถถอนคำร้องทุกข์ได้ แต่ต้องอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 12 วรรคสอง ของกฎหมายฉบับนี้ คือต้องดำเนินการทำข้อตกลงในการปรับปรุงพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดเสียก่อน หากผู้กระทำความผิดกระทำตามเงื่อนไขได้ครบแล้ว ศาลจึงจะสามารถถอนคำร้องทุกข์ดังกล่าวได้ โดยมีรูปแบบ ของบันทึกข้อตกลง 3 กรณีคือ

⁶³ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 4

กรณีที่ 1 รูปแบบความประพฤติกู้กรณีจะต้องไม่ปฏิบัติหรือต้องปฏิบัติ เช่น สามีมียุติกรรมการดื่มสุรา จึงทำบันทึกข้อตกลงให้สามีเลิกดื่มสุรา และเข้ารับการบำบัด หรือภริยามักกล่าวสามีด้อยค่า หยาบคาย จึงทำบันทึกข้อตกลงให้ภริยาเลิกกล่าวสามีด้อยค่าหยาบคาย

กรณีที่ 2 กำหนดการชดใช้ค่าเสียหายและค่าทำขวัญกรณีทำความรุนแรงต่อคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง

กรณีที่ 3 กำหนดเรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง

โดยบันทึกข้อตกลงนี้สามารถนำไปบังคับใช้ที่ศาลได้หากคู่กรณีไม่ปฏิบัติตาม โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นต่อศาลเยาวชนและครอบครัวเพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพ ตามกฎหมายพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว

จากบทบัญญัติของมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 สามารถพิจารณาได้ดังนี้⁶⁴

พฤติการณ์ของการกระทำที่จะเข้าองค์ประกอบความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ต้องมีลักษณะดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ผู้กระทำความผิด ต้องเป็นบุคคลในครอบครัวตามความหมายในมาตรา 3 ได้แก่ คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภรรยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส บุตร บุตรบุญธรรม สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งบุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน

องค์ประกอบที่ 2 ลักษณะของการกระทำความผิด ต้องเป็นการกระทำใดๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบแต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาทตามองค์ประกอบความผิดที่กล่าวแล้ว

องค์ประกอบที่ 3 ผู้เสียหาย หรือเหยื่อจากการกระทำความผิด ต้องเป็นบุคคลในครอบครัว ตามความหมายในมาตรา 3 ได้แก่ คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภรรยาโดยมิได้ จดทะเบียนสมรส บุตร บุตรบุญธรรม สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งบุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน

⁶⁴ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, คู่มือการปฏิบัติงานของหน่วยงานในการช่วยเหลือคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว, กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, หน้า 16-19

การกำหนดโทษทางอาญาความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว มีโทษจำคุกไม่เกิน หกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ โดยศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจในมาตรการอื่นแทนการลงโทษทางอาญา ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติว่า ในกรณีที่ศาลพิพากษาว่า ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว มีความผิด ตามมาตรา 4 ศาลมีอำนาจกำหนดให้ใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุ้มครองความปลอดภัยผู้กระทำความผิดให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำ อันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว หรือทำทัณฑ์บนไว้ ตามวิธีการและระยะเวลาที่ศาลกำหนดแทนการลงโทษผู้กระทำความผิดก็ได้⁶⁵

ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ไม่ลบล้างความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น เนื่องจากการกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวนี้อาจมีความผิดทางอาญาฐานอื่นหรือกฎหมายอื่นอีกด้วย เช่น มีการกักขังข่มขู่มีความผิดฐานทำให้เสื่อมเสียเสรีภาพตามประมวลกฎหมายอาญา การดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดข่มขู่ดำเนินคดีทั้งสองข้อหา ดังนั้น ผลของการยอมความในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวจึงไม่มีผลกระทบต่อการดำเนินคดีอาญาซึ่งเป็นการผิดต่อแผ่นดินตามข้อหาอื่นๆ ให้ระงับไปด้วย เว้นแต่ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดกรรมเดียวกับความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295⁶⁶ ให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้ เนื่องจากความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 เป็นความผิดอาญาแผ่นดินยอมความไม่ได้ แต่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มีเจตนารมณ์เพื่อรักษาความสัมพันธ์อันดี ในครอบครัว จึงกำหนดให้ความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 เป็นความผิดยอมความกันได้เช่นกัน

ส่วนพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 มิได้บัญญัติบทกำหนดโทษความผิดฐานกระทำความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัวไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้นการกระทำความผิดอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัว จึงมีบทกำหนดโทษตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา แต่ในกรณีที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษว่ามีการกระทำความผิดอาญาซึ่งพนักงานสอบสวนเห็นว่า มีลักษณะเป็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัว กฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนดำเนินการส่งสำเนาบันทึกการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ

⁶⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 12

⁶⁶ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 295 ผู้ใดทำร้ายผู้อื่น จนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้นั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ไปยังศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัว เพื่อให้มีการคุ้มครองสวัสดิภาพตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 ต่อไป

ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้กระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวและผู้ถูกกระทำความผิดในฐาน ความผิดนี้จะต้องเป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกันมีการบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำให้บุคคล ในครอบครัวต้องกระทำการ งดเว้นกระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมิชอบ แต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท เช่น การข่มขืนบุคคลในครอบครัว การบังคับใช้เด็กให้กระทำเรื่องที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือขัดต่อกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรมอันดี เป็นต้น เป็นการกระทำใดๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ สุขภาพของบุคคลในครอบครัว ซึ่งการกระทำที่มีเจตนา ที่มุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ สุขภาพของบุคคลในครอบครัว ซึ่งการกระทำที่มีเจตนา ที่มุ่งประสงค์ดังกล่าวไม่จำเป็นต้องเกิดผลของการกระทำนั้น ดังนั้น หากได้มีการกระทำเพื่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัวแล้วก็ต้องถือว่าเป็นความผิดสำเร็จแล้ว⁶⁷

ผู้กระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวจะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ทั้งนี้ บทบัญญัติมาตรา 4 วรรคสอง ได้บัญญัติให้ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวนี้เป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ไม่ลบล้างความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น และมีข้อยกเว้นกำหนดไว้เป็นพิเศษว่า หากการกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวนั้นเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา 295 แห่งประมวลกฎหมาย อาญาแล้ว กฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติให้ความผิดดังกล่าว เป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ไม่รวมถึงความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนได้รับอันตรายสาหัสหรือเสียชีวิต

แต่เมื่อพิจารณาเรื่องบทกำหนดโทษความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 พบว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 ได้ยกเลิกพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 4 กรณีกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรง ต่อบุคคลในครอบครัวต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ โดยพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 กำหนดให้การกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว

⁶⁷ สิริโสม พรหมโสม, “การแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว กับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว”, *วารสารจุลนิติ*, 13, 6 (พฤศจิกายน – ธันวาคม 2559), หน้า 170

เป็นความผิดอาญาแผ่นดินดั้งเดิม ตามประมวลกฎหมายอาญา แต่สามารถใช้มาตรการทางอาญา และมาตรการในการคุ้มครองสวัสดิภาพควบคู่กันไป

1.6 การแจ้งเหตุการกระทำความรุนแรงในครอบครัว

การแจ้งเหตุการกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามกฎหมายไทย วัฒนธรรม ประเพณี และค่านิยมของสังคมไทย แต่เดิมเห็นว่าการกระทำด้วยความรุนแรงของบุคคลในครอบครัว เป็นเรื่องภายในครอบครัว ผู้อื่นไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว ดังนั้นกฎหมายฉบับนี้จึงได้มีหน้าที่กำหนดให้ บุคคลทั่วไป แจ้งเหตุการกระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

การแจ้งเหตุการกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครอง ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กฎหมายบัญญัติว่า⁶⁸ ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ การแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามวรรคหนึ่ง เมื่อได้กระทำโดยสุจริต ย่อมได้รับความคุ้มครองและไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง

เมื่อพิจารณารายละเอียดของกฎหมาย ซึ่งความหมายของการแจ้งเหตุตามกฎหมาย ฉบับนี้ มิได้เป็นการแจ้งเหตุเช่นเดียวกับการแจ้งเหตุตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และไม่ใช่ว่าเป็น คำร้องทุกข์ แต่เป็นการแจ้งตามหน้าที่ ซึ่งผู้ที่ถูกกระทำมีสิทธิ์แจ้ง ส่วนผู้ที่พบเห็น มีหน้าที่แจ้ง โดยไม่จำเป็นต้องถามความสมัครใจของผู้ถูกกระทำเสียก่อน และเมื่อผู้พบเห็น เหตุการณ์แจ้งเหตุ ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่แล้วจึงเป็นหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย ฉบับนี้ที่จะดำเนินการ ตามกฎหมายต่อไป

ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงมีสิทธิในการแจ้งเหตุ ส่วนผู้พบเห็นมีหน้าที่ซึ่งจากเดิม ในส่วนของผู้พบเห็นการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวถือว่ามิใช่ธุระของตน มองว่าเรื่อง ครอบครัวบุคคลอื่น ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง แต่กฎหมายฉบับนี้ได้บังคับให้บุคคลผู้พบเห็นเหตุกระทำ ด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่ในการแจ้งเหตุต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งการแจ้งเหตุดังกล่าว มิใช่เป็นการร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หากผู้แจ้งประสงค์จะร้องทุกข์ กล่าวโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ต้องไปทำคำร้องทุกข์อีกครั้งหนึ่ง โดยแจ้ง ต่อบุคคลที่รัฐมนตรีกระทรวงพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์แต่งตั้ง หรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พนักงานฝ่ายปกครองดังกล่าวมานี้รวมถึง ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ปลัดอำเภอ นายอำเภอ ปลัดจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัด และเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ได้รับแจ้งเหตุกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวแล้ว มีอำนาจพิเศษเข้าไปในเคหสถานซึ่งเป็น

⁶⁸ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 5

ที่เกิดเหตุได้โดยไม่มีคามผิดฐานบุกรุก แม้จะไม่มีหมายศาล เพื่อระงับเหตุหรือซักถามได้อย่างทันที โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายฉบับนี้

นอกจากบทบัญญัติเรื่องการแจ้งเหตุการณั้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัตินี้แล้วยังมีการออกระเบียบกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เกี่ยวกับการแจ้งเหตุดังกล่าว ไว้ว่า ผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวให้แจ้งโดยวาจา เป็นหนังสือ ทางโทรศัพท์

วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นใดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการระงับเหตุโดยมิชักช้า

แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ที่รับผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไว้รักษาพยาบาล ครู หรือนายจ้าง ซึ่งมีหน้าที่ดูแลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่เป็นศิษย์หรือลูกจ้าง จะต้องแจ้งหรือรายงานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่โดยมิชักช้า

จากบทบัญญัติมาตรา 5 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และระเบียบกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 จึงพิจารณาได้ว่า ผู้มีสิทธิ์หรือหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ คือ

- (1) ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว
- (2) ผู้ที่พบเห็นการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว
- (3) ผู้ที่ทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

การแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 5⁶⁹ อาจกระทำโดยวาจา เป็นหนังสือ ทางโทรศัพท์ วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นใด

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้พบเห็นการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือได้รับแจ้ง ตามมาตรา 5 แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุ เพื่อสอบถามผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลอื่นที่อยู่ใน สถานที่นั้นเกี่ยวกับการกระทำที่ได้รับแจ้ง รวมทั้งให้มีอำนาจจัดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษาจากแพทย์ และขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ ในกรณีและผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดี ให้จัดให้ผู้นั้นร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าผู้นั้นไม่อยู่ในวิสัย หรือมีโอกาที่จะ ร้องทุกข์ได้ด้วยตนเองให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ร้องทุกข์แทนได้

⁶⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 6

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับทราบหรือพบเห็นเหตุการณ์กระทำความรุนแรงในครอบครัว พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้นั้นสามารถเข้าไปในเคหสถานที่เกิดเหตุเพื่อยุติความรุนแรงได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น⁷⁰ แต่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้นั้นต้องปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรง ในครอบครัว พ.ศ. 2551 เช่น การบันทึกการรับแจ้ง การขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจกรณีผู้กระทำความรุนแรงจัดขึ้นยังกระทำความรุนแรงอีก หรือกรณีพนักงานเจ้าหน้าที่ ไม่สามารถเข้าไปในที่เกิดเหตุได้ การส่งผู้ถูกกระทำเข้ารับการรักษาพยาบาล การแจ้งสิทธิตามกฎหมาย ให้ผู้ถูกกระทำฯ ทราบ ฯลฯ

การแจ้งเหตุการกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 กฎหมายบัญญัติว่า⁷¹ ผู้ใดพบเห็นหรือทราบว่ามีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ให้แจ้งข้อมูลหรือข่าวสารกรณีดังกล่าวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ศูนย์ช่วยเหลือสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือแจ้งต่อศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวโดยตรง เพื่อให้การคุ้มครองสวัสดิภาพ

การแจ้งตามวรรคหนึ่ง⁷² อาจกระทำโดยวาจา เป็นหนังสือ ทางโทรศัพท์ วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นใด ทั้งนี้ การแจ้งดังกล่าวเมื่อได้กระทำโดยสุจริตย่อมได้รับความคุ้มครองและไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง

เมื่อพิจารณารายละเอียดของกฎหมาย ซึ่งความหมายของการแจ้งเหตุตามกฎหมายฉบับนี้ เป็นการแจ้งเหตุเช่นเดียวกับการแจ้งเหตุตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ยังไม่ใช่เป็น คำร้องทุกข์เพื่อให้ได้รับความคุ้มครองตามคำสั่งศาล⁷³ แต่เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษว่ามีการกระทำความผิดอาญาซึ่งพนักงานสอบสวนเห็นว่ามีความจำเป็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ให้พนักงานสอบสวนส่งสำเนานบันทึกการร้องทุกข์กล่าวโทษไปยังศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวที่ตั้งอยู่ในท้องที่นั้น โดยไม่ชักช้า⁷⁴ โดยเมื่อศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวได้รับแจ้งเหตุแล้วต้องยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยอาจเสนอมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพ เพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำความรุนแรงในครอบครัว

⁷⁰ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, คู่มือการปฏิบัติงานของหน่วยงานในการช่วยเหลือคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว, กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, หน้า 37

⁷¹ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 มาตรา 23

⁷² พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 มาตรา 23 วรรคสอง

⁷³ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 มาตรา 29

⁷⁴ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 มาตรา 25

หรือเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความรุนแรงในครอบครัวซ้ำอีก โดยการแจ้งดังกล่าวเมื่อผู้แจ้งได้กระทำการโดยสุจริต ผู้แจ้งไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง โดยแจ้งทางวาจาเป็นหนังสือ ทางโทรศัพท์ วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นใด ก็ได้ แต่ในกรณีที่พนักงานสอบสวนไม่ได้ดำเนินการส่งสำเนาบันทึกการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษไปยังศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัว หากพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบคดีเห็นว่าเป็นคดีอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ให้พนักงานอัยการนั้นแจ้งให้ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวทราบด้วย⁷⁵

1.7 อายุความในการดำเนินคดี

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติว่า ถ้ามิได้มีการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 5 หรือมิได้มีการร้องทุกข์ตามมาตรา 6 ภายในสามเดือนนับแต่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอยู่ในวิสัยและมีโอกาสที่จะแจ้งหรือร้องทุกข์ได้ ให้ถือว่าคดี เป็นอันขาดอายุความ แต่ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน และครอบครัว⁷⁶ กฎหมายฉบับนี้ได้ขยายระยะเวลาในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวให้ยาวนานมากขึ้น

เรื่องอายุความในการดำเนินคดีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของประเทศไทย บัญญัติไว้ในมาตรา 7 โดยให้มีการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 5 โดยพิจารณาได้ว่าถ้ามิได้มีการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ (มาตรา 5) ภายในสามเดือนนับแต่ผู้ถูกกระทำอยู่ในวิสัยและมีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ให้ถือว่าคดีเป็นอันขาดอายุความ หรือมิได้มีการร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา 6) ภายในระยะเวลา 3 เดือน นับตั้งแต่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัวอยู่ในวิสัย และมีโอกาสที่จะแจ้งหรือร้องทุกข์ได้ให้ถือว่าคดีขาดอายุความ ซึ่งอายุความ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 จะต่างกับอายุความ ร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 คือความผิดอาญาอื่นที่เป็นความผิดอันยอมความได้ ถ้าผู้เสียหายไม่ได้ร้องทุกข์ภายในระยะเวลาสามเดือนนับแต่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ให้ถือว่าคดีเป็นอันขาดอายุความ แต่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้กำหนดการนับอายุความสามเดือนจะเริ่มนับตั้งแต่ผู้ถูกกระทำอยู่ในวิสัยและมีโอกาสที่จะแจ้งหรือร้องทุกข์ได้ ซึ่งความสามารถของบุคคลในช่องทางหรือเวลาที่เหมาะสมต้องพิจารณาเป็นกรณีไปแล้วแต่กรณี

⁷⁵ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 มาตรา 25 วรรคสอง

⁷⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 7

แต่หากคดีความรุนแรงในครอบครัวขาดอายุความผู้ถูกระทำได้ด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้มีส่วนได้เสียยังมีสิทธิจะร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชน และครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

เมื่อพิจารณาเรื่องอายุความตามบทบัญญัติของมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครอง ผู้ถูกระทำได้ด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยหากไม่ได้ร้องทุกข์ภายในระยะเวลาสามเดือน นับแต่ผู้ถูกระทำได้ด้วยความรุนแรงในครอบครัวอยู่ในวิสัยและมีโอกาสที่จะแจ้งหรือร้องทุกข์ได้นั้น ผู้ถูกระทำยังสามารถร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 172 ในการออกคำสั่งวิธีการหรือกำหนด มาตรการเพื่อบรรเทาทุกข์ และเมื่อศาลออกคำสั่งวิธีการหรือกำหนดมาตรการเพื่อบรรเทาทุกข์แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่คอยสอดส่องดูแลว่าผู้กระทำความผิดปฏิบัติตามที่หรือจงใจฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม หรือไม่ หากจงใจฝ่าฝืนศาลมีอำนาจสั่งขังจนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่งแต่ไม่เกินหนึ่งเดือน ตามมาตรา 176 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 แต่หากผู้กระทำความผิดปฏิบัติครบถ้วนแล้ว ศาลจะมีคำสั่งยุติคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ ต่อไป

ตัวอย่างกรณีผู้ถูกระทำได้ด้วยความรุนแรงในครอบครัว ได้รับบาดเจ็บต้องเข้ารับ การรักษาอาการบาดเจ็บในโรงพยาบาลนานกว่า 6 เดือน จึงออกจากโรงพยาบาล ไม่สามารถ ที่จะร้องทุกข์ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในระยะเวลาที่พักรักษาอาการบาดเจ็บได้ แต่ภายหลัง จากออกจากโรงพยาบาลแล้ว จึงอยู่ในวิสัยที่จะสามารถแจ้งหรือร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานได้ จึงนับระยะเวลาภายใน 3 เดือน นับแต่ผู้ถูกระทำได้ด้วยความรุนแรงในครอบครัว ออกจากการรักษา อาการบาดเจ็บที่โรงพยาบาล แต่หากเป็นกรณีที่คู่ความ โกล่เกลี่ยกันโดยไม่ได้แจ้งเหตุต่อพนักงาน เจ้าหน้าที่จนขาดอายุความ แต่ผู้กระทำความผิดยังมีพฤติกรรมการกระทำได้ด้วยความรุนแรงอีก กฎหมายมิได้ตัดสิทธิ์ผู้ถูกระทำได้ด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขอคุ้มครอง สวัสดิภาพตามกฎหมายพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน และครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยอาศัยมาตรา 172 ในการออกคำสั่งหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ก็ได้ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย พนักงานสอบสวน อัยการ องค์กรช่วยเหลือทางกฎหมาย โดยยื่นเรื่องต่อพนักงานอัยการเพื่อมีคำร้องขอต่อศาลแทนผู้ถูกระทำได้ด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ เมื่อศาลได้รับคำร้องดังกล่าวแล้ว ศาลต้องดำเนินการไต่สวน หากศาลเห็นเป็นจริงตามคำร้อง ศาลจะต้องออกคำสั่งเป็นบันทึกข้อตกลงคุ้มครองสวัสดิภาพตามความต้องการของผู้ถูกระทำ แต่หากศาล เห็นว่าผู้ถูกระทำ มีส่วนร่วมหรือกระตุ้นให้ผู้กระทำก่อเหตุด้วย อาจต้องบันทึกข้อตกลง คุ้มครองสวัสดิภาพทั้งสองฝ่าย ทั้งผู้กระทำและผู้ถูกระทำ และเมื่อศาลมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ

ไปยังผู้กระทำความผิดหรือญาติผู้กระทำความผิดแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะมีหน้าที่ดูแลสอดส่องให้เป็นไปตามคำสั่งของศาล หากไม่ปฏิบัติตามและมีการรายงานให้ศาลทราบเรื่อง ผู้กระทำความผิดอาจต้องรับโทษทางอาญาจำคุก 1 เดือน ตามบทบัญญัติของกฎหมาย แต่หากปฏิบัติตามคำสั่งของศาลจนครบถ้วนแล้ว ศาลจะมีคำสั่งยุติ การคุ้มครองสวัสดิภาพต่อไป

จากบทบัญญัติดังกล่าว พิจารณาได้ดังนี้

(1) ถ้ามิได้มีการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ (มาตรา 5) ภายในสามเดือน นับแต่ผู้ถูกกระทำอยู่ในวิสัยและมีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ให้ถือว่าคดีเป็นอันขาดอายุความ

(2) ถ้ามิได้ร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา 6) ภายในสามเดือน นับแต่ผู้ถูกกระทำอยู่ในวิสัยและมีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ให้ถือว่าคดีเป็นอันขาดอายุความ

(3) อายุความตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 จะต่างกับอายุความร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 กล่าวคือ ความผิดอาญาอื่นที่เป็นความผิดอันยอมความได้ ถ้าผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ภายในสามเดือนนับแต่รู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิดให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความ แต่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้กำหนดการนับอายุความร้องทุกข์ไว้เป็นพิเศษ โดยอายุความในคดีความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว อายุความสามเดือนจะเริ่มนับตั้งแต่วันที่ผู้ถูกกระทำอยู่ในวิสัยและมีโอกาสที่จะแจ้ง หรือร้องทุกข์ได้ (ความสามารถของบุคคลในช่องทางหรือเวลาที่เหมาะสมซึ่งต้องพิจารณาเป็นกรณีๆ ไป)

ส่วนพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 มิได้บัญญัติเรื่องอายุความของการกระทำความรุนแรงในครอบครัวไว้เป็นการเฉพาะ แต่ได้นำหลักการการกระทำ ครั้งเดียวต้องรับผิดชอบสองทางมาใช้บังคับกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่มีโทษทางอาญา โดยใช้มาตรการทางอาญา และมาตรการในการคุ้มครองสวัสดิภาพควบคู่กันไป ดังนั้น จึงใช้อายุความตามความผิดในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายทั่วไป

ในกรณีที่ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวได้รับแจ้งเหตุการณ์กระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือความปรากฏแก่ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวว่ามีการดำเนินคดีอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ในกรณีที่เห็นสมควรหัวหน้าศูนย์อาจยื่นคำขอต่อศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญาในระหว่างการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเพื่อให้รอการพิพากษาคดีนั้นไว้ก่อนจนกว่าจะได้รับรายงานผลการปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพของศาลตามมาตรา 29 หรือของศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวตามมาตรา 37 ก็ได้⁷⁷

⁷⁷ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 มาตรา 25 วรรคสาม

1.8 การฟ้องคดีและการผิดฟ้อง

1.8.1 ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 8 บัญญัติว่า “เมื่อมีการร้องทุกข์ภายในอายุความตามมาตรา 7 แล้วให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนโดยเร็ว และส่งตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว สำหรับการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีต่อศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมง นับแต่ได้ตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว แต่หากมีเหตุจำเป็นทำให้ไม่อาจยื่นฟ้องได้ทันภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ขอผิดฟ้องต่อศาลได้คราวละไม่เกินหกวัน แต่ทั้งนี้ไม่เกินสามคราว โดยให้นำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับ โดยอนุโลม”⁷⁸

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายแล้วเห็นได้ว่า ความผิดฐานกระทำด้วยความรุนแรงภายในครอบครัวนั้นมีระยะเวลาในการฟ้องคดีและการขอผิดฟ้องบัญญัติไว้ โดยเฉพาะ คือต้องฟ้องคดีภายในระยะเวลาสี่สิบแปดชั่วโมง โดยนับระยะเวลาเริ่มต้นเมื่อได้ตัวผู้กระทำความผิด หากได้ตัวผู้กระทำความผิดมาแล้วไม่สามารถฟ้องคดีได้ทันภายในระยะเวลาสี่สิบแปดชั่วโมง สามารถขอผิดฟ้องได้คราวละไม่เกิน หกวันแต่สามารถผิดฟ้องได้ไม่เกินสามครั้ง

เมื่อพิจารณาเรื่องอายุความบทบัญญัติพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 แล้ว พบว่า มิได้มีระยะเวลาในการฟ้องคดีและการขอผิดฟ้องบัญญัติไว้โดยเฉพาะจึงใช้ระยะเวลาของการฟ้องคดีและการผิดตามวิธีพิจารณาคดีอาญา แต่ในระหว่างการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีที่มีลักษณะเป็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัว หากศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวยื่นคำขอต่อศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญาให้รอการพิพากษาคดีนั้นไว้ก่อนจนกว่าจะได้รับรายงานผลการปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองของศาลตามมาตรา 29 หรือของศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวตามมาตรา 37 ก็ได้

หากศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้รับคำขอดังกล่าวและพิจารณาแล้วเห็นว่าพฤติการณ์แห่งการกระทำเป็นภัยร้ายแรง และไม่เป็นประโยชน์ต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความรุนแรง ในครอบครัว จะพิพากษาคดีโดยไม่รอการพิพากษาคดีนั้นไว้ก่อนก็ได้⁷⁹ ซึ่งบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องนี้ชี้ให้เห็นว่า ถึงแม้การกระทำความผิดอาญาซึ่งพนักงานสอบสวนเห็นว่ามีลักษณะเป็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัว และส่งสำเนาบ้นที่การร้องทุกข์หรือกล่าวโทษไปยังศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัว หรือความปรากฏแก่ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวว่ามีการดำเนินคดีอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัว

⁷⁸ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 8

⁷⁹ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 มาตรา 25 วรรคสี่

และหัวหน้าศูนย์ได้ยื่นคำขอต่อศาลเพื่อให้รื้อการพิพากษาคดีนั้นไว้ก่อนก็ตาม หากศาลพิจารณาแล้ว เห็นว่าพฤติการณ์แห่งการกระทำเป็นภัยร้ายแรง และไม่เป็นประโยชน์ต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ศาลอาจพิจารณาลงโทษผู้กระทำความผิดโดยไม่รื้อการพิพากษาคดีก็ได้

1.8.2 ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคดีอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2556 มาตรา 7 ในการสอบสวนคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงที่จะพิจารณาพิพากษาได้ เมื่อมีการจับตัวผู้ต้องหาแล้ว ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลแขวงให้ทันภายในกำหนดเวลาที่สืบแปลชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาถูกจับ แต่มิให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวผู้ต้องหาจากที่จับมายังที่ทำการของพนักงานสอบสวน จากที่ทำการของพนักงานสอบสวนหรือจากที่ทำการของพนักงานอัยการมาศาลเข้าในกำหนดเวลาที่สืบแปลชั่วโมงนั้นด้วย

ในกรณีที่ไม่มีกรจับแต่พนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหาแล้ว ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการพร้อมกับส่งให้ผู้ต้องหาไปพบพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลแขวงให้ทันภายในกำหนดเวลาที่สืบแปลชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาได้รับแจ้งข้อหา แต่มิให้นับเวลาเดินทางตามปกติจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนหรือจากที่ทำการของพนักงานอัยการมาศาลเข้าในกำหนดเวลาที่สืบแปลชั่วโมงนั้นด้วย

ในกรณีที่เกิดความจำเป็นไม่สามารถฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลให้ทันภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ในวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี ยื่นคำร้องต่อศาลขอคัดฟ้องต่อไปได้อีกคราวละไม่เกินหกวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสามคราว ในการวินิจฉัยคำร้องเช่นว่านี้ ถ้ามีการขอให้ขังผู้ต้องหาด้วยหรือผู้ต้องหาแสดงตัวต่อศาล ให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ และศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงเหตุจำเป็น หรืออาจเรียกพยานมาเบิกความประกอบก็ได้

เมื่อศาลสั่งอนุญาตให้คัดฟ้องครบสามคราวแล้ว หากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอคัดฟ้องต่อไปอีกโดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะอนุญาตตามขอนั้นได้ก็ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการได้แสดงถึงเหตุจำเป็นและนำพยานมาเบิกความประกอบจนเป็นที่พอใจแก่ศาล ถ้ามีการขอให้ขังผู้ต้องหาด้วยหรือผู้ต้องหาแสดงตัวต่อศาล ให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ ในกรณีเช่นว่านี้ ศาลมีอำนาจสั่งอนุญาตให้คัดฟ้องต่อไปได้อีกคราวละไม่เกินหกวันแต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองคราว

1.8.3 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เรื่องระยะเวลาคัดฟ้อง ฝากขัง มาตรา 87 ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี

ในกรณีความผิดลหุโทษ จะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าเวลาที่จะถามคำให้การ และที่จะรู้ตัวว่าเป็นใครและที่อยู่ของเขายู่ที่ไหนเท่านั้น

ในกรณีที่ผู้ถูกจับไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว และมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน หรือการฟ้องคดี ให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 83 เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น อันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ โดยให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายขังผู้ต้องหานั้นไว้ ให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ และศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ มาชี้แจงเหตุจำเป็น หรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้

ในกรณีความผิดอาญาที่ได้กระทำลงมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังได้ครั้งเดียว มีกำหนดไม่เกินเจ็ดวัน

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าหกเดือนแต่ไม่ถึงสิบปีหรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติดๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินสี่สิบแปดวัน

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติดๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินแปดสิบสี่วัน

1.8.4 ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน และครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 72 ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ ให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันที ทั้งนี้ภายในเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่มิให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนมาศาลเข้าในกำหนดเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนั้นด้วย

ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิดมีบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคล หรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย และบุคคลหรือองค์การดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ายังสามารถปกครองดูแลเด็กหรือเยาวชนนั้นได้ พนักงานสอบสวนอาจมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บุคคลดังกล่าวไปปกครองดูแล และสั่งให้นำตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังศาลภายในสี่สิบสี่ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนภายหลังถูกจับ

ในกรณีเช่นว่านี้ หากมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าเด็กหรือเยาวชนจะไม่ไปศาล พนักงานสอบสวนจะเรียกประกันจากบุคคลดังกล่าวตามควรแก่กรณีก็ได้

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้นำไปใช้บังคับในคดีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีอาจเปรียบเทียบปรับได้

มาตรา 78 เมื่อมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่า กระทำความผิดตามมาตรา 69 วรรคหนึ่ง หรือกรณีเด็กหรือเยาวชนปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนตามมาตรา 70 วรรคหนึ่ง

ให้พนักงานสอบสวน รับผิดชอบการสอบสวน และส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็น ไปยังพนักงานอัยการเพื่อให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวให้ทันภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนนั้นถูกจับกุมหรือปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน แล้วแต่กรณี

-ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกินหกเดือน แต่ไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หากเกิดความจำเป็นไม่สามารถฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้นต่อศาลได้ทันภายในระยะเวลาดังกล่าวให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอผิดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองครั้ง

-ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกินห้าปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม เมื่อศาลสั่งอนุญาตให้ผิดฟ้องครบสองครั้งแล้วหากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอผิดฟ้องต่อไปอีก โดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะอนุญาตตามคำขอนั้นได้ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการได้แสดงถึงเหตุจำเป็นและนำพยานมาเบิกความประกอบจนเป็นที่พอใจแก่ศาล ในกรณีเช่นว่านี้ศาลมีอำนาจสั่งอนุญาตให้ผิดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองครั้ง

1.9 พนักงานเจ้าหน้าที่และอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่

พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว พ.ศ. 2550 มี 2 ประเภท ได้แก่

(1) บุคคลที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้แต่งตั้งให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(2) พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550⁸⁰ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้พบเห็นการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือได้รับแจ้งตามมาตรา 5 แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุ เพื่อสอบถามผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่นั้นเกี่ยวกับการกระทำที่ได้รับแจ้ง รวมทั้งให้มีอำนาจจัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ และขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ ในกรณีที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ประสงค์จะดำเนินคดี ให้จัดให้ผู้นั้นร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าผู้นั้นไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ร้องทุกข์แทนได้

จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ดังนี้

(1) มีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุเพื่อสอบถามข้อเท็จจริงกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่นั้นที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่รับแจ้ง แต่หากพนักงานเจ้าหน้าที่จะเข้าไปในเคหสถานที่เกิดเหตุเพื่อค้นหาพยานหลักฐานหรือเพื่อหาและช่วยเหลือบุคคลที่ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังโดยมิชอบ จำเป็นที่จะต้องดำเนินการโดยขอหมายค้นจากศาลจึงจะดำเนินการได้

(2) มีอำนาจจัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ได้เข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์และขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งเป็นมาตรการที่ทำให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงได้รับการรักษาทั้งทางร่างกายและจิตใจโดยเร็ว และเป็นวิธีการบรรเทาความรุนแรงในเบื้องต้น โดยการแยกผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ออกจากผู้กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวทันที

(3) มีอำนาจร้องทุกข์แทนผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว กรณีที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ประสงค์จะดำเนินคดีต่อพนักงานสอบสวน แต่ไม่อยู่ในวิสัยหรือไม่มีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ร้องทุกข์แทนได้ โดยการร้องทุกข์แทนดังกล่าวนี้จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามระเบียบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

⁸⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 6 วรรคสอง

พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 หมายความว่า⁸¹ ผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แต่งตั้งให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ และให้หมายความรวมถึงพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนา และคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 มีความหมายเดียวกันกับเจ้าพนักงาน ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

1.10 ศาล ที่พิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัว

ศาลที่พิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำ ด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติว่า “ศาล” หมายความว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาล เยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว⁸²

เมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติของมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำ ด้วยความรุนแรง ของประเทศไทยพนักงานสอบสวนสามารถฟ้องคดีฐานกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัวต่อศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดในเขตพื้นที่ที่มีอำนาจ ตามที่มูลคดีได้เกิดขึ้น ซึ่งเป็นศาลที่มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญตามกฎหมายฉบับนี้โดยตรง

ศาลที่พิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนา และคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 หมายความว่า⁸³ ศาลเยาวชนและครอบครัวตามกฎหมาย ว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว ศาลตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนา และคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 มีความหมายเดียวกันกับศาลตามพระราชบัญญัติคุ้มครอง ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

1.11 มาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้กล่าวไว้ว่า ในการดำเนินการตามมาตรา 8 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ ไม่ต่ำกว่า พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและได้รับ

⁸¹ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 มาตรา 4

⁸² พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 3

⁸³ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 มาตรา 4

มอบหมายจากรัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคล ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว ไม่ว่าจะมีความร้องขอจากบุคคลดังกล่าว หรือไม่ โดยให้มีอำนาจออกคำสั่งใดๆ ได้เท่าที่จำเป็นและสมควร ซึ่งรวมถึงการให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษาจากแพทย์ การให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว งดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะ การออกคำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว ตลอดจน การกำหนดวิธีการดูแลบุตร⁸⁴

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้เสนอมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ ต่อศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่วันออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ หากศาลเห็นชอบกับคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ดังกล่าว ให้คำสั่งกำหนด มาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์มีผลต่อไป

ในกรณีที่ศาลไม่เห็นชอบด้วยกับคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือมีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป ให้ศาลทำการไต่สวน และมีคำสั่ง โดยพลัน หากข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เพียงพอแก่การวินิจฉัยออกคำสั่ง ศาลอาจแก้ไข เพิ่มเติมเปลี่ยนแปลง หรือเพิกถอนคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์หรือออกคำสั่งใดๆ รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมก็ได้

ผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลตามมาตรานี้สามารถ ยื่นอุทธรณ์คำสั่งเป็นหนังสือขอให้ศาลทบทวนคำสั่งได้ภายในสามสิบวันนับแต่ทราบคำสั่ง ให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเป็นที่สุด

ในกรณีที่ศาลไม่เห็นชอบด้วยกับคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือมีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป ให้ศาลทำการไต่สวน และมีคำสั่ง โดยพลัน หากข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เพียงพอแก่การวินิจฉัยออกคำสั่ง ศาลอาจแก้ไข เพิ่มเติมเปลี่ยนแปลงหรือเพิกถอนคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์หรือออกคำสั่งใดๆ รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมได้

ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาล ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

⁸⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 10

ในการดำเนินการตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัตินี้ กฎหมายกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัวเป็นการชั่วคราว ไม่ว่าจะมีการร้องขอจากบุคคลดังกล่าวหรือไม่ โดยให้ออกคำสั่งได้เท่าที่จำเป็นและสมควร ซึ่งรวมถึงการออกคำสั่งให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ หรือให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้น ตามสมควรแก่ฐานะ หรือห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าใกล้ตัวบุคคลใด ในครอบครัว ตลอดจนกำหนดวิธีการดูแลบุตร

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์แล้ว ให้เสนอมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ต่อศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่วันออกคำสั่ง กำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ หากศาลเห็นชอบกับคำสั่งกำหนดมาตรการ หรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ดังกล่าว ให้คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์มีผลต่อไป

ผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาล สามารถยื่นอุทธรณ์คำสั่ง เป็นหนังสือขอให้ศาลทบทวนคำสั่งได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่ง

ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ทั้งนี้ ตามมาตรา 10

นอกจากนี้ยังบัญญัติไว้อีกว่า ในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี ให้ศาลมีอำนาจ ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามมาตรา 10 หรือออกคำสั่งใดๆ ได้ตามที่เห็นสมควร

ในกรณีที่เหตุการณ์หรือพฤติกรรมเกี่ยวกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ศาลมีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมเปลี่ยนแปลง หรือเพิกถอนคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ หรือคำสั่งใดๆ รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมก็ได้

ผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁸⁵

⁸⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 11

นอกจากนี้ในระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาคดี มาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัตินี้ ยังกำหนดให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ หรือออกคำสั่งใดๆ ได้ตามเห็นสมควร และหากผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลดังกล่าวก็จะต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การคุ้มครองสวัสดิภาพตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครอง สถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562

ในกรณีที่ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวได้รับแจ้งหรือความปรากฏ แก่ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวว่ามีการดำเนินคดีอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความรุนแรง ในครอบครัว หากศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวเห็นสมควรให้มีการคุ้มครองสวัสดิภาพ ให้ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวมีอำนาจยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพได้ และให้ถือว่าศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวเป็นองค์การซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพครอบครัว ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562⁸⁶

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมาย ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัว มีอำนาจยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพได้ และเป็นองค์กรที่มีหน้าที่คุ้มครอง สวัสดิภาพครอบครัว ตามกฎหมายนี้

มาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครอง สถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562⁸⁷ อาจเป็นการดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (1) ให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวไปพบพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกำหนด ระยะเวลา
- (2) ห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวก่อเหตุหรือช่วยเหลือด้วยประการใดๆ ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม อันจะก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว
- (3) ห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเสพสุราหรือสิ่งเสพติดใดๆ ตามกำหนด ระยะเวลา
- (4) ห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าใกล้หรือเข้าไปในที่อยู่อาศัย ของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือให้ออกไปจากที่อยู่อาศัยของผู้ถูกกระทำ ด้วยความรุนแรงในครอบครัว

⁸⁶ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 มาตรา 28

⁸⁷ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 มาตรา 29 วรรคสอง

(5) ห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ทั้งนี้ รวมถึงการคุกคาม ติดตาม การสะกดรอย การถ่ายภาพ การโทรศัพท์ การส่งข้อความก่อกวนรำคาญด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือด้วยวิธีการอื่นใดอันก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม

(6) ให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับคำปรึกษาแนะนำทางจิตวิทยา สังคม หรือการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ณ สถานพยาบาลหรือสถานที่ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

(7) ให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูอาการติดสุรา การพนัน สิ่งเสพติดใดๆ หรือพฤติกรรมอื่นใด ซึ่งเป็นต้นเหตุของการกระทำความรุนแรง ณ สถานพยาบาลหรือสถานบำบัด

(8) ให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวทำทัณฑ์บน เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าอาจจะไป ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญตาม (5) หรือก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงหรือบุคคลในครอบครัวขึ้นอีก โดยให้ผู้นั้นทำทัณฑ์บนไว้เป็นจำนวนเงินตามแต่ศาลจะเห็นสมควรว่าจะไม่ก่อเหตุร้ายขึ้นอีกตลอดระยะเวลาที่กำหนด โดยจะให้วางประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

(9) ให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวส่งมอบอาวุธใดๆ ซึ่งตนเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ต่อศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวเพื่อให้ครอบครองไว้แทนจนกว่าพฤติกรรมของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวจะเปลี่ยนไป หรือหากผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นเพียงผู้ครอบครองอาวุธดังกล่าวให้ส่งมอบต่อศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัว และให้ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวแจ้งต่อเจ้าของ ผู้มีกรรมสิทธิ์เพื่อขอรับคืนอาวุธนั้น

(10) ให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือบุคคลในครอบครัวที่มีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว

(11) ให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือเข้ารับการรักษาอื่นนอกจาก (6) และ (7) ตามประกาศของกระทรวงสาธารณสุข

(12) ขอให้ศาลมีคำสั่งถอนอำนาจปกครองของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเสียทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวติดต่อเด็กนั้น ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อมตามระยะเวลาที่ศาลจะเป็นสมควร ในกรณีที่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวได้กระทำต่อเด็กซึ่งตนมีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดู

(13) ขอให้ศาลมีคำสั่งถอนการเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ ในกรณีที่ผู้นั้นได้กระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อผู้ซึ่งอยู่ในความอนุบาลหรืออยู่ในความพิทักษ์

ในกรณีที่ศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญานั้นสั่งรื้อการพิพากษาคดีไว้ตามมาตรา 25 ให้ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวส่งคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพและผลการปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญาโดยไม่ชักช้า⁸⁸ โดยในกรณีที่เด็กอายุต่ำกว่าสิบแปดปีเป็นผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือเป็นผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวให้ดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ⁸⁹

1.12 การชดเชยค่าสินไหมทดแทน

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติว่า ในกรณีที่ศาลพิพากษาว่า ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีความผิดตามมาตรา 4 ศาลมีอำนาจกำหนด ให้ใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุ้มครองประพฤติก่อผู้กระทำความผิดให้ผู้กระทำความผิดชดเชยเงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว หรือทำทัณฑ์บนไว้ ตามวิธีการและระยะเวลาที่ศาลกำหนด แทนการลงโทษผู้กระทำความผิดก็ได้⁹⁰

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 ได้บัญญัติว่า ให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวชดเชยเงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือบุคคลในครอบครัวที่มีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว⁹¹

2. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงตามกฎหมายประเทศมาเลเซีย

ในเรื่องการกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามกฎหมายต่างประเทศนั้นผู้ศึกษาจะขอ ยกกฎหมายของประเทศมาเลเซียมาเสนอ เนื่องจากประเทศมาเลเซียเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงภายในครอบครัวเช่นเดียวกับประเทศไทย เนื่องจากในประเทศมาเลเซียเกิดกรณีการกระทำความรุนแรงเพิ่มขึ้นกว่าในอดีตเป็นอย่างมาก โดยร้อยละ 39 ของผู้หญิง ในมาเลเซียถูกกระทำความรุนแรงโดยสามีของตนเอง ดังนั้นปัญหาความรุนแรงในครอบครัวของประเทศมาเลเซียจึงถือเป็นปัญหาสำคัญ แต่มักจะถูกกลบเกลียดจากสังคม เนื่องจากปัจจัยหลายอย่าง โดยเฉพาะปัจจัยในเรื่องความเชื่อทางวัฒนธรรมและประเพณีของสังคมว่าความรุนแรง

⁸⁸ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 มาตรา 26

⁸⁹ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 มาตรา 27

⁹⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 12

⁹¹ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 มาตรา 29(10)

ในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัว ของครอบครัวและของความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา ประเทศมาเลเซีย จึงได้ออกกฎหมาย (Domestic Violence Act, 1994) และได้บังคับใช้เพื่อคุ้มครองผู้ถูกระทำรุนแรง ทางด้านสิทธิและกฎหมาย ประกอบกับประชาชนของประเทศมาเลเซีย มีการดำเนินชีวิตที่คล้ายคลึง กับประชาชนของประเทศไทยเพราะเป็นประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทย ประชากร เดินทางไปมาหาสู่กันเป็นประจำและมีประชากรบางส่วนของประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย แต่งงานหรืออยู่กินร่วมกันเป็นครอบครัว อีกทั้งประเทศไทยกับประเทศมาเลเซียมีแนวความคิด เรื่องเพศชายเป็นใหญ่ซึ่งมีความคล้ายคลึงกัน

2.1 หลักการและเหตุผลตามกฎหมายของประเทศมาเลเซีย⁹²

ประเทศมาเลเซียได้ออกกฎหมายความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence Act, 1994) และได้บังคับใช้เพื่อคุ้มครองผู้ถูกระทำรุนแรงทางด้านสิทธิและกฎหมาย ส่วนมาก ผู้ถูกระทำรุนแรง ในครอบครัวมีอายุระหว่าง 26-35 ปี โดยมีสาเหตุมาจากปัญหาการสื่อสารในครอบครัว ความหึงหวงระหว่างสามีภรรยา และปัญหาการเงินภายในครอบครัว รวมถึงพบว่าการกระทำรุนแรง ที่สามีกระทำต่อภรรยาในระหว่างที่ภรรยาตั้งครรภ์บุตร

ผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายถูกระทำด้วยความรุนแรงจากบุคคลในครอบครัวของประเทศ มาเลเซีย ส่วนใหญ่ได้เข้ารับบริการทางการแพทย์ในช่วงที่เกิดวิกฤติ อีกทั้งยังต้องการความช่วยเหลือ ในการป้องกัน มิให้เกิดปัญหาการถูกระทำด้วยความรุนแรงซ้ำอีก ต้องการให้ช่วยเหลืออำนวยความสะดวก ที่พักอาศัยปลอดภัย และให้การสนับสนุนอื่นๆ เช่น การให้คำปรึกษา และการให้คำแนะนำ ทางด้านกฎหมาย โดยประเทศมาเลเซีย ได้จัดให้มีศูนย์ช่วยเหลือปัญหาในภาวะวิกฤติ หรือ One-Stop Crisis Centres-OSC โดยเริ่มดำเนินการครั้งแรกเมื่อปี 1986 ณ โรงพยาบาลสังกัดมหาวิทยาลัย ในกรุงกัวลาลัมเปอร์ และในเวลาต่อมาในปี ค.ศ. 1977 ได้จัดให้มี OSSC ขึ้นในโรงพยาบาลของรัฐ ทุกแห่งทั่วประเทศ

2.2 เจตนารมณ์ของกฎหมาย Domestic Violence Act, 1994

ประเทศมาเลเซียได้ประกาศใช้กฎหมายความรุนแรงในครอบครัวตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1994 (พ.ศ. 2537) แต่การรับรู้ของสังคมที่มีต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัวก็ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลง ไปจากเดิม โดยยังคิดว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องน่าอาย สังคมของคนมาเลเซียยังมีความ เชื่อที่ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวมีสาเหตุมาจากผู้หญิงหรือการทำหน้าที่ภรรยาของผู้หญิงไม่ดี ทำให้ผู้หญิง ไม่กล้าที่จะบอกล่าปัญหาให้ผู้ฟัง เพื่อรักษาชื่อเสียงและสถานะของครอบครัว⁹³

⁹² บุญเสริม หุตะแพทย์, บทความความรุนแรงต่อภรรยาในครอบครัวอาเซียนและครอบครัวไทย, (2556 และ 2557), หน้า 8

⁹³ บุญเสริม หุตะ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 9

การกระทำความรุนแรงในครอบครัวในประเทศมาเลเซียถือเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ฐานทำร้ายร่างกาย และเป็นความผิดตามกฎหมาย Domestic Violence Act, 1994 อีกทั้งยังเป็นความผิดตาม The Muslim Syariah law ใน Part of cruelty to the wife แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรง ในประเทศมาเลเซียมักจะไม่ได้รับการคุ้มครองจากกฎหมาย ในปี 1985 องค์กรที่ร่วมกันเพื่อช่วยเหลือ ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง [a joint Action Group (JAG)] ซึ่งประกอบไปด้วย 5 องค์กรด้วยกัน (รวมถึง WAO ด้วย) องค์กรเหล่านี้ได้ร่วมกันประกาศว่าการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวนี้ถือเป็นเรื่องที่คนในสังคมต้องร่วมกันรับผิดชอบ และเรียกร้องให้มีการ บัญญัติกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้ถูกกระทำ ด้วยความรุนแรงขึ้น ซึ่ง Domestic Violence Act นี้ได้ผ่าน กระบวนการในสภานิติบัญญัติในปี 1994 แต่ได้ประกาศใช้ในอีกสองปีต่อมาในวันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ. 1996

ในการร่าง The Domestic Violence Act (DVA) ในตอนแรกนั้นต้องการที่จะแยก ความผิด ในการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวออกเป็นอีกความผิดหนึ่งโดยจะแยกออกมา จากประมวลกฎหมายอาญา แต่ท้ายสุดข้อเสนอนั้นก็ถูกปฏิเสธไป จึงทำให้การกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว ตาม The DVA ไม่ใช่ความผิดที่แยกต่างหากออกมา แต่เป็นส่วนที่ต้องบังคับใช้ภายใต้ ประมวลกฎหมายอาญานั้นเอง⁹⁴

2.3 ความหมายของการกระทำรุนแรงในครอบครัวของ (Domestic Violence Act, 1994) ของประเทศมาเลเซีย⁹⁵

ในประเทศมาเลเซีย ปัญหาการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในปัจจุบัน คนในสังคม ถือเป็นปัญหาใหญ่ที่ต้องได้รับการแก้ไข และคนในสังคมได้ตระหนักถึงความสำคัญ และผลกระทบ ของปัญหามากยิ่งขึ้น โดยปัญหาการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่พบ ส่วนใหญ่ผู้หญิงและเด็ก จะเป็นผู้ถูกกระทำ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากผู้หญิงและเด็กมีความอ่อนแอ ทางร่างกาย และอยู่ใต้อำนาจ ของหัวหน้าครอบครัวตามวัฒนธรรมประเพณีของสังคมของประเทศ มาเลเซีย ดังนั้นจึงมีการจัดตั้งองค์กรต่างๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ในประเทศมาเลเซีย โดยเฉพาะขึ้น แต่องค์กรเหล่านี้ให้ความหมายความรุนแรงในครอบครัว แตกต่างกันไป

⁹⁴ พิษณุภา เจียมแท้, ความหมายและมาตรการทางกฎหมายต่อการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว: ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ พ.ศ.2555, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555, หน้า 52

⁹⁵ “เรื่องเดียวกัน”, หน้า 53-54

สำหรับการให้ความหมายการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตาม (Domestic Violence Act, 1994) เชิงกฎหมายของประเทศมาเลเซีย ให้ความหมายว่า การกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง การกระทำความดังต่อไปนี้⁹⁶

- 1) การกระทำโดยเจตนา หรือกระทำโดยรู้อยู่แล้ว หรือตั้งใจที่จะทำให้นुकคลในครอบครัวกลัวว่าจะเป็นอันตรายต่อร่างกาย
- 2) การกระทำนั้นเป็นผลให้เกิดความเสียหายต่อร่างกายแก่นुकคลในครอบครัว โดยผู้กระทำรู้หรือควรจะได้รู้ว่าการกระทำนั้นจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกาย
- 3) การบังคับนุกคลในครอบครัวโดยการใช้อำนาจหรือการขู่เข็ญ คุกคาม หรือผูกมัดในการดำเนินการหรือการกระทำ การคุกคามทางเพศ หรือการอื่นใด ซึ่งนุกคลในครอบครัว มีสิทธิ ที่จะ ไม่กระทำการนั้นได้
- 4) การกักขัง กักตัว หรือหน่วงเหนี่ยวนุกคลในครอบครัว อันเป็นการฝืนใจของนุกคลนั้น
- 5) การกระทำที่เป็นผลให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน โดยเจตนาที่จะก่อให้เกิดผลนั้น หรือรู้ว่าจะทำให้เกิดอันตราย หรือก่อความรำคาญแก่นุกคลในครอบครัว
- 6) ก่อให้เกิดความเสียหายหรือทำลายหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สินด้วยความจงใจ หรือรู้ว่าการกระทำนั้นจะก่อให้เกิดความลำบากหรือความรำคาญแก่นุกคลในครอบครัว
- 7) กระทำการอันเป็นการทำร้ายทางจิตใจซึ่งหมายรวมถึงการประทุษร้ายทางอารมณ์แก่นุกคลในครอบครัว
- 8) ทำให้นุกคลในครอบครัวได้รับความทรมานจากอาการประสาทหลอนโดยการ ใช้สารหรือสิ่งอื่นใดที่ทำให้เกิดความมึนเมาโดยปราศจากความยินยอมของนุกคลในครอบครัว หรือหากนุกคลในครอบครัวให้ความยินยอม แต่ความยินยอมของนุกคลในครอบครัวนั้นได้มา โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือ
- 9) ในกรณีที่นุกคลในครอบครัวเป็นเด็ก ผู้กระทำได้กระทำให้นุกคลในครอบครัว ที่เป็นเด็กทรมานจากอาการประสาทหลอนโดยการ ใช้สารหรือสิ่งอื่นใดที่ทำให้เกิดความมึนเมา โดยนุกคลใดไม่ว่าจะกระทำด้วยตนเองหรือใช้ให้ผู้อื่นกระทำแก่นุกคลในครอบครัว

⁹⁶ Domestic Violence Act, 1994 มาตรา 2

2.4 ความหมายของ “บุคคลในครอบครัว”⁹⁷ ตาม Domestic Violence Act, 1994
การกระทำที่จะเป็นการใช้ความรุนแรงในครอบครัว จะต้องเป็นการกระทำที่กระทำต่อ

2.4.1 สามีหรือภริยา (his or her former spouse) ซึ่งความหมายของกลุ่มสมรส (spouse) รวมถึงการเป็นสามีภริยากัน โดยพฤตินัย (a de facto spouse) ซึ่งได้ผ่านพิธีการการแต่งงานทางศาสนา หรือตามจารีตประเพณีของทั้งสองฝ่าย แม้จะไม่ได้จดทะเบียนสมรส

2.4.2 คู่สมรสเดิม (his or her former spouse)

2.4.3 เด็ก (a child) ซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้หมายถึงบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และเป็นสมาชิกในครอบครัวของผู้กระทำความผิด หรือครอบครัวของกลุ่มสมรสของผู้กระทำความผิดแล้วแต่กรณี

2.4.4 บุคคลไร้ความสามารถ (an incapacitated adult) ซึ่งหมายถึงบุคคลที่ไร้ความสามารถเพียงบางส่วนหรือโดยสิ้นเชิง หรือชราภาพ ด้วยเหตุจากความพิการทางด้านร่างกาย หรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วย หรือสูงวัย ซึ่งเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่เป็นสมาชิกในครอบครัวของผู้กระทำความผิด

2.4.5 สมาชิกในครอบครัวคนอื่นๆ (any other member of the family) ซึ่งหมายถึง บุตรชายหรือบุตรสาวที่บรรลุนิติภาวะแล้ว หรือบิดาหรือมารดาของผู้กระทำความผิด หรือพี่ชาย น้องชาย พี่สาว น้องสาว หรือญาติคนอื่นๆ ที่ศาลเห็นว่าเกี่ยวข้องกับครอบครัวซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นสมาชิก ในครอบครัว โดยญาตินี้จะต้องเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องทางสายเลือดโดยตรง หรือโดยร่วมแต่บิดาหรือมารดาเดียวกัน หรือโดยการแต่งงาน หรือโดยการรับบุตรบุญธรรม ซึ่งรวมถึง การรับอุปการะโดยพฤตินัยด้วย

2.5 บทกำหนดโทษฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวตาม Domestic Violence Act, 1994
Domestic Violence Act, 1994 นั้น ไม่มีการระบุโทษทางอาญาไว้ในการกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวไว้โดยตรง แต่ได้ระบุโทษทางอาญาต่อการกระทำความผิดดังกล่าวหากมีการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองที่ได้ออกตามมาตรา 8 เรื่องการ ฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครอง ซึ่งมีทั้งโทษจำคุกและโทษปรับ ดังนี้ บุคคลใดจงใจฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครอง หรือบดบังผู้ใดมีความผิด และจะต้องรับโทษปรับไม่เกิน 2,000 ริงกิต หรือจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ และในกรณีมีการกระทำที่ฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองโดยการใช้ความรุนแรงต่อบุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง จะมีโทษทางอาญาหนักขึ้น โดยจะต้องรับโทษปรับไม่เกิน 4,000 ริงกิต หรือโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนอีกกรณีหนึ่งคือบุคคลใดที่ถูกตัดสินว่ามีความผิดเนื่องจากการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครอง

⁹⁷ Domestic Violence Act, 1994 มาตรา 2

โดยการยุบให้ผู้อื่นกระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อบุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง จะต้องได้รับโทษปรับไม่เกิน 5,000 ริงกิต หรือจำคุกเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 72 ชั่วโมง และไม่เกิน 2 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ คำสั่งคุ้มครองดังกล่าวให้หมายรวมถึง คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวด้วย

2.6 การแจ้งเหตุการณ์กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตาม Domestic Violence Act, 1994

Domestic Violence Act, 1994 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการแจ้งเหตุการณ์กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไว้ว่า

- (1) ผู้ใดพบเห็นหรือทราบว่ามีกรกระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้นั้นอาจแจ้งข้อมูล หรือข่าวสารกรณีดังกล่าวต่อนักงานเจ้าหน้าที่
- (2) การแจ้งต่อนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อผู้ที่ได้แจ้งข้อมูล ได้กระทำโดยสุจริต ย่อมไม่ต้องรับผิดชอบหมิ่นประมาท หรือความผิดใดๆ อันเนื่องมาจากการแจ้งข้อมูลนั้น

2.7 อายุความในการดำเนินคดี

ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของประเทศมาเลเซียไม่ได้ระบุเรื่องอายุความในการดำเนินคดีไว้เนื่องจากไม่ได้แยกความผิดจากการกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัวออกเป็นอีกความผิดหนึ่ง แต่เป็นส่วนที่ต้องบังคับใช้ภายใต้ประมวลกฎหมายอาญา ของประเทศมาเลเซีย แต่บัญญัติเรื่องคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวและคำสั่งคุ้มครองว่าในระหว่างการสอบสวนความผิดเรื่องความรุนแรงในครอบครัวของเจ้าพนักงานตำรวจ ศาลอาจจะออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว โดยมีการยื่นคำขอต่อศาล และคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวจะมีผลหยุดบังคับใช้เมื่อการสอบสวนแล้วเสร็จ หรือเมื่อมีการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้นเมื่อมีการจับกุมผู้กระทำความรุนแรง ในครอบครัวและมีการยื่นคำขอต่อศาล ให้มีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวเจ้าพนักงานตำรวจจะต้องนำตัวผู้กระทำความผิดมาศาลภายในเวลา 24 ชั่วโมง เพื่อให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวในระหว่างระยะเวลาอายุความของคดีอาญาและคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวนั้นจะมีผลบังคับใช้ไม่เกินเวลา 12 เดือน นับจากวันที่ศาลมีคำสั่ง แต่อาจขยายเวลาออกไปได้อีกไม่เกิน 12 เดือน นับจากวันที่คำสั่งเกาส์อายุ แต่สามารถขยายระยะเวลา ได้ไม่เกิน 1 ครั้งๆ ละไม่เกิน 12 เดือน

2.8 การฟ้องคดีและการคัดฟ้อง

การฟ้องคดีและการคัดฟ้องตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความรุนแรงในครอบครัว ของประเทศมาเลเซีย ไม่ได้บัญญัติในเรื่องของการฟ้องคดีและการคัดฟ้องไว้เป็นการเฉพาะ จึงใช้ระยะเวลาของการ ฟ้องคดีและการคัดฟ้องตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

2.9 พนักงานเจ้าหน้าที่และอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่

พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายมาเลเซีย ตามมาตรา 2

“เจ้าพนักงานบังคับ” หมายถึง เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่สวัสดิการสังคม

“เจ้าพนักงานสวัสดิการสังคม” หมายถึง เจ้าพนักงานสวัสดิการสังคมของรัฐมนตรีหรือกระทรวงที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการให้บริการทางสวัสดิการและหมายรวมถึงผู้ช่วยเจ้าพนักงานสวัสดิการสังคม

“เจ้าหน้าที่ตำรวจ” มีความหมายเดียวกับที่กำหนดในพระราชบัญญัติตำรวจปี 1967 ของประเทศมาเลเซีย

ตำรวจแห่งชาติมาเลเซีย⁹⁸ (Royal Malaysia Police-RMP) อยู่ในสังกัดของกระทรวงมหาดไทย (The Home Affairs Ministry) มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติตำรวจ ค.ศ. 1967 (Police Act 1967) มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายทุกประเภท จัดและควบคุมการจราจร สืบสวนคดีอาญา านการข่าวด้านความมั่นคง สร้างสถานะแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับประชาชนในการใช้ชีวิตประจำวัน ต่อต้านภัยคุกคามที่จะมีต่อสังคม ความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนและระเบียบทางการเมืองในประเทศ

สายการบังคับบัญชาของตำรวจแห่งชาติมาเลเซียมี 4 ระดับ คือ

- 1) ระดับรัฐ (Federal) หมายถึง ส่วนกลาง หรือกองบัญชาการ
- 2) ระดับรัฐ (States) หรือ Contingents & Brigades หมายถึง ตำรวจภูธรภาค หรือกองบัญชาการ

3) ระดับเขตพื้นที่ (Districts) หมายถึง ตำรวจภูธรจังหวัด หรือกองบังคับการ

4) ระดับพื้นที่ (Areas) หรือสถานีตำรวจ

การบังคับใช้กฎหมายอาญาของตำรวจมาเลเซีย มีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ

- 1) กฎหมายทางอาญา (Offending Law)
- 2) กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (Procedural Law)
- 3) กฎหมายว่าด้วยพยานหลักฐาน (Rules of Evidence)

อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายมาเลเซีย

- 1) หน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่

หน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย Domestic Violence Act, 1994 มีปรากฏอยู่ใน มาตรา 19 โดยมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงภายในครอบครัว ดังนี้

⁹⁸ (Police Act 1967)

- (1) ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว
 - (2) จัดหาที่อยู่อาศัยหรือสถานที่ปลอดภัยหรือหลบภัยให้แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว และจัดเตรียมเพื่อให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวย้ายเข้าอยู่อาศัยในที่อยู่อาศัยหรือสถานที่ปลอดภัยหรือที่หลบภัยในกรณีที่มีความจำเป็นที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ไม่สามารถพักอาศัยอยู่ในที่พักอาศัยเดิมของตนได้
 - (3) จัดเตรียมการเดินทางเพื่อให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้เข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ที่โรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลที่อยู่ใกล้ที่สุดในกรณีที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัวมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการรักษาอาการบาดเจ็บ
 - (4) อธิบายให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวทราบถึงสิทธิ์ในการที่จะได้รับความคุ้มครองจากการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว
 - (5) ติดตามผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเพื่อเข้าไปยังที่อยู่อาศัยของผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เพื่อเก็บทรัพย์สินของผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว
- 2) พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องมีหน้าที่เพิ่มเติมดังต่อไปนี้
- (1) ใช้อำนาจในการจับตาม Domestic Violence Act, 1994 หรือตามกฎหมายลายลักษณ์อักษรอื่นๆ
 - (2) นำตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวออกไปจากที่อยู่อาศัย หรือตรวจตราการนำบุคคลที่ถูกแยกออกไปจากที่อยู่อาศัยร่วมกัน ในกรณีที่ศาลออกคำสั่งตามมาตรา 6(1)(a)⁹⁹ อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม Domestic Violence Act, 1994 อำนาจในการจับ¹⁰⁰
- 1) ศาลจะกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจในการจับในคำสั่งคุ้มครองหรือคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว แล้วแต่กรณี หากเชื่อได้ว่าบุคคลซึ่งศาลได้มีคำสั่งคุ้มครองหรือคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวนั้น น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายต่อบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามคำสั่งศาล
 - 2) หากศาลกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจจับในคำสั่งคุ้มครองหรือคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว แล้วแต่กรณี เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องจับกุมผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวโดยไม่มีหมาย เมื่อเกิดเหตุการณ์ดังต่อไปนี้ 1 เหตุการณ์หรือมากกว่านั้น
- (1) เมื่อบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามคำสั่งคุ้มครอง หรือคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว ได้แจ้งเหตุความรุนแรงภายในครอบครัวต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ

⁹⁹ Domestic Violence Act, 1994 มาตรา 19

¹⁰⁰ Domestic Violence Act, 1994 มาตรา 7

(2) เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า บุคคลซึ่งศาลได้มีคำสั่งคุ้มครอง หรือคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวนั้นฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครอง หรือคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว

(3) เมื่อบุคคลซึ่งศาลได้มีคำสั่งคุ้มครอง หรือคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวนั้นฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครอง หรือคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว โดยได้เข้าไปในสถานที่ใดๆ ที่ต้องห้ามตามคำสั่ง

(4) ในกรณีที่อำนาจในการจับกุมได้ถูกกำหนดไว้ในคำสั่งคุ้มครอง หรือคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว แล้วแต่กรณี และเจ้าหน้าที่ตำรวจได้จับกุมผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว จะต้องดำเนินการดังนี้

(a) บุคคลนั้นจะต้องถูกนำตัวมาต่อศาลภายใน 24 ชั่วโมง ภายหลังจากการจับ และ

(b) บุคคลนั้นจะต้องไม่ถูกปล่อยตัวภายในเวลานั้นเว้นแต่ตามคำสั่งของศาล

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถนำตัวผู้ถูกจับกุมมาศาลได้ภายใน 24 ชั่วโมง ภายหลังจากที่ได้จับกุม ต้องดำเนินการปล่อยตัวผู้ถูกจับกุมไป แต่ไม่สามารถปล่อยตัวผู้ถูกจับกุมได้หากยังไม่ครบเวลา 24 ชั่วโมง เว้นแต่จะมีคำสั่งของศาลให้ปล่อยตัว

(5) ในมาตรานี้ ศาล หมายถึงศาลมายิสเตรทด้วย

ความผิดอันเกี่ยวกับความรุนแรงภายในครอบครัวถือว่าเป็นความผิดที่จับได้ โดยไม่ต้องมีหมายจับ¹⁰¹

2.10 ศาลที่พิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัวตาม Domestic Violence Act, 1994

ศาล หมายถึง¹⁰²

1) ศาลอาญาในท้องที่ที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาคดี ซึ่งมีเหตุการณ์การกระทำ ความผิดฐานกระทำด้วยความรุนแรงภายในครอบครัวเกิดขึ้น

2) ศาลแพ่งที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีข้อเรียกร้องในทางละเมิด เพื่อการชดเชยค่าสินไหมทดแทนตาม Domestic Violence Act, 1994 มาตรา 10

เมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติของมาตรา 2 แห่ง Domestic Violence Act, 1994 ศาลที่พิจารณาคดีเกี่ยวกับความผิดฐานกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว นั้นเป็นศาลอาญาทั่วไป ที่มีเขตอำนาจตามเขตพื้นที่ที่มีการกล่าวหาว่ามีการกระทำความผิดฐานกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้น และหากมีการพิจารณาข้อเรียกร้องในทางละเมิด เพื่อการชดเชยค่าสินไหมทดแทนตาม Domestic Violence Act, 1994 มาตรา 10 ศาลที่พิจารณาคดีก็คือศาลแพ่งในท้องที่ที่มีเขตอำนาจ

¹⁰¹ Domestic Violence Act, 1994 มาตรา 18A

¹⁰² Domestic Violence Act, 1994 มาตรา 2

2.11 มาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์แก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

ตาม Domestic Violence Act, 1994

คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวและคำสั่งคุ้มครอง

“คำสั่งคุ้มครองชั่วคราว”¹⁰³ หมายถึง คำสั่งที่ออกตาม Domestic Violence Act, 1994 มาตรา 4 ได้แก่

(1) ในระหว่างการสอบสวนการกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ศาลอาจจะออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวห้ามมิให้บุคคลที่ใช้ความรุนแรงภายในครอบครัว ใช้ความรุนแรงต่อคู่สมรส หรือบุคคลที่เคยสมรสกัน ต่อคู่สมรสหรือบุคคลที่เคยสมรสกัน หรือเด็กหรือผู้ทุพพลภาพ หรือสมาชิกคนอื่นๆ ภายในครอบครัว แล้วแต่กรณี

(2) คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวจะต้องกระทำโดยการยื่นคำขอต่อศาล

(3) ในการออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวของศาลตามอนุมาตรา (1) อาจรวมถึงบทบัญญัติห้ามมิให้บุคคลที่ขู้งบุคคลอื่นๆ ในการกระทำความรุนแรงภายในครอบครัวต่อคู่สมรสของตนหรือบุคคลที่เคยสมรสกัน หรือเด็กหรือผู้ทุพพลภาพหรือสมาชิกคนอื่นๆ ภายในครอบครัว แล้วแต่กรณี

(4) คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวจะหยุดมีผลใช้บังคับเมื่อ

(a) การสอบสวนแล้วเสร็จหรือ

(b) เมื่อเริ่มการดำเนินคดีอาญาต่อผู้ที่ศาลมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวเนื่องจาก

กระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว

“คำสั่งคุ้มครอง” หมายถึง คำสั่งที่ออกตามมาตรา 5 ของ Domestic Violence Act, 1994

คำสั่งคุ้มครอง ในการยื่นคำร้องทุกข์ว่ามีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ศาลอาจมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพอย่างหนึ่งอย่างใดหรือมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพมากกว่า 1 อย่าง ดังต่อไปนี้¹⁰⁴

(1) ห้ามมิให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวใช้ความรุนแรงต่อผู้ร้องทุกข์¹⁰⁵

(2) ห้ามมิให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวใช้ความรุนแรงภายในครอบครัว ต่อเด็ก¹⁰⁶

¹⁰³ Domestic Violence Act, 1994 มาตรา 4

¹⁰⁴ Domestic Violence Act, 1994 มาตรา 5(1)

¹⁰⁵ Domestic Violence Act, 1994 มาตรา 5(1)(a)

¹⁰⁶ Domestic Violence Act, 1994 มาตรา 5(1)(b)

(3) ห้ามไม่ให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวใช้ความรุนแรงภายในครอบครัวต่อผู้พหุพลภาพ¹⁰⁷

คำสั่งคุ้มครองที่ศาลได้ออกตาม Domestic Violence Act, 1994 มาตรา 5(1)(a)(b) หรือ (c) อาจรวมถึงบทบัญญัติที่ห้ามมิให้บุคคลที่ขงบุคคลอื่นๆ ในการกระทำความรุนแรงภายในครอบครัว ต่อบุคคลที่ได้รับความคุ้มครอง¹⁰⁸

2.12 การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนและการให้คำปรึกษา

การชดใช้ค่าสินไหมทดแทน และการให้คำปรึกษาดำเนินการตาม Domestic Violence Act, 1994

การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตาม Domestic Violence Act, 1994

ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับความทุกข์ทรมานจากการได้รับบาดเจ็บ หรือทรัพย์สินเสียหาย หรือได้รับความเสียหายทางการเงินอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ศาลที่พิจารณาคดีจะพิจารณาข้อเรียกร้องเรื่องค่าสินไหมทดแทนการได้รับบาดเจ็บหรือได้รับความสูญเสียตามความยุติธรรมและเหมาะสม¹⁰⁹

ในกรณีที่ศาลพิจารณาคดีข้อเรียกร้องเรื่องค่าสินไหมทดแทนการได้รับบาดเจ็บหรือได้รับความสูญเสียอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว อาจพิจารณาจากกรณีดังต่อไปนี้¹¹⁰

(1) การได้รับบาดเจ็บ หรือความทุกข์ทรมานของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ลักษณะและขอบเขตของการได้รับบาดเจ็บ หรือการทำร้ายทางจิตใจซึ่งรวมถึงความทุกข์ทรมานทางอารมณ์ของผู้ถูกกระทำด้วย

(2) ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว อันเนื่องมาจากการถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

(3) ค่าชดเชยการสูญเสียรายได้ของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว อันเป็นผลเนื่องมาจากการถูกกระทำด้วยความรุนแรงภายในครอบครัว

(4) เงินชดเชยค่าทรัพย์สินที่ถูกผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเอาไป หรือถูกทำลาย หรือถูกทำให้เกิดความเสียหาย

¹⁰⁷ Domestic Violence Act, 1994 มาตรา 5(1)(c)

¹⁰⁸ Domestic Violence Act, 1994 มาตรา 5(2)

¹⁰⁹ Domestic Violence Act, 1994 มาตรา 10(1)

¹¹⁰ Domestic Violence Act, 1994 มาตรา 10(2)

(5) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นและเหมาะสม ของผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ที่เกิดขึ้นเมื่อถูกบังคับให้แยกหรือถูกแยกออกจากผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งมีสาเหตุ อันเนื่องมาจากการถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เช่น ค่าใช้จ่ายในเรื่องการจัดหาสถานที่ พลอคภัยหรือที่หลบภัย ค่าใช้จ่ายในเรื่องการขนส่งและค่าใช้จ่ายในการเคลื่อนย้าย และค่าใช้จ่าย ที่ต้องใช้ในการสร้างครัวเรือนแยกออกมา ซึ่งภายใต้ Domestic Violence Act, 1994 อาจหมายรวมถึง จำนวนที่แสดงถึงการชำระหนี้กู้ยืมเพื่อบ้านหรือการชำระค่าเช่าหรือส่วนใดส่วนหนึ่งอันเกี่ยวกับ ที่อยู่อาศัยร่วมกันหรือที่อยู่อาศัยทางเลือก แล้วแต่กรณี เป็นระยะเวลาตามที่ศาลเห็นเป็นการยุติธรรม และจำเป็นตามสมควร

ในการพิจารณาค่าใช้จ่ายอันจำเป็นและเหมาะสมใดๆ ซึ่งอาจถูกนำมาพิจารณา ตามมาตรา 10 วรรค (2)(e)(iii) ศาลอาจทำการพิจารณา¹¹¹

- (1) สถานภาพทางการเงินของเหยื่อเช่นเดียวกับของจำเลย
- (2) ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างคู่ความและความเหมาะสมในการเรียกร้อง ให้จำเลยชำระหรือต้องรับผิดชอบในการชำระหนี้
- (3) ความเป็นไปได้ของการดำเนินการพิจารณาอื่นๆ ที่ได้กระทำขึ้นระหว่างคู่ความ และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องบทบัญญัติทางการเงินของคู่สมรสหรือคู่สมรส ก่อนตนและจำเลยอื่นๆ อย่างเหมาะสมมากกว่า

3. เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัวตามกฎหมายไทยกับกฎหมายมาเลเซีย

เมื่อเปรียบเทียบพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของประเทศไทยกับ Domestic Violence Act, 1994 ของประเทศมาเลเซีย แล้วจะพบว่า มีความเหมือน และความแตกต่างกันหลายประการ ดังนี้

3.1 กฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ของประเทศไทย ระบุความผิดเฉพาะในการกระทำความรุนแรงออกเป็นความผิดอีกความผิดหนึ่ง โดยแยกออกมาจากประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายมุ่งคุ้มครองสิทธิผู้ถูกระทำความรุนแรง ในครอบครัว ต้องการให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแจ้งเหตุเมื่อพบเห็นการกระทำความรุนแรง ในครอบครัว ต้องการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และรักษาความสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัว

¹¹¹ Domestic Violence Act, 1994 มาตรา 5(3)

โดยมีการนำแนวคิดในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) มาใช้ในการไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยไม่ผ่านการพิจารณาคดีการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด ศาลต้องพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมความกัน โดยมุ่งถึงความสงบสุข และการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสำคัญ มีการไกล่เกลี่ยเพื่อเยียวยาแก้ไขคู่ความ ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่ง ของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เปิดโอกาสให้ผู้ถูกกระทำและผู้กระทำได้มีโอกาสพบกันเพื่อให้ผู้กระทำความคิดได้รับรู้ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้ถูกกระทำจากการกระทำของผู้กระทำ ความผิดกฎหมายประสงค์ให้ทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบกลับคืนสู่สภาพดีเช่นเดิม โดยจัดการกับผลเสียหายภายหลังจากการกระทำ ความผิดเกิดขึ้นหรือจัดการกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ส่วนพระราชบัญญัติว่าด้วยความรุนแรงในครอบครัว ค.ศ. 1994 ของประเทศมาเลเซียไม่ได้แยกความผิดจากการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวออกเป็นอีกความผิดหนึ่ง แต่เป็นส่วนที่ต้องบังคับใช้ภายใต้ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศมาเลเซีย

3.2 ความหมายของคำว่า “ความรุนแรง” ของกฎหมายประเทศไทยและประเทศมาเลเซียกฎหมายของมาเลเซีย มีความครอบคลุมของลักษณะการกระทำมากกว่าในกฎหมายไทย ทำให้กฎหมายของมาเลเซียมีลักษณะการกระทำด้วยความรุนแรงที่ให้ความหมายกว้างกว่ากฎหมายไทย แม้จะมีลักษณะของการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่คล้ายกันคือ ต้องเป็นการกระทำโดยเจตนา และก่อให้เกิดหรือน่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ หรือสุขภาพ แต่ต่างกันตรงที่กฎหมายของมาเลเซียครอบคลุมถึงการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินหรือก่อให้เกิดความรำคาญต่อบุคคลในครอบครัวอีกด้วย

3.3 ความหมายของคำว่า “บุคคลในครอบครัว” ตามมาตรา 3 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของไทย ให้ความหมายของ “บุคคลในครอบครัว” ว่าเป็นคู่สมรส หมายถึงชายและหญิงที่อยู่ร่วมกัน โดยจดทะเบียนสมรส คู่สมรสเดิม หมายถึง ชายและหญิงที่เคยจดทะเบียนสมรส ต่อมาภายหลังได้จดทะเบียนหย่า ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภริยา โดยมิได้จดทะเบียนสมรส หมายถึง ชายและหญิงที่อยู่กินเป็นสามีภรรยา โดยมิได้จดทะเบียนสมรส และปัจจุบันยังคงอยู่กินฉันสามีภรรยาฉันอยู่หรือแยกทางกันแล้ว บุตร หมายถึง บุตรตามความเป็นจริงคือบุตรที่สืบสายโลหิตจากบิดามารดาของตน บุตรบุญธรรม หมายถึง บุตรบุญธรรมที่ต้องมีการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ตามพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 สมาชิกในครอบครัว นั้นมีความหมายกว้าง หมายถึงบุคคลที่มีความสัมพันธ์ทางสายโลหิตหรือทางญาติพี่น้องกัน เช่น บิดา มารดา พี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดา ลุง ป้า น้า อา ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นต้น รวมถึงบุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน หมายถึง บุคคลใดๆ

ที่ไม่ใช่บุคคลตามความหมายที่กล่าวมาแล้ว แต่ต้องพึงพาอาศัยกัน ไม่ว่าจะทางเศรษฐกิจหรือสังคม และต้องปรากฏว่าบุคคลนั้นต้องพึงพาอาศัยหรืออยู่ในครัวเรือนเดียวกัน ในขณะที่มีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งต้องพิจารณากันเป็นกรณี ส่วนพระราชบัญญัติว่าด้วยความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทย มีปรากฏอยู่ในมาตรา 2 โดยให้ความหมายของ “บุคคลในครอบครัว” ว่า คือ บุตรชายหรือบุตรสาว ที่บรรลุนิติภาวะแล้ว บิดาหรือมารดาของผู้กระทำความผิด หรือ พี่ชาย น้องชาย หรือพี่สาว น้องสาว หรือเครือญาติคนอื่นๆ ของผู้กระทำความผิดซึ่งศาลมีความเห็นว่าเป็นสมาชิกในครอบครัวนั้น

3.4 ความหมายของ “บุคคลในครอบครัว” ตามกฎหมายไทย ในเรื่องบุตรได้บัญญัติไว้เฉพาะบุตรและบุตรบุญธรรมเท่านั้น แต่กฎหมายของประเทศไทย บัญญัติว่าบุตรนั้นหมายรวมถึงการรับอุปการะโดยพฤตินัยด้วย ถึงแม้บุตรตามกฎหมายมาเลเซียนั้นมีการจำกัดความคำว่าบุตร หมายถึง บุตรชายหรือบุตรสาวที่บรรลุนิติภาวะแล้ว แต่หากเป็นบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะกฎหมายก็ได้บัญญัติความหมายของคำว่า สมาชิกในครอบครัวคนอื่นๆ หรือกรณีเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งเป็นสมาชิกในครอบครัวของผู้กระทำความผิด หรือครอบครัวของคู่สมรสของผู้กระทำความผิด ซึ่งยังคงนำความหมายของบทบัญญัติดังกล่าวมาปรับใช้ได้แล้วแต่กรณี

3.5 ความหมายของ “บุคคลในครอบครัว” ตามกฎหมายไทยในเรื่องคู่สมรสนั้นครอบคลุมถึงคู่สมรสหรือคู่สมรสเดิมทั้งที่ยังอยู่กินและเคยอยู่กินฉันสามีภรรยาโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรสอีกด้วย ส่วนกฎหมายของประเทศไทย นิยามคำว่า “คู่สมรส” หมายถึงคู่สมรสที่ได้จดทะเบียนสมรสหรือจัดพิธีมงคลสมรส โดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส แต่ไม่ได้รวมถึงผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภรรยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส และมีได้จัดพิธีมงคลสมรส คำนิยาม “บุคคลในครอบครัว” ที่ปรากฏตามกฎหมายไทย ดังนั้นความหมายของ “บุคคลในครอบครัว” ตามกฎหมายไทยย่อมครอบคลุมและส่งผลให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับความคุ้มครองและสิทธิ ตามกฎหมายฉบับนี้ครอบคลุมมากกว่ากฎหมายของประเทศไทย

3.6 เรื่องโทษฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามกฎหมายไทยมาเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศไทย พบว่า มาตรา 4 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของไทยได้กล่าวถึงเรื่องของการกระทำอันเป็นความรุนแรงในครอบครัว ถือว่าเป็นการกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว และระบุโทษของการกระทำ ความผิดไว้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ไม่มีบทบัญญัติที่ต้องรับโทษทางอาญาเพิ่มขึ้น กรณีผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครอง หรือคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว

บทบัญญัติดังกล่าวของกฎหมายไทยได้กำหนดให้การกระทำความผิดฐานกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีโทษทางอาญา แต่เมื่อพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของกฎหมาย พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 แล้วกฎหมายมีเจตนารมณ์ต้องการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และให้การปกป้องผู้ถูกกระทำ เพื่อให้โอกาสผู้กระทำความผิดได้กลับตนเป็นคนดีและเพื่อยังยั้งไม่ให้ผู้กระทำหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก อีกทั้งช่วยให้ผู้ถูกกระทำได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับตน และรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีของบุคคลในครอบครัว

เมื่อนำกฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายของประเทศมาเลเซียมาเปรียบเทียบกันในเรื่องของบทกำหนดโทษฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวนั้น กฎหมายของไทยได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องระวางโทษไว้โดยตรงทั้งโทษจำคุกและโทษปรับ โดยมีโทษทางอาญาที่สามารถนำมาใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่ได้เข้าสู่วิธีการดำเนินการแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว แทนการลงโทษและเงื่อนไขการยอมความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้อง แต่หากผู้กระทำความผิดได้เข้าสู่วิธีการดำเนินการแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว เช่น ศาลใช้ดุลพินิจพิจารณากำหนด ใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุมความประพฤติ ผู้กระทำความผิด ให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว หรือทำทัณฑ์บนไว้ อย่างไรก็ตามอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกัน เพื่อแทนการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด แต่หากผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวศาลมีอำนาจที่จะยกคดีขึ้นดำเนินการต่อไป

ส่วนกฎหมายของประเทศมาเลเซีย บัญญัติบทกำหนดโทษทางอาญาไว้ในกฎหมายทั้งโทษทางอาญาฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว และกรณีฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครอง และคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว โดยกำหนดโทษทางอาญาไว้ทั้งโทษปรับและจำคุก อีกทั้งยังลงโทษทางอาญาต่อบุคคลที่มีพฤติกรรมขู่ข่ม ให้ผู้อื่นกระทำความรุนแรงต่อบุคคลที่ได้รับคำสั่งคุ้มครองอีกด้วย ซึ่งในกรณีที่ฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษทางอาญาสูงกว่าโทษทางอาญาที่บัญญัติสำหรับความผิดที่ได้กระทำฐานกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

3.7 เรื่องการยอมความ ในวรรคที่สองของมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของไทย ให้การกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดที่สามารถยอมความกันได้ เนื่องจากกฎหมายมีวัตถุประสงค์เพื่อจะรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัวโดยให้ครอบครัวกลับมาอยู่กินร่วมกันได้อย่างปกติสุขเหมือนดังเดิม โดยมีลักษณะเป็นมาตรการพิเศษแทนการดำเนิน คดีอาญา แต่ไม่ได้ลบเลือนความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น ยกเว้นการกระทำความผิดตามกฎหมายอาญาฐานทำร้ายร่างกายตามประมวล

กฎหมายอาญา มาตรา 295 ให้ถือว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ในพระราชบัญญัติว่าด้วยความรุนแรงในครอบครัวของประเทศมาเลเซีย ไม่ได้บัญญัติให้การกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดที่สามารถยอมความได้ เพียงแต่กำหนดให้ศาลสามารถออกคำสั่งคุ้มครองบุคคลในครอบครัวเพื่อปกป้องคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว และป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีกในระหว่างการดำเนินการตามพระราชบัญญัติหรือระหว่างการถูกดำเนินคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญา โดยมีได้มีเจตนารมณ์หรือมุ่งเน้นในการที่จะให้ครอบครัวที่เกิดความรุนแรงกลับมาอยู่กินร่วมกันได้อย่างปกติสุขเหมือนดังเดิมอย่างเช่นเจตนารมณ์ตามกฎหมายของประเทศไทยแต่มุ่งเน้นในการให้ความคุ้มครอง และเยียวยาผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวมากกว่าการที่จะให้ครอบครัวกลับมาอยู่กินร่วมกันตามเดิม

แต่พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 ได้ยกเลิกพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ทำให้ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ถูกยกเลิกกลายเป็นความผิดอาญาแผ่นดินดังเดิม แต่พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 ยังคงหลักความรุนแรงในครอบครัว (Domestic violence) ไว้ในกฎหมาย แต่ขยายลักษณะความผิดอาญาที่บุคคลในครอบครัวกระทำต่อกันให้กว้างขึ้น และนำหลักการกระทำครั้งเดียวต้องรับผิดสองทางมาใช้บังคับกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่มีโทษทางอาญา โดยสามารถใช้มาตรการทางอาญาและมาตรการในการคุ้มครองสวัสดิภาพควบคู่กันไป โดยกำหนดให้มีมาตรการป้องกันและมาตรการแก้ไข ซึ่งเน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามโปรแกรมบำบัดให้เหมาะสมกับลักษณะการกระทำความรุนแรงในครอบครัว และเมื่อปฏิบัติได้ครบถ้วนจะได้รับประโยชน์ในทางคดีอาญา

3.8 เรื่องการแจ้งเหตุกระทำความรุนแรงในครอบครัว ตามกฎหมายไทยมาเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศมาเลเซียจะพบว่า ตามมาตรา 5 ของกฎหมายไทย การแจ้งเหตุการกระทำความรุนแรงในครอบครัว กฎหมายบัญญัติให้ผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำความรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว เช่นเดียวกับกฎหมาย ของประเทศมาเลเซีย การแจ้งเหตุกระทำความรุนแรงในครอบครัว บัญญัติให้ผู้พบเห็นหรือทราบการกระทำความรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย กฎหมายไม่ได้บัญญัติถึงตัวผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวว่ามีหน้าที่ที่จะต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เหมือนดังที่ระบุไว้ในกฎหมายไทย ฉะนั้นตามกฎหมาย

ของประเทศมาเลเซีย ดีความได้ว่าผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว ไม่มีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เหมือนกฎหมายไทย แต่ทั้งนี้ในกฎหมายของประเทศมาเลเซีย ไม่ได้ตัดสิทธิ์ในการที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว จะเป็นผู้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่แต่อย่างใด

ในส่วนของกฎหมายไทยระบุว่า การแจ้งเหตุกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น หากผู้แจ้งได้กระทำโดยสุจริต ผู้แจ้งไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง ซึ่งก็มีลักษณะเหมือนกับกฎหมายของประเทศมาเลเซีย ที่มีปรากฏอยู่ในมาตรา 18(2) ว่าหากผู้แจ้งเหตุ ความรุนแรงในครอบครัวได้กระทำโดยสุจริต ไม่ต้องรับผิดชอบหมิ่นประมาท หรือความผิดอื่นใด อันเนื่องมาจากการให้ข้อมูลนั้น ทั้งนี้กฎหมายของทั้งสองประเทศประสงค์ จะให้ความคุ้มครองต่อผู้แจ้งเหตุหากได้แจ้งเหตุโดยสุจริต เนื่องจากหากกฎหมายไม่ให้ความคุ้มครอง ต่อผู้แจ้งเหตุย่อมเป็นการยาก ที่ผู้พบเห็นเหตุการณ์กระทำ ความรุนแรงในครอบครัว จะแจ้งเหตุ ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง เนื่องจากมักคิดว่าตนเองอาจต้องรับความเดือดร้อนและต้องรับผิดชอบ ทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครองในภายหลัง ซึ่งกฎหมายในเรื่องนี้สามารถส่งเสริมให้ บุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมากขึ้น เนื่องจาก หากบัญญัติให้ผู้แจ้งเหตุยังคงมีความรับผิดชอบทางแพ่ง อาญา และปกครอง ผู้ที่พบเห็นเหตุการณ์ ย่อมไม่อยากจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการแจ้งเหตุผู้กระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล มีอำนาจ หรือมีฐานะทางสังคม และเศรษฐกิจสูง เนื่องจากเกรงว่าตนต้องได้รับความเดือดร้อนจากผลของการแจ้งเหตุที่ตนได้ดำเนินการไป

3.9 เรื่องอายุความในการดำเนินคดี เมื่อนำเรื่องอายุความในการดำเนินคดีตามกฎหมายไทย มาเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศมาเลเซียแล้วจะเห็น ได้ว่าการนับอายุความตามกฎหมายไทยนั้น ส่งผลดีต่อผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมากกว่ากฎหมายของประเทศมาเลเซีย เนื่องจาก เริ่มนับอายุความจากวันที่ผู้ถูกระทำอยู่ในวิสัยและมี โอกาสที่จะแจ้งหรือร้องทุกข์ได้ ซึ่งการดำเนินการ ต่อผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ถูกระทำ และรักษาสถานะภาพที่ดีของครอบครัวหลังจากดำเนินการตามกฎหมายฉบับนี้แล้ว

3.10 เรื่องการฟ้องคดีและการคัดฟ้องตามกฎหมายไทยมาเปรียบเทียบกับกฎหมาย ของประเทศมาเลเซียแล้วจะพบว่า กฎหมายพระราชบัญญัติว่าด้วยความรุนแรงในครอบครัว ของประเทศมาเลเซีย ไม่ได้บัญญัติในเรื่องของการฟ้องคดีและการคัดฟ้องไว้เป็นการเฉพาะ จึงใช้ระยะเวลาของการฟ้องคดี และการคัดฟ้องตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้นจึงไม่ส่งผล ให้เกิดความยากลำบากต่อพนักงานสอบสวนในการนำกฎหมายนี้มาบังคับใช้ อีกทั้งพนักงานสอบสวน มีความชำนาญและเชี่ยวชาญในการจัดทำสำนวนอยู่แล้ว การดำเนินการฟ้องคดีและการคัดฟ้อง ผู้กระทำความผิดตามกฎหมายนี้จึงไม่ก่อให้เกิดความยากลำบากต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ และไม่มี

ระยะเวลาที่เร่งรีบในการดำเนินการของพนักงานสอบสวนและสามารถฟ้องคดีภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ส่วนระยะเวลาที่น้อยและเร่งรีบในการฟ้องคดีตามกฎหมายไทย อาจส่งผลให้กฎหมายถูกละเลย และไม่ค่อยมีการนำกฎหมายฉบับนี้มาบังคับใช้ และผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ไม่ได้รับประโยชน์สมดังเจตนารมณ์ของกฎหมาย

3.11 เรื่องพนักงานเจ้าหน้าที่และอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายไทย มาเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศมาเลเซียแล้วจะพบว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของไทยปรากฏอยู่ใน มาตรา 3 มี 2 ประเภท ได้แก่

(1) บุคคลที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติ

(2) พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เมื่อพิจารณาตาม (2) คำว่าพนักงานฝ่ายปกครองคือ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ปลัดอำเภอ นายอำเภอ ปลัดจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัด และเจ้าหน้าที่ตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ส่วนพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความรุนแรงในครอบครัว ของประเทศมาเลเซียปรากฏอยู่ในมาตรา 2 บัญญัติว่าหมายถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่สวัสดิการสังคม

พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายไทยและมาเลเซียมีความแตกต่างกันกล่าวคือ กฎหมาย ของประเทศมาเลเซียมีการกำหนดเป็นการแน่นอนและตายตัวว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความรุนแรงในครอบครัวของประเทศมาเลเซีย คือเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่สวัสดิการสังคม และให้ความหมายของ “เจ้าหน้าที่ตำรวจ” ไว้ว่ามีความหมายเดียวกับที่กำหนดในพระราชบัญญัติตำรวจ ปี 1967 ของประเทศมาเลเซีย ฉะนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจหมายถึง ตำรวจทุกนายเมื่อประสบเหตุความรุนแรงภายในครอบครัว สามารถดำเนินการตามกฎหมายฉบับนี้ได้ทันที ส่งผลให้กฎหมายของประเทศมาเลเซียสามารถนำมาบังคับใช้ได้อย่างกว้างขวางและทั่วถึง ไม่ถูกละเลยหรือถูกมองข้ามในการนำกฎหมายฉบับนี้ มาบังคับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย อีกทั้งกฎหมายของประเทศมาเลเซียยังระบุให้เจ้าหน้าที่สวัสดิการสังคม เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย ซึ่งจะส่งผลดีต่อการปฏิบัติหน้าที่เป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเจ้าหน้าที่สวัสดิการสังคมย่อมมีความชำนาญและเชี่ยวชาญในกฎหมายมากกว่าเจ้าหน้าที่ ของหน่วยงานอื่น สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล อีกทั้งกฎหมาย ของประเทศมาเลเซียยังมีได้จำกัดว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคม

และความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายไทย อีกทั้งในกฎหมายของประเทศไทยบัญญัติให้พนักงานฝ่ายปกครองเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย ซึ่งยิ่งทำให้เกิดปัญหายุ่งยากในการบังคับใช้กฎหมายอันมีความละเอียดอ่อนและซับซ้อนเนื่องจากพนักงานฝ่ายปกครองมีบทบาทหน้าที่และภารกิจอื่นๆ หลายด้าน ส่งผลให้พนักงานฝ่ายปกครองไม่มีเวลาในการปฏิบัติงานตามกฎหมายนี้ ส่งผลให้กฎหมาย ฉบับนี้ถูกละเลย

ส่วนอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของไทย บัญญัติไว้ว่า การแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่อาจกระทำด้วยวาจา กระทำเป็นหนังสือ ทางโทรศัพท์ วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นใด ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการระงับเหตุโดยมิชักช้า

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้พบเห็นการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือได้รับแจ้งเหตุกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ ที่เกิดเหตุเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ทันที โดยไม่ต้องมีหมายค้น แต่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้นั้นจะต้องปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็น หรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551 ซึ่งตามระเบียบดังกล่าวบัญญัติไว้ว่า เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่พบการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงตัวชี้แจงว่ากล่าวแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเพื่อให้ยุติการกระทำโดยดีก่อน ถ้าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวยังคงขัดขืนอยู่อีก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเพื่อดำเนินการระงับเหตุ และในข้อ 6 บัญญัติว่าเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งให้รู้ว่ามีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่บันทึกวันเวลาที่ได้รับแจ้งไว้ทันที พร้อมรายละเอียดวัน เวลา สถานที่เกิดเหตุ ชื่อผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวและผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเท่าที่ผู้แจ้งสามารถ ระบุนได้ รวมทั้งพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่า มีการใช้ความรุนแรงในครอบครัว หรือมีการกระทำความรุนแรง ในครอบครัว เว้นแต่ในกรณีเร่งด่วนอันมีเหตุที่เชื่อได้ว่ามีการใช้ความรุนแรงในครอบครัวให้ดำเนินการ ตามข้อ 5 ทันทีแล้วจึงจัดทำบันทึกในทันทีที่ดำเนินการได้ ซึ่งในข้อ 5 วรรคสอง บัญญัติว่า แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไว้รักษาพยาบาลหรือพยาบาล ซึ่งมีหน้าที่ดูแลผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่เป็นศิษย์หรือลูกจ้าง จะต้องแจ้งหรือรายงานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่โดยมิชักช้า

มาตรา 5 วรรคสอง ของกฎหมายไทยยังให้ความคุ้มครองต่อผู้แจ้งโดยสุจริต โดยบัญญัติว่า การแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง เมื่อได้กระทำโดยสุจริต ย่อมได้รับความคุ้มครองและไม่ต้องรับผิดทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง

ส่วนพระราชบัญญัติว่าด้วยความรุนแรงในครอบครัวของประเศมาเลเซีย มีปรากฏอยู่ในมาตรา 18(1) บัญญัติว่า บุคคลใดมีเหตุอันควรเชื่อว่าความผิดอันเกี่ยวกับความรุนแรงภายในครอบครัว ได้เกิดขึ้นหรือมีผู้กระทำความผิดฐานกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอาจให้ข้อมูลอันเกี่ยวกับการกระทำนั้นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ส่วนมาตรา 18(2) ห้ามมิให้บุคคลใดที่ได้ให้ข้อมูลการกระทำความผิด ฐานกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวโดยสุจริต มีความผิดฐานหมิ่นประมาทหรือความผิดอื่น อันเนื่องมาจากการได้ให้ข้อมูลนั้น ส่วนในมาตรา 18A บัญญัติว่า ความผิดอันเกี่ยวกับความรุนแรงภายในครอบครัวถือเป็นความผิดที่จับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ

เมื่อนำบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวของประเทศไทย และประเศมาเลเซียมาเปรียบเทียบ มีข้อแตกต่างกันคือ

1) กฎหมายของประเศมาเลเซีย มิได้กำหนดวิธีการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ดังที่กฎหมายไทยกำหนด เพียงแต่บัญญัติให้การแจ้งนั้นให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายเท่านั้น ซึ่งการมิได้บัญญัติถึงวิธีการแจ้งต่อเจ้าพนักงานก็มิได้ส่งผลกระทบต่อการใช้กฎหมายในเรื่องนี้ ผู้แจ้งเหตุความรุนแรง ในครอบครัว สามารถแจ้งเหตุต่อพนักงานเจ้าหน้าที่อย่างไรเพียงใดก็ได้ภายในกำหนดอายุความ ตามคดีอาญาปกติ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งเหตุแล้วต้องดำเนินการระงับเหตุโดยเร็วเช่นเดียวกัน

2) กฎหมายของไทยและกฎหมายของประเศมาเลเซีย ให้ความคุ้มครองต่อผู้แจ้งเหตุการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ว่าหากได้กระทำโดยสุจริต ไม่มีความผิดแต่มีข้อแตกต่างในการบัญญัติกฎหมายโดยกฎหมายไทยบัญญัติไว้ในมาตรา 5 วรรคสอง โดยให้ความคุ้มครองผู้แจ้งเหตุ โดยสุจริตว่าไม่ต้องรับผิดทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง ส่วนกฎหมายของประเศมาเลเซีย บัญญัติไว้ใน มาตรา 18A ว่าผู้แจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัวที่แจ้งเหตุโดยสุจริต ไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท หรือความผิดอื่นอันเนื่องมาจากการให้ข้อมูลนั้น ซึ่งกฎหมายของไทยและมาเลเซียนั้นมีเจตนารมณ์ที่จะให้ความคุ้มครองต่อผู้แจ้งเหตุกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ที่แจ้งโดยสุจริต เพราะหากกฎหมายไม่ให้ความคุ้มครองต่อผู้แจ้งเหตุ เมื่อมีผู้พบเห็นเหตุการณ์กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว อาจส่งผลให้ไม่มีผู้ใดแจ้งเหตุต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เนื่องจากตนอาจต้องมีส่วนรับผิดชอบต่อการแจ้งเหตุในภายหลังได้

ในส่วนของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อได้พบเห็นการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือรับแจ้งตามมาตรา 5 แล้ว ต้องดำเนินการตามกฎหมายเช่นใดนั้น ตามกฎหมายไทยบัญญัติไว้ในมาตรา 6 วรรคสอง โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุเพื่อสอบถามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่นั้น เกี่ยวกับการกระทำที่ได้รับแจ้ง รวมทั้งให้มีอำนาจจัดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษาจากแพทย์ และขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดี ให้จัดให้ผู้นั้นร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าผู้นั้นไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ร้องทุกข์แทนได้ โดยต้องปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2551

ส่วนการดำเนินงานของพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นหรือได้รับแจ้งเหตุความรุนแรง ในครอบครัวของกฎหมายประเทศมาเลเซีย นั้นบัญญัติไว้ในมาตรา 19 หน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับ มาตรา 19(1) บัญญัติถึงหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับ คือ

(a) ช่วยเหลือเหยื่อจากความรุนแรงภายในครอบครัวในการยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวในเรื่องความรุนแรงภายในครอบครัว

(b) จัดหาหรือจัดเตรียมการเดินทางสำหรับผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เพื่อไปยังที่อยู่อาศัยอื่นที่เป็นทางเลือกหรือสถานที่ปลอดภัยหรือที่หลบภัย หากจำเป็นต้องมีการเดินทางเช่นนั้น

(c) จัดหาหรือจัดเตรียมการเดินทางสำหรับผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เพื่อไปยังโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลที่อยู่ใกล้ที่สุดเพื่อการรักษาอาการบาดเจ็บ หากการรักษานั้นเป็นการจำเป็น

(d) อธิบายให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวทราบถึงสิทธิในการได้รับความคุ้มครองจากการถูกกระทำด้วยความรุนแรงภายในครอบครัว

(e) ติดตามผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไปยังสถานที่อยู่อาศัยแห่งใหม่ของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงหรือที่อยู่อาศัยเดิมเพื่อเก็บทรัพย์สินของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงนั้น

และได้บัญญัติในมาตรา 19(2) ในกรณีเจ้าพนักงานบังคับเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย ให้มีหน้าที่เพิ่มเติมคือ

(a) ใช้อำนาจในการจับตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายลายลักษณ์อักษรอื่นๆ

(b) นำผู้กระทำความผิดออกไปจากที่อยู่อาศัยหรือตรวจตราการนำบุคคลที่ถูกแยกออกไปจากที่อยู่อาศัยร่วมกันในกรณีที่ศาลออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว

เมื่อนำเรื่องดังกล่าวตามกฎหมายไทยและกฎหมายของประเทศมาเลเซียมาเปรียบเทียบกันแล้ว มีข้อแตกต่างเรื่องอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายไทยกับของประเทศมาเลเซียนั้น คลอบคลุมและใกล้เคียงกัน โดยมีอำนาจในการจัดเตรียมหรือย้ายผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงให้ออกไปอยู่ในสถานที่ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่จัดหาหรือจัดเตรียมไว้เมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องย้ายออกจากที่อยู่เดิม สามารถออกคำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองชั่วคราว หรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างเสนอต่อศาล เพื่อให้ศาลเห็นชอบกับคำสั่งดังกล่าว ส่งผลให้กระบวนการดังกล่าวเกิดความรวดเร็วและทันต่อความต้องการจำเป็นเร่งด่วนในการช่วยเหลือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ และสามารถยับยั้ง ผู้ก่อเหตุกระทำความผิดซ้ำได้อีก

3.12 เรื่องศาลที่พิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัวตามกฎหมายไทยมาเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศมาเลเซียแล้วจะเห็นได้ว่า ศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาคดีความผิดฐานกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทยนั้นคือศาลเยาวชนและครอบครัว ส่วนศาลที่พิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัวของประเทศมาเลเซียนั้นคือศาลคดีอาญาและศาลแพ่งทั่วไป ที่มีเขตอำนาจ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีอำนาจพิจารณาคดีความผิดฐานกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ตามกฎหมายไทยนั้น ย่อมส่งผลดีและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญตามกฎหมายฉบับนี้โดยตรง ย่อมส่งผลให้มีความเชี่ยวชาญ และเกิดความละเอียดอ่อนในการดำเนินการให้สำริดผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้ดีกว่าศาลอาญาทั่วไปซึ่งมุ่งเน้นการดำเนินต่อผู้กระทำความผิดตามวิธีพิจารณาคดีอาญาทั่วไป

เมื่อนำบทบัญญัติเรื่องการคุ้มครองตามกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทย และประเทศมาเลเซียมาเปรียบเทียบกัน จะเห็นได้ว่า เรื่องการคุ้มครองตามกฎหมายไทยนั้นหากผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่ประสงค์จะดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัว ผู้ถูกกระทำสามารถที่จะขอรับความคุ้มครองตามกฎหมายฉบับนี้ได้ โดยหากประสงค์ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายฉบับนี้ ความคุ้มครองดังกล่าวสามารถบันทึกได้แบ่งออกเป็น 3 เรื่อง คือ 1) เรื่องความปลอดภัย 2) เรื่องค่าเสียหาย

3) เรื่องค่าเลี้ยงดู โดยเจ้าพนักงานจัดทำบันทึกข้อตกลงเสนอต่อศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมาย พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน และครอบครัว พ.ศ. 2553 และเมื่อมีการจัดทำบันทึกแล้วพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้จัดทำจะมีหน้าที่ เฝ้าระวังให้คู่กรณีประพฤติปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าว ซึ่งภายหลังหากมีการฝ่าฝืนบันทึกข้อตกลง ดังกล่าว สามารถนำข้อตกลงดังกล่าวมาฟ้องร้องต่อศาลได้ ซึ่งหากคู่กรณีจดทะเบียนสมรสกัน ในเรื่องค่าเลี้ยงดูศาลจะใช้ถ้อยคำว่าค่าเลี้ยงดู หากคู่กรณีไม่ได้จดทะเบียนสมรสกันเรียกว่า เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้น ซึ่งศาลจะมองเรื่องเงินและเรื่องค่าทำขวัญแก่คู่กรณีด้วย ซึ่งหาก คู่กรณีไม่ชำระค่าเลี้ยงดูนั้น สามารถหักและยึดเงินเดือนของคู่กรณีมาชำระแก่ผู้ถูกระทำได้ ตามกฎหมาย และหากผู้กระทำไม่สามารถจะชำระเงินดังกล่าวได้ศาลมีอำนาจออกหมายเรียก มาไต่สวน และมีอำนาจลงโทษจำคุกได้ ซึ่งแตกต่างจากคดีแพ่งทั่วไป

ในส่วนคำสั่งคุ้มครองตามกฎหมายของประเทศมาเลเซียนั้น จะมีคำสั่งคุ้มครอง ชั่วคราว และคำสั่งคุ้มครอง ซึ่งมุ่งเน้นเรื่องความประพฤติของผู้กระทำคามผิด โดยห้ามมิให้ ผู้กระทำผิดกระทำความรุนแรง หรือยุยงให้ผู้อื่นกระทำความรุนแรง หรือกำหนดห้ามมิให้ผู้กระทำผิด เข้าไปในสถานที่ต่างๆ อันเป็นการรบกวนหรืออาจก่อความรุนแรงต่อผู้ถูกระกระทำซ้ำอีก หรือห้ามมิให้ผู้กระทำความผิดติดต่อกับผู้ถูกระกระทำ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานก่อน โดยคำสั่งคุ้มครองเช่นว่านั้นจะมีผลบังคับไม่เกิน 12 เดือน อาจขยายระยะเวลาของคำสั่งคุ้มครองนั้น ออกไปได้อีก 1 ครั้ง ซึ่งตามกฎหมายของประเทศมาเลเซียมิได้มีคำสั่งคุ้มครองในเรื่องค่าเสียหาย และค่าเลี้ยงดูที่ผู้กระทำความผิดต้องมีส่วนรับผิดชอบ ต่อผู้ถูกระกระทำอย่างเช่นกฎหมายไทย แต่อย่างไรก็ตามศาลสามารถพิจารณาเรื่องค่าสินไหมทดแทนได้ ตามกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกระกระทำ ด้วยความรุนแรงของประเทศมาเลเซีย

เมื่อนำเรื่องการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมายไทยกับกฎหมายมาเลเซีย มาเปรียบเทียบกัน พบว่าบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องดังกล่าวของทั้งสองประเทศ บัญญัติให้ผู้ ที่กระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ต้องชดใช้เงินช่วยเหลือเหยื่อ ตามความเสียหาย ที่เหยื่อได้รับ หรือผลร้ายที่เกิดขึ้นกับผู้ถูกระกระทำอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐาน กระทำด้วยความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัวของผู้กระทำนั้น

ตารางที่ 3.1 เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงภายในครอบครัวตามกฎหมายไทยกับกฎหมายมาเลเซีย

หัวข้อ	ไทย	มาเลเซีย
1. ความผิดฐานกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว	<p>-พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ระบุแยกความผิดเฉพาะในการกระทำด้วยความรุนแรงออกเป็นความผิดอีกความผิดหนึ่ง โดยแยกออกมาจากประมวลกฎหมายอาญา</p> <p>-พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 กำหนดให้การกระทำความผิดฐานกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ตั้งแต่เดิม ตามประมวลกฎหมายอาญา แต่สามารถใช้มาตรการทางอาญาและมาตรการในการคุ้มครองสวัสดิภาพควบคู่กันไป</p>	<p>-Domestic Violence Act, 1994 ไม่ได้แยกความผิดจากการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวออกเป็นอีกความผิดหนึ่ง แต่เป็นส่วนที่ต้องบังคับใช้ภายใต้ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศมาเลเซีย</p>
2. ความหมายของคำว่า “ความรุนแรง”	<p>-พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 นิยาม “การกระทำความรุนแรงในครอบครัว” หมายถึง การกระทำใดๆ โดยมุ่งประสงค์ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัว ต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ แต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท และการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน และการกระทำที่ก่อให้เกิดความรำคาญต่อบุคคลในครอบครัว</p>	<p>-Domestic Violence Act, 1994 นิยาม “การกระทำความรุนแรงในครอบครัว” หมายถึง การกระทำโดยเจตนา หรือกระทำโดยรู้อยู่แล้วหรือตั้งใจที่จะทำให้นุคคลในครอบครัวกลัวว่าจะได้รับอันตรายต่อร่างกาย การบังคับบุคคลในครอบครัวโดยใช้กำลังขู่ขู่คุกคาม หรือผูกมัดในการดำเนินการ หรือการคุกคามทางเพศ หรือการอื่นใด ซึ่งบุคคลในครอบครัวมีสิทธิที่จะไม่กระทำการนั้นได้ รวมถึงการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน และการกระทำที่ก่อให้เกิดความรำคาญต่อบุคคลในครอบครัว</p>

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

หัวข้อ	ไทย	มาเลเซีย
	<p>-พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562</p> <p>นิยาม“การกระทำความรุนแรงในครอบครัว” หมายถึง การกระทำใดๆ ที่บุคคลในครอบครัวได้กระทำต่อกันโดยเจตนาให้เกิดหรือในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ สุขภาพ เสรีภาพ หรือชื่อเสียง ของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ</p>	
<p>3. ความหมายของคำว่า “บุคคลในครอบครัว”</p>	<p>พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ให้ความหมายของคำว่า “บุคคลในครอบครัว” หมายถึง</p> <ul style="list-style-type: none"> -คู่สมรส -คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส -บุตร บุตรบุญธรรม -สมาชิกในครอบครัว -บุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน <p>พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 ให้ความหมายของคำว่า “บุคคล ในครอบครัว” หมายถึง</p> <ul style="list-style-type: none"> -ผู้บุพการี -ผู้สืบสันดาน -คู่สมรส คู่สมรสเดิม 	<p>-Domestic Violence Act, 1994 ให้ความหมายของคำว่า “บุคคลในครอบครัว” หมายถึง</p> <ul style="list-style-type: none"> -สามีหรือภริยา -คู่สมรสเดิม -เด็ก -บุคคลที่มีความสามารถที่อาศัยอยู่ในครอบครัว -สมาชิกในครอบครัวคนอื่นๆ

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

หัวข้อ	ไทย	มาเลเซีย
	<p>-ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภริยา โดยมิได้จดทะเบียนสมรส</p> <p>-บุตรบุญธรรม</p> <p>-บุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน</p>	
4. มาตรการทางกฎหมาย ต่อผู้กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว		
4.1 ฐานความผิดของการกระทำด้วยความรุนแรงภายในครอบครัว	<p>-พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กำหนดฐานความผิดความรุนแรงในครอบครัวไว้ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ศาลอาจพิจารณาไม่ลงโทษทางอาญากับผู้กระทำ ความผิด แต่ใช้วิธีการอื่น เช่น การคุมประพฤติ การให้ชดใช้เงินช่วยเหลือ บรรเทาทุกข์ เป็นต้น (มาตรา 12)</p> <p>-พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนา และ คุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 กำหนดให้การกระทำความผิดฐานกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เป็นความผิดอาญาแผ่นดินตามประมวลกฎหมายอาญา แต่สามารถใช้มาตรการทางอาญาและมาตรการในการคุ้มครอง สวัสดิภาพควบคู่กันไป</p>	<p>-Domestic Violence Act, 1994 ไม่มี การกำหนดฐานความผิดความรุนแรงในครอบครัวไว้ต่างหาก การลงโทษผู้กระทำความผิดจึงเป็นไปตาม Penal Code (Act 574)</p>

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

หัวข้อ	ไทย	มาเลเซีย
4.2 การขอมความ	<p>-พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 (มาตรา 4 วรรคสอง) กำหนดให้การกระทำ ความผิดฐานกระทำด้วยความรุนแรง ต่อบุคคลในครอบครัว เป็นความผิดที่ สามารถขอมความกันได้ แต่ไม่ได้ ครอบคลุมความผิดตามประมวลกฎหมาย อาญา หรือกฎหมายอื่น ยกเว้นการกระทำ ความผิดตามกฎหมายอาญาฐาน ทำร้าย ร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 ให้ถือว่าการทำความผิด ดังกล่าวเป็นความผิดอันขอมความได้</p> <p>-พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนา และคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 กำหนดให้ในกรณีที่เกิดการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวและศาลมี คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพประกอบ กับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ถูกดำเนินคดีอาญา อันเนื่องมาจากการ กระทำความรุนแรง ในครอบครัวด้วย หากผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ได้ปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ ครบถ้วนแล้ว โดยการกระทำที่เป็นความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญานั้นมีผลให้ สามารถขอมความกันได้หากเป็นการ กระทำจากบุคคลภายในครอบครัวเดียวกัน เช่น ความผิดขู่ฆ่า ทำร้ายร่างกายผู้อื่น จนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำเป็นอันตราย แก่กายหรือจิตใจ ตามมาตรา 295 ซักหรือแสดงอาวุธในการวิวาทต่อสู้ ตามมาตรา 379 ความผิดขู่ฆ่าทำร้าย</p>	<p>- Domestic Violence Act, 1994 ไม่ได้ กำหนดให้การทำความผิดฐาน กระทำด้วยความรุนแรงต่อบุคคล ในครอบครัว เป็นความผิดที่สามารถ ขอมความกันได้ เพียงแต่กำหนดให้ ศาลสามารถออกคำสั่งคุ้มครองบุคคล ในครอบครัวเพื่อปกป้องคุ้มครอง ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความรุนแรง ในครอบครัวทำความผิดซ้ำขึ้นอีก ในระหว่าง การดำเนิน การตาม พระราชบัญญัติ หรือระหว่างการ ถูกดำเนิน คดีอาญาตามประมวล กฎหมายอาญา</p>

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

หัวข้อ	ไทย	มาเลเซีย
	<p>ร่างกายผู้อื่น โดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ตามมาตรา 391 ความผิดข้อหาทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัว หรือความตกใจโดยการขู่เข็ญ ตามมาตรา 392 ความผิดข้อหาคุกคามผู้อื่น ซึ่งหน้า หรือด้วยการโฆษณา ตามมาตรา 393 ความผิดข้อหากระทำด้วยประการใดๆ ต่อผู้อื่น อันเป็นการรังแก ข่มเหง คุกคาม หรือกระทำให้ได้รับความอับอาย หรือเดือดร้อนรำคาญ ตามมาตรา 397 ความผิดข้อหากระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทารุณต่อเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปี คนป่วยเจ็บหรือคนชรา ซึ่งต้องพึ่งผู้อื่น ในการดำรงชีพ หรือการอื่นใด ตามมาตรา 398 แต่การขอมความตามกฎหมายฉบับนี้มีเงื่อนไขในการ ที่จะต้องให้ผู้กระทำความผิดเข้ารับการฟื้นฟูเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วย ถ้าปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจนครบตามกำหนดจึงจะสามารถขอมความ กันได้ไม่เหมือนกับ การขอมความ ตามคดีอาญาทั่วไป</p>	
<p>4.3 การแจ้งเหตุการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว</p>	<p>-พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำ ด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 (มาตรา 5) ให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว หรือผู้ที่พบเห็นหรือทราบ การกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการ ตามพระราชบัญญัติฯ</p>	<p>- Domestic Violence Act, 1994 บัญญัติ ให้ผู้พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่แจ้ง ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย แต่ไม่ได้บัญญัติถึงตัวผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวว่ามีหน้าที่ ต้องแจ้งเหตุต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ แต่ไม่ได้ตัดสิทธิ์ในการที่ผู้ถูกกระทำ ด้วยความรุนแรง ในครอบครัว จะเป็น ผู้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่</p>

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

หัวข้อ	ไทย	มาเลเซีย
	<p>-พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 8 (2) หากผู้แจ้งเหตุความรุนแรงในครอบครัวได้กระทำการโดยสุจริต ไม่ต้องรับพินิจฐานหมิ่นประมาทหรือความผิดอื่นใดอันเนื่องมาจากการให้ข้อมูลนั้น</p> <p>-การแจ้งเหตุการกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 กฎหมายบัญญัติว่า ผู้ใดพบเห็นหรือทราบว่ามีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ให้แจ้งข้อมูลหรือข่าวสารกรณีดังกล่าวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ศูนย์ช่วยเหลือสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือแจ้งต่อศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวโดยตรง เพื่อให้การคุ้มครองสวัสดิภาพ การแจ้งอาจกระทำโดยวาจา เป็นหนังสือ ทางโทรศัพท์ วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นใด ทั้งนี้ การแจ้งดังกล่าวเมื่อได้กระทำโดยสุจริตย่อมได้รับความคุ้มครองและไม่ต้องรับผิดทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง</p>	<p>- Domestic Violence Act, 1994 บัญญัติว่าผู้ที่ได้แจ้งข้อมูลการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวโดยสุจริต ย่อมไม่ต้องรับพินิจฐานหมิ่นประมาทหรือความผิดใดๆ อันเนื่องมาจากการให้ข้อมูลนั้น</p>
<p>4.4 อายุความในการดำเนินคดี</p>	<p>-พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ได้บัญญัติว่าถ้ามิได้มีการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 5 หรือมิได้มีการร้องทุกข์ตามมาตรา 6 ภายในสามเดือน นับแต่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง</p>	<p>- Domestic Violence Act, 1994 นับอายุความในการดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศมาเลเซีย</p>

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

หัวข้อ	ไทย	มาเลเซีย
	<p>ในครอบครัวอยู่ในวิสัยและมี โอกาสที่จะแจ้งหรือร้องทุกข์ได้ ให้ถือว่าคดีเป็นอันขาดอายุความ นับอายุความในการดำเนินคดี โดยเริ่มจากวันที่ผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวอยู่ในวิสัยและมี โอกาสที่จะแจ้งหรือร้องทุกข์ได้</p> <p>-พระราชบัญญัติ ส่งเสริม การพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 มิได้บัญญัติเรื่องอายุความของการกระทำความรุนแรงในครอบครัวไว้เป็นการเฉพาะ แต่ได้นำหลักการการกระทำครั้งเดียวต้องรับผิดชอบสองทางมาใช้บังคับกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่มีโทษทางอาญา โดยใช้มาตรการทางอาญาและมาตรการ ในการคุ้มครองสวัสดิภาพควบคู่กัน ไป ดังนั้นจึงใช้ อายุความตามความผิด ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นบทบัญญัติ แห่งกฎหมายทั่วไป แต่ในกรณี ที่ศูนย์ ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวได้รับแจ้ง เหตุการณ์กระทำความรุนแรง ในครอบครัว หรือความปรากฏแก่ศูนย์ ส่งเสริมและ คุ้มครองครอบครัวว่ามีการดำเนินคดีอาญาที่ มีลักษณะเป็นการกระทำความรุนแรงใน ครอบครัว ในกรณี ที่เห็นสมควรหัวหน้า ศูนย์อาจยื่นคำขอต่อศาลที่พิจารณาพิพากษา คดีอาญา ในระหว่างการดำเนิน กระบวน พิพากษาคดีเพื่อให้รอการพิพากษาคดีนั้นไว้ ก่อนจนกว่าจะได้รับรายงานผลการปฏิบัติ ตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพของศาลตาม มาตรา 29 หรือของศูนย์ ส่งเสริมและคุ้มครอง ครอบครัวตามมาตรา 37 ก็ได้</p>	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

หัวข้อ	ไทย	มาเลเซีย
4.5 การฟ้องคดีและการ ผิดฟ้อง	<p>-พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 เมื่อมีการร้องทุกข์ภายในอายุความตามมาตรา 7 แล้ว ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนโดยเร็ว และส่งตัวผู้กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ส่วนการสอบสวน พร้อมทั้งความเห็น ไปยังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีต่อศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่ได้ตัวผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัว แต่หากมีเหตุจำเป็นทำให้ไม่อาจยื่นฟ้องได้ทันภายในกำหนดเวลาดังกล่าวให้ขอผิดฟ้องต่อศาลได้คราวละไม่เกินหกวัน แต่ทั้งนี้ไม่เกินสามคราว โดยให้นำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับโดยอนุโลม</p> <p>-พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 มิได้มีระยะเวลาในการฟ้องคดีและการขอผิดฟ้องบัญญัติไว้โดยเฉพาะจึงใช้ระยะเวลาของการฟ้องคดีและการผิดตามวิธีพิจารณา คดีอาญา แต่ในระหว่างการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีที่มีลักษณะเป็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัว หากศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวยื่นคำขอต่อศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญาให้รอการพิพากษาคดีนั้นไว้ก่อน จนกว่าจะได้รับรายงานผลการปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองของศาลตามมาตรา 29 หรือของศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวตามมาตรา 37 ก็ได้</p>	<p>- Domestic Violence Act, 1994 ไม่ได้บัญญัติในเรื่องของการฟ้องคดีและการผิดฟ้องไว้เป็นการเฉพาะ จึงใช้ระยะเวลาของการฟ้องคดีและการผิดฟ้องตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา</p>

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

หัวข้อ	ไทย	มาเลเซีย
	<p>หากศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้รับคำขอดังกล่าวและพิจารณาแล้วเห็นว่าพฤติการณ์แห่งการกระทำเป็นภัยร้ายแรง และไม่เป็นประโยชน์ต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัว จะพิพากษาคดีโดยไม่รอกการพิพากษาคดีนั้นไว้ก่อนก็ได้ ซึ่งบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องนี้ชี้ให้เห็นว่า ถึงแม้การกระทำความคิดอาญาซึ่งพนักงานสอบสวนเห็นว่ามีลักษณะเป็นการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว และส่งสำเนาบันทึกการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษไปยังศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัว หรือความปรากฏแก่ศูนย์ส่งเสริมและคุ้มครองครอบครัวว่ามีการดำเนินคดีอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว และหัวหน้าศูนย์ได้ยื่นคำขอต่อศาลเพื่อให้รอกการพิพากษาคดีนั้นไว้ก่อนก็ตาม หากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าพฤติการณ์แห่งการกระทำเป็นภัยร้ายแรง และไม่เป็นประโยชน์ต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ศาลอาจพิจารณาลงโทษผู้กระทำความผิดโดยไม่รอกการพิพากษาคดีก็ได้</p>	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

หัวข้อ	ไทย	มาเลเซีย
4.6 พนักงานเจ้าหน้าที่	<p>-พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550</p> <p>พนักงานเจ้าหน้าที่มี 2 ประเภท ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> บุคคลที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้แต่งตั้งให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา <p>-พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 มีความหมายเดียวกันกับเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550</p>	<p>- Domestic Violence Act, 1994</p> <p>พนักงานเจ้าหน้าที่หมายถึง</p> <ol style="list-style-type: none"> เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่สวัสดิการสังคม เจ้าหน้าที่สวัสดิการสังคม หมายถึง เจ้าพนักงานสวัสดิการสังคมของรัฐหรือกระทรวงที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการให้บริการทางสวัสดิการและหมายรวมถึงผู้ช่วยเจ้าพนักงานสวัสดิการสังคม
4.7 ศาล	<p>-พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550</p> <p>ศาล หมายความว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว</p> <p>-ศาลตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 มีความหมายเดียวกันกับศาลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550</p>	<p>- Domestic Violence Act, 1994</p> <p>ศาล หมายถึง</p> <ol style="list-style-type: none"> ศาลอาญาในท้องที่ที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาคดี ซึ่งมีเหตุการณ์กระทำความผิดฐานกระทำด้วยความรุนแรงภายในครอบครัวเกิดขึ้น ศาลแพ่งที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีข้อเรียกร้องในทางละเมิดเพื่อการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตาม Domestic Violence Act, 1994 มาตรา 10

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหา และอุปสรรคของการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครอง ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงภายในครอบครัว

ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงภายในครอบครัว พ.ศ. 2550 มานานกว่า 10 ปี แต่ปัญหาการกระทำด้วยความรุนแรงของบุคคลในครอบครัว ในสังคมไทยยังไม่ได้ลดน้อยลงไปแต่อย่างใด ซ้ำยังมีปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่รุนแรงมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งอาจมีเหตุผลสืบเนื่องจากการนำกฎหมายฉบับนี้มาบังคับใช้ยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ อีกทั้งกระบวนการและขั้นตอนของการทำงานตามกฎหมายฉบับนี้มีความยุ่งยากซับซ้อน ขาดเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบที่มีความชำนาญ อีกทั้งกฎหมายต้องการการทำงานในลักษณะทีมสหวิชาชีพ ในการดำเนินการ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องนำกฎหมายฉบับนี้มาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค ของการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อทราบสาเหตุและนำมาซึ่งการปรับปรุงแก้ไขข้อกฎหมายที่ก่อให้เกิดปัญหา และอุปสรรคต่อการดำเนินการตามกฎหมายฉบับนี้

1. ปัญหาในการกำหนดค่านิยมของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบัน ครอบครัว พ.ศ. 2562

1.1 ปัญหาความหมายของคำว่า “ความรุนแรง” ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 ของประเทศไทยนั้น ไม่ได้บัญญัติความหมายของคำว่า “ความรุนแรง” ในเรื่องของการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน และการกระทำที่ก่อให้เกิดความรำคาญต่อบุคคลในครอบครัว ซึ่งปัญหาของการกระทำดังกล่าวทั้งสองกรณีนั้นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในครอบครัวไทย และเป็นกรณีที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ซึ่งส่งผลสืบเนื่องให้เกิดปัญหาการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวลุกลามและทวีความรุนแรงมากขึ้น จนกลายเป็นปัญหาใหญ่ที่ยากจะแก้ไขในเวลาต่อมา

1.2 ปัญหาคำนิยามของคำว่า “บุคคลในครอบครัว” ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 ของประเทศไทยนั้น เมื่อวิเคราะห์ความหมายที่บัญญัติว่าบุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน เห็นว่า ยังมีความหมายกว้าง เช่น คนใช้หรือลูกจ้างที่ทำงานเป็นแม่บ้านซึ่งพักอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกันนั้น จะถือว่าเป็นบุคคลในครอบครัวตามกฎหมายฉบับนี้หรือไม่ ปัญหาของการตีความของพนักงานเจ้าหน้าที่แต่ละบุคคลย่อมไม่เหมือนกัน จึงส่งผลให้การดำเนินการในเรื่องดังกล่าวของเจ้าพนักงานแต่ละท้องที่มีความแตกต่างกัน

1.3 ปัญหาคำนิยามของคำว่า “บุคคลในครอบครัว” ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของประเทศไทย มาตรา 3 วรรคสอง บัญญัติในส่วนของบุตร และบุตรบุญธรรม เท่านั้นจึงถือว่าเป็นบุคคลในครอบครัวตามกฎหมายนี้ และพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 มาตรา 4 วรรคสอง บัญญัติในส่วนของผู้สืบสันดาน และบุตรบุญธรรมเท่านั้นจึงถือว่าเป็นบุคคลในครอบครัวตามกฎหมายนี้ ปัญหาจึงเกิดในกรณีที่บุคคลในครอบครัวได้รับอุปการะบุตรโดยพฤตินัยซึ่งบุตรนั้นมิใช่บุตรตามกฎหมาย หรือบุตรบุญธรรมของบุคคลในครอบครัวที่รับอุปการะจึงเกิดปัญหาการตีความของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการตามกฎหมายนี้ว่าจะสามารถนำกฎหมายนี้มาบังคับใช้กับกรณีดังกล่าวได้หรือไม่

1.4 ปัญหาถ้อยคำตามกฎหมาย “ผู้ที่อยู่กิน หรือเคยอยู่กินฉันสามีภรรยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส” ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง พ.ศ. 2550 และตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 นั้นมีความหมายกว้างขวางหรือครอบคลุมมากน้อยเพียงใด หากผู้ที่ยังอยู่กินฉันสามีภรรยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสนั้นปัจจุบันยังคงอยู่กินร่วมกันฉันสามีภริยากงพิจารณาว่าเป็นบุคคลในครอบครัวได้ไม่ยาก แต่ปัญหาในการพิจารณาจะเกิดขึ้น หากเป็นกรณีอดีตสามีภริยาซึ่งเคยอยู่กินฉันสามีภรยานั้นได้เลิกร้างกันไปเป็นเวลานานเมื่อหวนกลับมามีโอกาสพบกัน อดีตสามีได้ทำร้ายร่างกายอดีตภริยานั้นจะถือว่าเป็นการกระทำความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัว ตามกฎหมายฉบับนี้หรือไม่ ดังนั้นจึงก่อให้เกิดปัญหาต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการตามกฎหมายนี้ ในกรณีดังกล่าว

2. ปัญหาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษทางอาญา

ปัญหา “บทกำหนดโทษทางอาญา” ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง พ.ศ. 2550 มีเพียงเล็กน้อย ซึ่งมีบทบัญญัติในการกำหนดโทษทางอาญา กรณีกระทำความผิดฐานกระทำด้วยความ รุนแรงในครอบครัว จำกัดไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อบทลงโทษดังกล่าว อีกทั้งหากผู้กระทำความผิดประพฤติดน ฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองหรือคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว ในกรณีที่ได้มีการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้แล้วกฎหมายก็ไม่ได้บัญญัติความผิดที่ผู้กระทำการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองจะต้องรับ โทษทางอาญาสูงขึ้นกว่าบทลงโทษฐานกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเดิม

3. ปัญหา มาตรการทางกฎหมายต่อผู้กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

3.1 ปัญหา ระยะเวลาของการฟ้องคดีและการคัดฟ้อง มาตรา 8 ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ความผิดฐานกระทำด้วยความรุนแรงภายในครอบครัวที่มีระยะเวลา ในการฟ้องคดีและการขอคัดฟ้องคดีภายในระยะเวลาสี่สิบแปดชั่วโมง โดยนับระยะเวลาเริ่มต้นเมื่อได้ตัวผู้กระทำความผิด หากได้ตัวผู้กระทำความผิดมาแล้วไม่สามารถฟ้องคดีได้ทันภายในระยะเวลาสี่สิบแปดชั่วโมง สามารถขอคัดฟ้องได้คราวละไม่เกินหกวัน แต่สามารถคัดฟ้องได้ไม่เกินสามครั้งนั้น มีลักษณะในการฟ้องคดีและการขอคัดฟ้องคดีตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคriminalในศาลแขวง พ.ศ. 2556 ซึ่งประสงค์ให้มีการพิจารณาคดีที่รวดเร็ว แต่เมื่อคำนึงถึงวิธีการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 แล้ว การดำเนินการตามกฎหมายความรุนแรงมีความละเอียดอ่อน และมีความจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการพอสมควร การดำเนินคดีโดยเร่งรีบจะส่งผลให้เกิดปัญหาต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการตามกฎหมายนี้ เนื่องจากมีระยะเวลาในการดำเนินการน้อย ต้องเร่งรีบในการดำเนินการและก่อให้เกิดความยากลำบาก ประกอบกับเมื่อนำวิธีการฟ้องคดีและการคัดฟ้องตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาพิจารณา ซึ่งเป็นศาลที่พิจารณาคดีเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดทางอาญา และเป็นศาลที่พิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัว ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว จะมีระยะเวลาของการฟ้องคดีและการคัดฟ้องคดีที่เด็กและเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดทางอาญามากกว่าระยะเวลาฟ้องคดีและคัดฟ้อง

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว เนื่องจากคดีเด็กและเยาวชน ที่ต้องหว่ากระทำความผิดทางอาญา มีความละเอียดอ่อนจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ พอสสมควร ซึ่งปัญหาของระยะเวลาการฟ้องคดีและการผิดฟ้องตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำ ด้วยความรุนแรง พ.ศ. 2550 ที่เร่งรีบส่งผลต่อพนักงานสอบสวนในการนำกฎหมายนี้มาใช้บังคับ และส่งผลให้กฎหมายฉบับนี้ถูกละเลยการนำมาบังคับใช้ ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว จึงไม่ได้รับประโยชน์สมดังเจตนารมณ์ของกฎหมาย

3.2 ปัญหาเรื่องการกระทำความผิดครั้งเดียวผิดกฎหมายหลายบท ผู้กระทำความผิด ต้องถูกดำเนินคดีต่อศาลตามกฎหมายอื่นด้วย ซึ่งศาลตามกฎหมายอื่นเช่น ศาลแขวง และศาลจังหวัด ขาดความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านตามเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ ตามมาตรา 8 วรรคสอง บัญญัติว่า ในกรณีที่การกระทำความผิดตามมาตรา 4 วรรคหนึ่ง เป็นความผิดกรรมเดียวกับความผิด ตามกฎหมายอื่น ให้ดำเนินคดีความผิดตามมาตรา 4 วรรคหนึ่ง ต่อศาลรวมไปกับความผิด ตามกฎหมายอื่นนั้น เว้นแต่ความผิดตามกฎหมายอื่นนั้นมีอัตราโทษสูงกว่า ให้ดำเนินคดีต่อศาล ที่มีอำนาจพิจารณาความผิดตามกฎหมายอื่นนั้น โดยให้นำบทบัญญัติทั้งหลายแห่งพระราชบัญญัตินี้ ไปใช้บังคับโดยอนุโลม

จากบทบัญญัติตามมาตรา 8 ดังกล่าว ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดฐานกระทำ ด้วยความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัว ได้กระทำความผิดกรรมเดียวกับความผิดตามกฎหมายอื่น พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิดฐานกระทำด้วยความรุนแรงต่อบุคคล ในครอบครัวในบทหนักฐานทำร้ายร่างกาย หรือพยายามทำร้ายร่างกาย หรือทำร้ายร่างกายผู้อื่น จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส หรือทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ซึ่งในกฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติไว้ให้กรณีที่เป็นความผิดอาญาให้ใช้วิธีพิจารณาความอาญาในศาล แขวง ส่งผลให้ไม่สามารถนำแนวคิดและวัตถุประสงค์ ที่ไม่ต้องการนำเอากระบวนการทางอาญา เข้ามาดำเนินการต่อผู้กระทำความรุนแรงภายในครอบครัวและใช้กระบวนการตามกฎหมายฉบับนี้ได้ ประกอบกับผู้ปฏิบัติงานในแวดวงของกฎหมายไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ และผู้พิพากษา ต่างมีความรู้ความชำนาญในเรื่องการดำเนินการทางกฎหมายอาญา และกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา เนื่องจากกลไกทั้งสองได้ตั้งขึ้นมายาวนาน มีความมั่นคง และเกิดความคล่องตัวแล้วในการบังคับใช้ ในขณะที่กลไกตามกฎหมายฉบับนี้ยังไม่ค่อยมีใครรู้จัก หรือสันทัดในการดำเนินการตามกฎหมายฉบับนี้ โดยเฉพาะผู้ปฏิบัติงานทางอาญาในประเทศไทย ทั้งระบบ ดังนั้นคดีความรุนแรงในครอบครัวส่วนใหญ่จะถูกส่งไปดำเนินการที่ศาลแขวง โดยพนักงานสอบสวน จะใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงในการดำเนินการ ส่งสำนวน ต่อพนักงานอัยการ ซึ่งพนักงานอัยการก็จะมีคำสั่งฟ้องคดีต่อศาลแขวง ในกรณีพยายามทำร้ายร่างกาย

หรือทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ และหากเป็นกรณีได้รับบาดเจ็บสาหัส หรือตาย พนักงานสอบสวนจะส่งสำนวนไปยังศาลจังหวัด หรือศาลอาญาธนบุรี ศาลอาญากรุงเทพใต้ กลายเป็นคดีอาชญากรรมไป ส่งผลให้ความผิดฐานกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัวกลายเป็นเรื่องไม่มีความสำคัญ ในการดำเนินการ และถูกละเลย ส่งผลให้กลไกที่เชื่อมโยง เช่น คำสั่งคุ้มครองชั่วคราว การบำบัดรักษา การช่วยเหลือเยียวยา ไม่ได้มีการนำมาใช้ ซึ่งแท้จริงสามารถที่จะนำกฎหมายฉบับนี้มาบังคับใช้ควบคู่กัน ไปด้วยได้

3.3 ปัญหาการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย

มาตรา 3 “พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงภายในครอบครัว และให้หมายความรวมถึงพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งการกำหนดความหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวส่งผลให้เกิดปัญหาและความยุ่งยากในการนำกฎหมายนี้มาบังคับใช้อย่างจริงจัง และไม่สามารถที่จะขับเคลื่อนงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสบปัญหาในการปฏิบัติงานเป็นอย่างมาก เนื่องจากงานตามกฎหมายฉบับนี้บุคคลใดบุคคลหนึ่งไม่สามารถดำเนินการในทุกขั้นตอนได้โดยลำพัง กฎหมายฉบับนี้มีความจำเป็นต้องได้คนทำงานจากสาขาวิชาชีพ ที่มีความรู้ความเข้าใจ ในชีวิต จิตวิทยา พฤติกรรมศาสตร์ กลไกหรือกระบวนการยุติธรรม กฎหมาย ทักษะการทำงานเป็นทีม ไม่ว่าจะเป็นแพทย์ พยาบาล ครู อาสาสมัคร ฯลฯ เนื่องจากปัญหาความรุนแรงในครอบครัว การกระทำด้วยความรุนแรงเป็นเพียงอาการสุดท้ายของปัญหาครอบครัวที่แสดงออกมา เกิดจากเหตุปัจจัยที่ซับซ้อน สะสมประกอบกันมายาวนานซึ่งไม่สามารถนำกฎหมาย การแพทย์ การศึกษา อย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียวมาแก้ปัญหา นั้นได้ จึงมีความจำเป็นที่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายฉบับนี้ต้องทำงานแบบสหวิชาชีพ และต้องทำงานเป็นทีม โดยอย่างน้อยในทีมสหวิชาชีพ ต้องมีบุคคลผู้มีความรู้ทางด้านจิตเวช หรือจิตวิทยา หรือทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ ต้องได้บุคคลที่มีความสันทัดหรือเจนจัดในด้านครอบครัว และยังมีความจำเป็นที่จะต้องมียาอาสาสมัคร ในการที่จะต้องเคลื่อนที่อย่างรวดเร็ว ในกรณีที่มีเหตุการณ์การกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัวเกิดขึ้น เนื่องจากหากพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเข้าไปในเหตุการณ์ได้รวดเร็วเท่าไร ก็ยิ่งจะเป็นประโยชน์มากขึ้นเท่านั้น และนอกจากนี้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายฉบับนี้ ยังมีความต้องการที่จะมีอำนาจจากรัฐในการดำเนินการ เช่น กรณีมีความจำเป็นต้องเข้าไปในเคหสถานในยามวิกาล เพื่อยับยั้งเหตุการณ์กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ควรจะต้องมีเจ้าหน้าที่ตำรวจอยู่ในทีมสหวิชาชีพด้วย เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจและมีความเจนจัดในกรณีดังกล่าวหากมีความจำเป็นที่ทีมสหวิชาชีพจะต้องเข้าไปยังที่เกิดเหตุและในบางทีมสหวิชาชีพ ที่มีพนักงานอัยการอยู่ในทีม คอยให้คำปรึกษาให้ความรู้ทางด้านกฎหมาย ยังจะสามารถช่วยให้ทีมสหวิชาชีพทำงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ในการระงับเหตุการณ์ในแต่ละเรื่อง แต่ละสถานการณ์ หรือในบางทีมมีผู้พิพากษาหรือผู้พิพากษาสมทบ ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกและกระบวนการของศาล คอยให้คำแนะนำ และติดต่อประสานงานกันได้ ก็จะยิ่งทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายฉบับนี้มีความเข้มแข็งในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แต่ในสภาพปัญหาความเป็นจริงนั้นไม่สามารถที่จัดตั้งทีมสหวิชาชีพดังกล่าวได้ในทุกๆ ท้องที่ เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้ไม่ได้บัญญัติให้จัดตั้งทีมสหวิชาชีพ พนักงานเจ้าหน้าที่จึงต้องจัดตั้งกันเองแล้วแต่ความเข้มแข็งของแต่ละท้องที่หากท้องที่ใดมีความเข้มแข็งของพนักงานเจ้าหน้าที่ก็จะสามารถจัดตั้งทีมสหวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพได้ แต่หากท้องที่ใดไม่มีความเข้มแข็งก็จะไม่สามารถจัดตั้งทีมสหวิชาชีพได้ จึงไม่มีการนำกฎหมายฉบับนี้มาบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสมดังเจตนารมณ์ของกฎหมาย เนื่องจากการจัดตั้งทีมสหวิชาชีพด้วยตนเองนั้นทำได้ยากมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการจัดชวณ การให้ค่าตอบแทน การให้สถานะความคุ้มครองตามกฎหมายขณะเข้าปฏิบัติหน้าที่

3.4 ปัญหา กระบวนการร้องทุกข์กล่าวโทษ มาตรา 6 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ตามกฎหมายไทย กระบวนการร้องทุกข์กล่าวโทษดังกล่าวก็เป็นอีกเหตุหนึ่งส่งผลให้กฎหมายฉบับนี้ไม่ค่อยถูกนำมาใช้บังคับ เนื่องจากกรณีหากเป็นความผิดส่วนตัวจำเป็นต้องมีการร้องทุกข์กล่าวโทษโดยผู้เสียหาย เพื่อให้มีการดำเนินคดีอาญา กลไกต่างๆ เป็นไปตามหลักกฎหมายทั่วไป กฎหมายฉบับนี้จึงจะสามารถเข้าไปดำเนินการได้ พนักงานสอบสวนจึงจะมีอำนาจสอบสวน พนักงานอัยการจึงจะมีอำนาจดำเนินการฟ้องศาลจึงจะมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษา ซึ่งวิธีการคุ้มครองชั่วคราวตามกฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติให้ผู้ถูกระทำต้องร้องทุกข์กล่าวโทษ แต่ในความเป็นจริงแล้วไม่ค่อยมีผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวรายใดประสงค์หรือต้องการที่จะร้องทุกข์เพื่อให้ดำเนินการตามกฎหมายฉบับนี้ เนื่องจากไม่ต้องการให้บุคคลในครอบครัวตนเอง ถึงแม้จะได้ทำร้ายผู้ถูกระทำถูกดำเนินคดีเพียงแต่ประสงค์ให้ผู้กระทำเลิกมีพฤติกรรมกระทำความรุนแรงเท่านั้น เนื่องจากบางกรณีผู้กระทำความผิดเป็นหัวหน้าครอบครัว ต้องประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เลี้ยงดูครอบครัวหากผู้ถูกระทำร้องทุกข์กล่าวโทษอาจส่งผลให้ครอบครัวประสบกับปัญหาขาดผู้นำครอบครัว ขาดรายได้ ส่งผลต่อสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว ต้องนำเงินไปประกันตัว ชำนาญความและค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดีอื่นๆ ซึ่งกรณีดังกล่าวส่งผลให้ผู้ถูกระทำไม่ยอมร้องทุกข์กล่าวโทษ ทำให้กระบวนการต่างๆ ตามกฎหมายฉบับนี้หยุดชะงักทันที ส่งผลให้ไม่สามารถดำเนินการได้ทั้งทางอาญา และตามกฎหมายฉบับนี้

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มุ่งหมายที่จะปกป้อง คุ้มครองเหยื่อผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงจากบุคคลภายในครอบครัวเป็นสำคัญ เบื้องต้นจึงมีการบัญญัติมาตรการคุ้มครองชั่วคราวที่เฉียบพลันและมีประสิทธิภาพ โดยเป็นแนวคิดที่มีความเป็นสากล เพื่อเป็นการช่วยเหลือคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการถูกระทำด้วยความรุนแรงจากบุคคล ในครอบครัวให้ได้อย่างทันทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ และในขณะเดียวกันยังสามารถใช้มาตรการนี้ในการบำบัดรักษา หรือยับยั้งพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของบุคคลผู้มีอำนาจเหนือกว่า หรือผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวได้ และยังพยายามหาทางประคับประคองสถานภาพของครอบครัวให้ยั่งยืนต่อไปได้ ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้โดยกฎหมายฉบับนี้ไม่ได้มีเจตนาใดๆ ที่จะไปทำให้สถานภาพทางครอบครัวอ่อนแอลง ซึ่งความจริงแล้วพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงในครอบครัวเป็นสาเหตุใหญ่ที่ทำให้สถานภาพทางครอบครัว ส่งผลให้เกิดการหย่าร้าง และเกิดความล่มสลายของสถาบันครอบครัว เกิดความเจ็บช้ำ หรือคับแค้นต่อกัน จากบุคคลที่เคยรักกัน กลับกลายเป็นบุคคลที่มีความคับแค้นต่อกันโดยง่าย พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายฉบับนี้จึงมีบทบาทหน้าที่และมีส่วนช่วยในการประคับประคองครอบครัวที่มีปัญหาและมีความอ่อนแอ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจ มีหลักวิชาการต่างๆ ก็จะได้ให้ความช่วยเหลือประคับประคอง จนกระทั่งหมดหนทาง หรือสุดความสามารถที่จะเยียวยาสถานภาพ ทางครอบครัว จึงถือว่าหมดภาระของกฎหมายฉบับนี้ และต้องเข้าไปสู่กระบวนการของกฎหมาย ครอบครัวแทน ที่จะทำให้เกิดความคลี่คลายและทำให้ครอบครัวนั้นต่างแยกกันอย่างนุ่มนวลที่สุด และเกิดความกระทบกระเทือนต่อบุคคลในครอบครัวนั้นน้อยที่สุด ซึ่งเป็นอีกกลไกหนึ่งที่ไม่ได้อยู่ในกฎหมายนี้

กฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ให้คนในสังคมไทยได้ตื่นตัวและตระหนักถึงปัญหาของการกระทำความรุนแรงในครอบครัวว่าเป็นปัญหาใหญ่ นอกจากบุคคลในครอบครัวแล้ว ยังต้องพึ่งพามวลบุคคลอื่น ในสังคมเข้ามาช่วยเหลือดูแล โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องเข้ามาบริหารจัดการปัญหาความรุนแรง ในครอบครัวให้ดีขึ้น มิเช่นนั้นปัญหาความรุนแรงในครอบครัว จะลุกลามขยายจากบ้านไปสู่โรงเรียน สถานที่ทำงาน ชุมชน และอาจลุกลามใหญ่โตกลายเป็นปัญหา

ของชาติได้ในอนาคตอันใกล้ อีกทั้งกฎหมายฉบับนี้ประสงค์จะปรับเปลี่ยนค่านิยมของคนในสังคมในเรื่องการมองเห็นปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาภายในครอบครัว บุคคลภายนอกไม่สามารถที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องได้ ให้สังคมมองเห็น ความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาของสังคมโดยรวม กฎหมายฉบับนี้ต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว กฎหมายมุ่งที่จะบำบัดรักษาผู้กระทำความผิดซึ่งมีพฤติกรรมรุนแรง ไม่ประสงค์ที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดไปลงโทษเพื่อให้ได้รับโทษทางอาญาแต่อย่างใด เนื่องจากผู้กระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวส่วนใหญ่ไม่ใช่อาชญากร การดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำจะเป็นการทำร้ายสถาบันครอบครัวของผู้กระทำและผู้ถูกระทำทางอ้อม แต่จะช่วยรักษาสถาบันครอบครัวอันเป็นการเพิ่มคุณภาพชีวิตของบุคคลทุกคนในสังคม กฎหมายนี้ไม่ต้องการเข้าไปทำลายเสถียรภาพของครอบครัว แต่มีเป้าหมายจะถนอมรักษาครอบครัวให้มั่นคงและยั่งยืน โดยมองว่าครอบครัวที่มีพฤติกรรมรุนแรงต้องการความช่วยเหลือ และหากได้รับความช่วยเหลือแล้วก็จะสามารถกลับมาเป็นเหมือนครอบครัวอื่นๆ แต่มาตรการต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายแทบที่จะไม่มีการนำมาใช้เลย พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงภายในครอบครัวนี้มีจุดบกพร่องหลายประการ เช่น ปัญหาในการกำหนดค่านิยมความหมายของคำว่า “ความรุนแรง” คำว่า “บุคคลในครอบครัว” คำว่า “ผู้ที่อยู่กิน หรือเคยอยู่กินฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส” ปัญหาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษทางอาญา ที่มีบทกำหนดโทษที่น้อยเกินไป ปัญหา มาตรการทางกฎหมายต่อผู้กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เช่น ปัญหาระยะเวลาของการฟ้องคดีและการคัดฟ้องที่มีระยะเวลาน้อยเกินไป ส่งผลให้เกิดความเร่งรีบในการดำเนินการ ซึ่งวิธีการดำเนินการตามกฎหมายความรุนแรงในครอบครัวมีวิธีการที่ละเอียดซับซ้อน มีความจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการพอสมควร ปัญหาการกระทำความผิด ครั้งเดียวผิดกฎหมายหลายบท ส่งผลให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวต้องถูกดำเนินคดีต่อศาลตามกฎหมายอื่นด้วย ปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ ต้องมีความรู้และทักษะต่างๆ ในหลายด้านและมีความจำเป็นที่ต้องมีการทำงานเป็นทีมแต่กฎหมายไม่ได้บัญญัติให้อำนาจในการจัดตั้งทีมสหวิชาชีพในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ และปัญหากระบวนการร้องทุกข์กล่าวโทษ ที่เป็นไปตามหลักกฎหมายทั่วไป จึงจำเป็นที่ต้องมีการร้องทุกข์กล่าวโทษโดยผู้เสียหาย ส่งผลให้กฎหมายฉบับนี้ ไม่ค่อยถูกนำมาใช้บังคับ วิธีการที่จะสามารถทำให้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว ถูกนำมาบังคับใช้ได้ อย่างจริงจังนั้นต้องมีการแก้ไขจุดบกพร่องของกฎหมายทั้งหมด

เมื่อนำพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของไทย และพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 มาเปรียบเทียบกับกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวของประเทศ มาเลเซียแล้ว

จะพบได้ว่ากฎหมายทั้งสองฉบับมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันไป และยังพบว่ากฎหมายทั้งสองฉบับยังมีข้อบกพร่องที่ต้องปรับปรุงแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายของประเทศไทย พบว่ายังมีปัญหาที่เกิดขึ้นกับบทบัญญัติของกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งหากแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นแล้ว ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อสังคมและสถาบันครอบครัวไทยต่อไปในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 การแก้ไขปัญหาเรื่องควรมีการบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมในส่วนของความหมายของคำว่า “ความรุนแรง” ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ตามมาตรา 3 เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายในส่วนนี้ยังมีความหมายของคำว่า “ความรุนแรง” ไม่ครอบคลุม ถึงการกระทำในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของผู้ถูกกระทำ และการกระทำที่ก่อให้เกิดความรำคาญต่อผู้ถูกกระทำ เพื่อให้กฎหมายฉบับนี้สามารถยับยั้งการกระทำความรุนแรงในครอบครัวกรณีที่การกระทำนั้นก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน และการกระทำที่ก่อให้เกิดความรำคาญต่อบุคคลในครอบครัว ซึ่งเป็นการกระทำ ความรุนแรงของบุคคลในครอบครัวลักษณะหนึ่ง จึงควรมีการบัญญัติข้อกำหนดเพิ่มเติม ในส่วนของความหมาย “ความรุนแรง” ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ให้หมายรวมถึง การกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินหรือก่อให้เกิดความรำคาญต่อบุคคลในครอบครัวอีกด้วยทั้งสองกรณี

บทบัญญัติ มาตรา 3 เดิม “ความรุนแรงในครอบครัว” หมายความว่า การกระทำใดๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำ อย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ แต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท

บัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 3 “ความรุนแรงในครอบครัว” หมายความว่า การกระทำใดๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ “เพิ่มเติม” และกระทำการที่ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือทำลายหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ด้วยความจงใจหรือกระทำโดยรู้ว่าการกระทำนั้นจะก่อให้เกิดความรำคาญแก่บุคคลในครอบครัว แต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท

2.2 การแก้ไขปัญหาเรื่องควรมีการบัญญัติข้อกำหนดค่านิยมของคำว่า “บุคคลในครอบครัว” เพิ่มเติมในส่วนของมาตรา 3 วรรคสอง บุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน ให้ชัดเจน โดยบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ลูกจ้างที่ต้องพึ่งพาอาศัยหรืออยู่ในครัวเรือนเดียวกัน ในขณะที่มีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวซึ่งเป็นบุคคลที่มีได้ผูกพันกันตามสัญญาจ้าง เพื่อให้เกิดความชัดเจนและไม่ต้องนำบทบัญญัติของกฎหมายในกรณีนี้มาตีความในการปฏิบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา 3 วรรคสอง บุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน

บัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 3 วรรคสอง บุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน “เพิ่มเติม” รวมถึงลูกจ้างที่ต้องพึ่งพาอาศัยหรืออยู่ในครัวเรือนเดียวกัน ในขณะที่มีการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งมีได้เป็นลูกจ้างที่ผูกพันกันตามสัญญาจ้าง เป็นครั้งคราว

2.3 การแก้ไขปัญหาเรื่องควรมีการบัญญัติข้อกำหนดค่านิยมของคำว่า “บุคคลในครอบครัว” ตามมาตรา 3 วรรคสอง เพิ่มเติม ในส่วนของผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภริยา โดยมีได้ จดทะเบียนสมรส และบุตรที่ได้รับอุปการะโดยพฤตินัย ดังนี้

มาตรา 3 วรรคสอง “บุคคลในครอบครัว” หมายความว่า คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภริยา โดยมีได้จดทะเบียนสมรส บุตร บุตรบุญธรรม สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งบุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน

บัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 3 วรรคสอง “บุคคลในครอบครัว” หมายความว่า คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภริยา โดยมีได้จดทะเบียนสมรส “เพิ่มเติม” ซึ่งยังคงผูกพันและมีหน้าที่รับผิดชอบต่อครอบครัวในปัจจุบัน บุตร บุญธรรม “เพิ่มเติม” บุคคลที่ได้รับอุปการะให้เป็นบุตรโดยพฤตินัย สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งบุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน

2.4 การแก้ไขปัญหาเรื่องควรมีการบัญญัติกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำ ด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 โดยแก้ไขเพิ่มเติม บัญญัติโทษทางอาญาไว้สำหรับการกระทำ ที่เป็นการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองหรือคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว หรือผู้ที่ยุ่งยงส่งเสริมให้ผู้อื่นกระทำความ รุนแรงต่อบุคคลที่ได้รับคำสั่งคุ้มครองนั้น โดยบัญญัติให้ต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าความผิดฐานกระทำ ด้วยความรุนแรงในครอบครัว เพื่อให้ผู้กระทำความผิดที่เข้าสู่กระบวนการตามพระราชบัญญัตินี้ ปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครอง หรือคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวอย่างเคร่งครัด และเกิดประโยชน์ต่อผู้ที่ได้รับ การคุ้มครองตามคำสั่งดังกล่าว

มาตรา 4 ผู้ใดกระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครัว ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ

บัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ในมาตรา 4 วรรคสอง ผู้ใดจงใจฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เพื่อให้ผู้ที่ศาลมีคำสั่งคุ้มครอง หรือคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว ได้รับความคุ้มครองโดยผู้กระทำความรุนแรงไม่กล้าที่จะฝ่าฝืนคำสั่งดังกล่าว เนื่องจากการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองจะได้รับโทษที่หนักขึ้นเป็นสองเท่าจากโทษที่ต้องได้รับตามความผิดฐานกระทำด้วยความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัวตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เดิม

ส่วนอีกกรณีหนึ่งคือ การเพิ่มโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครอง หรือคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว ในกรณีกระทำการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองโดยการขู่ให้ผู้อื่นกระทำความรุนแรงในครอบครัว ต่อบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองต้องได้รับโทษหนักขึ้นเป็นสี่เท่าจากโทษที่ต้องได้รับตามความผิดฐานกระทำด้วยความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัวตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เดิม โดยบัญญัติให้บุคคลใดที่ถูกตัดสินว่ามีความผิดเนื่องจากการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองโดยการขู่ให้ผู้อื่นกระทำความรุนแรงในครอบครัว ต่อบุคคล ที่ได้รับความคุ้มครอง จะต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นแปดพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การเพิ่มโทษให้มากขึ้น เพื่อให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยเมื่อได้เข้าสู่กระบวนการของกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวแล้ว ไม่กล้าที่จะหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก และส่งผลดีต่อการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้

2.5 การแก้ไขปัญหาเรื่องระยะเวลาในการฟ้องคดีและการผลิตฟ้อง โดยแก้ไขเพิ่มเติม โดยเพิ่มระยะเวลาในการฟ้องคดีและการผลิตฟ้อง เพื่อให้พนักงานสอบสวนและพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย มีระยะเวลาในการดำเนินการโดยไม่ต้องเร่งรีบ และเกิดความละเอียดรอบคอบในการดำเนินการเนื่องจากมีขั้นตอนในการดำเนินการค่อนข้างมาก

มาตรา 8 เมื่อมีการร้องทุกข์ภายในอายุความตามมาตรา 7 แล้ว ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนโดยเร็วและส่งตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว สำนักงานสอบสวนพร้อมทั้งความเห็น ไปยังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีต่อศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่ได้ตัวผู้กระทำความรุนแรง ในครอบครัว แต่หากมีเหตุจำเป็นทำให้ไม่อาจยื่นฟ้องได้ทันภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ขอผลิตฟ้อง ต่อศาลได้คราวละไม่เกินหกวัน แต่ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสามคราว โดยให้นำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับ โดยอนุโลม

เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวเบื้องต้น ก่อให้เกิดปัญหาความยุ่งยาก และเร่งรีบต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเร่งดำเนินการ เนื่องจากปัญหาความรุนแรงในครอบครัว มีความละเอียดอ่อนซับซ้อน และมีความยุ่งยาก จึงควรมีระยะเวลาในการดำเนินการพอสมควร โดยเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นศาลพิจารณาคดีเช่นเดียวกับศาลที่พิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัว ในการพิจารณาคดีที่เด็กและเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดทางอาญา ซึ่งเป็นคดีที่มีความละเอียดซับซ้อน และยุ่งยากกว่าคดีอาญาปกติจะมีระยะเวลาของการฟ้องคดีและการผลิตฟ้องพอสมควร ดังนั้น จึงควร **บัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม เป็น มาตรา 8** เมื่อมีการร้องทุกข์ภายในอายุความตามมาตรา 7 แล้ว ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนโดยเร็วและส่งตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว สำนวนการสอบสวน พร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีต่อศาลภายในสามสิบวัน นับแต่ได้ตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว แต่หากมีเหตุจำเป็นทำให้ไม่อาจยื่นฟ้องได้ทัน ภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ขอผลิตฟ้องต่อศาลได้คราวละไม่เกินสิบห้าวันวันแต่ทั้งนี้ ต้องไม่เกิน สองคราว โดยให้นับระยะเวลาการฟ้องคดีและการผลิตฟ้องตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชน และพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาบังคับใช้โดยอนุโลม

2.6 การแก้ไขปัญหาเรื่องควรมีการบัญญัติกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำ ด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 3 “พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้และให้หมายความรวมถึงพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม เป็น มาตรา 3 “พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรี แต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้หมายความรวมถึงพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา “เพิ่มเติม” โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ มีอำนาจจัดตั้งทีมสหวิชาชีพเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย การแพทย์ จิตวิทยาคลินิก สังคมสงเคราะห์ การศึกษา และอาสาสมัคร

2.7 การแก้ไขปัญหาเรื่องควรมีการบัญญัติกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำ ด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 8 วรรคสอง ใน กรณีที่การกระทำความผิดตามมาตรา 4 วรรคหนึ่ง เป็นความผิดกรรมเดียวกับความผิดตามกฎหมาย อื่น ให้ดำเนินคดีความผิดตามมาตรา 4 วรรคหนึ่ง ต่อศาลรวมไปกับความผิดตามกฎหมายอื่นนั้น เว้นแต่ความผิดตามกฎหมายอื่นนั้นมีอัตราโทษ สูงกว่า ให้ดำเนินคดีต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาความผิด ตามกฎหมายอื่นนั้น โดยให้นำบทบัญญัติทั้งหลายแห่งพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับโดยอนุโลม

บัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม เป็น มาตรา 8 ในกรณีที่การกระทำความผิดตามมาตรา 4 วรรคหนึ่ง เป็นความผิดกรรมเดียวกับความผิดตามกฎหมายอื่น ให้ดำเนินคดีโดยบัญญัติเพิ่มเติมไว้ว่า หากเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายตั้งแต่ไม่ถึงกับอันตรายแก่กายและจิตใจไปจนถึงได้รับอันตรายสาหัส ให้ดำเนินคดีต่อศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด และให้อยู่ในบังคับของวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว โดยนำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ไปบังคับใช้

เนื่องจากเป็นศาลที่มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญตามกฎหมายฉบับนี้ มากกว่าศาลแขวงและศาลจังหวัด

2.8 การแก้ไขปัญหาเรื่องควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 6 วรรคสอง เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ สามารถที่จะดำเนินการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อผู้กระทำความผิดฐานกระทำความผิดด้วยความรุนแรงในครอบครัว ได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งมาตรา 6 วรรคสอง บัญญัติว่า เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้พบเห็นการกระทำความผิดด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือได้รับแจ้งตามมาตรา 5 แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุเพื่อสอบถามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่นั้นเกี่ยวกับการกระทำที่ได้รับแจ้ง รวมทั้งให้มีอำนาจจัดให้ผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ และขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดี ให้จัดให้ผู้นั้นร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าผู้นั้นไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ร้องทุกข์แทนได้

บัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม เป็น มาตรา 6 วรรคสอง เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้พบเห็นการกระทำความผิดด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือได้รับแจ้งตามมาตรา 5 แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุเพื่อสอบถามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่นั้นเกี่ยวกับการกระทำที่ได้รับแจ้ง รวมทั้งให้มีอำนาจจัดให้ผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ และขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว **บัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม** หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ประสงค์จะดำเนินคดี ให้จัดให้ผู้นั้นร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมคุมประพฤติ. (2552). *กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงยุติธรรม.
- กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. (2553). *คู่มือการปฏิบัติงานของหน่วยงานในการช่วยเหลือคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว สำนักป้องกันและแก้ไขปัญหาค้าหญิงและเด็ก กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- จำรัส รุ่งเรือง. (2547). *การนำเอากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก: ศึกษากรณีการประชุมกลุ่มครอบครัว*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2552). *กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การเยียวยาความรุนแรงในครอบครัว*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ไชยเจริญ สันติศิริ. (2506). *คำบรรยายอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาชั้นปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: พิทยา.
- ฐะปะนีย์ จุฬารมณ. (2549). *มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาค้า ความรุนแรงในครอบครัว*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร.
- บุญเสริม หุตะแพทย์ และคณะ. (2552). *รายงานการวิจัยเรื่อง ทศนคติและบทบาทของทิมสหวิชาชีพต่อการแก้ไขปัญหาค้าความรุนแรงในครอบครัว*. นนทบุรี: จตุพร ดีไซน์.
- พิชญภา เจริญแท้. (2555). *ความหมายและมาตรการทางกฎหมายต่อการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว: ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์. (2547). *รายงานวิจัย ร่างพระราชบัญญัติการจัดความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. : ศึกษาวิเคราะห์ความเหมาะสมในการบังคับใช้กฎหมายในประเทศไทย เปรียบเทียบกฎหมายสหรัฐอเมริกา, อังกฤษ, คานาดา, ออสเตรเลีย, สิงคโปร์ และมาเลเซีย*. สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รณชัย คงสกนธ์. (2547). *100 (ร้อย) เรื่องรัก...รุนแรง*. กรุงเทพมหานคร: หสน. สหประชาพาณิชย์.

- วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล และคณะ. (2546). รายงานวิจัยการประเมินกระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์อักษร.
- สมภาพ ผลเจริญ.(2552).อำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัวในคดีความรุนแรงในครอบครัว. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร.
- สหชน รัตนไพจิตร. (2527). ความประสงค์ของการลงโทษทางอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ลิโร โฉม พรหมโฉม. (2559). การแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว กับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว. วารสารจตุรนิติ, 13(6), 169-173.
- สุทธิวาท นฤพุดิ, หลวง. (2504). ประวัติศาสตร์กฎหมาย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุนันทา กว้างทุ่ง. (2552). พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. ศึกษากรณีอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- สุนิสา เจิมพิพัฒน์. (2546). การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในปัญหาความรุนแรงกรณีเป็นความผิดอาหาระหว่างสามีภรรยา. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- อุมาพันธ์ ตั้งคจิวงกูร. (2554). กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การเยียวยาความรุนแรงในครอบครัว ศึกษาเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร.

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายศิริพงษ์ ตั้งประกายกร
วัน เดือน ปีเกิด	2 เมษายน 2517
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 17 ถนนเศรษฐสัมพันธ์ ตำบลหนองแค อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี 18140
สถานศึกษา	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ประวัติการศึกษา	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนหนองแคสรกิจพิทยา พ.ศ. 2536 ประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นสูง วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดอ่างทอง พ.ศ. 2538 ครุศาสตรบัณฑิต สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2540 นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ. 2551
สถานที่ทำงาน	สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ตำแหน่ง	พนักงานคุมประพฤติชำนาญการ

